

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

ENGELLİ
HAKLARINA YÖNELİK
YASAL DÜZENLEMELER

SAĞLIK DAİRE BAŞKANLIĞI
ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ

**ENGELLİ HAKLARINA YÖNELİK
YASAL DÜZENLEMELER**

Sevgili Hemşehrilerim,

İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak Büyükşehir Belediyemize bağlı kurum ve kuruluşlarımızla birlikte "Engelsiz Bir İstanbul" için çalışıyoruz. Engelli vatandaşlarımızın daha iyi, daha konforlu ve daha güvenli bir şehirde yaşaması için yatırımlar yapıyoruz. Merkezlerimizde; bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki iyileştirme hizmetleri veriyoruz.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü ile birlikte engelli bireylere yönelik sağlıktan manevi bakıma, spordan kültüre, ulaşımdan istihdama kadar pek çok alanda hizmet sunuyoruz. Yaptığımız her hizmette engelli vatandaşlarımızı göz önünde bulunduruyor; yatırımlarımızı bu yönde gerçekleştiriyoruz. Böylece engelli vatandaşlarımızın toplumsal hayata katılımını artırmayı hedefliyoruz.

Sizlere hizmet için bütün gücümüzle, bütün enerjimizle çalışmaya ve hizmet üretmeye devam edeceğimizden hiç şüpheniz olmasın. Yaptığımız yatırımların tamamı hayatınızı güzelleştirmek için. Gelin engelleri birlikte aşalım. Daha güzel ve daha çağdaş bir kent ortamını birlikte kuralım.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM	15
A.ENGELLİ SAĞLIK KURULU RAPORU	15
1. Yönetmelikte Geçen Raporla İlgili Bazı Tanımlar	15
2. Yetkili Sağlık Kurumları	16
3. Raporların Düzenlenmesi ve Engel Oranının Belirlenmesi	16
4. Raporun Alınışı	16
5. Engelli Sağlık Kurulu Raporunun Doldurulması	16
6. Rapora İtiraz	17
7. Birden Fazla Engel Durumunun Bulunması	17
8. Raporun Geçerlilik Süresi	18
9. Raporun Onaylanması ve Verilişi	18
10. Vergi İndirimine Esas Raporlar	18
B.ENGELLİ KİMLİK KARTI	22
Başvuru Yeri ve Gerekli Belgeler	22
C.ŞEHİRLERARASI SEYAHAT İNDİRİMİ	22
D.ENGELLİ KARTI UYGULAMASI	22
1. Engelli Kartı Almak İçin Gerekli Belgeler	22
2. Engelli Kartın Kaybı veya Çalınması	23
3. Refakatli Kartı	23
4. Gerekli belgeler:	23
E.ÜCRETSİZ VEYA İNDİRİMLİ SEYAHAT KARTLARI	23
1. Ücretsiz Seyahat Hakkından Yararlanacak Kişiler	23
2. 60 Yaş ve Üstü Bireylerin Ücretsiz veya İndirimli Yolculuk Hakkı	24
3. Ücretsiz veya İndirimli Seyahat Hakkının Kullanımı	24
4. Seyahat Kartının Teslimi	25
5. Seyahat Kartının Yeniden Düzenlenmesi	25
6. Seyahat Kartının İade Edilmesi	25
7. İdari ve Cezai İşlemler	25
8. Seyahat Kartında Tahrifat, Sahtecilik	26
İKİNCİ BÖLÜM	27
A.65 YAŞINI DOLDURMUŞ MUHTAÇ, GÜÇSÜZ ve KİMSESİZ TÜRK VATANDAŞLARI İLE ENGELLİ ve MUHTAÇ TÜRK VATANDAŞLARINA AYLIK BAĞLANMASI	27
1. Sosyal İnceleme	28
2. Ödeme	30
B.AYLIKLARIN DURDURULMASI VE KESİLMESİ	30

1. Yaşlı Aylığı ve Engelli Aylıkları, Aşağıda Belirtilen Hallerde Kesilir.....	31
2. Engelliliğin Belirlenmesi	31
3. Engel Oranlarındaki Değişiklikler	31
C.BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ, FAZLA veya YERSİZ ÖDENMİŞ AYLIKLARIN GERİ ALINMASI ve İDARİ YAPTIRIMLAR	32
1. Bildirim Yükümlülüğü.....	32
2. Fazla veya Yersiz Ödenmiş Aylıkların Geri Alınması.....	32
3. İdari Yaptırımlar	32
4. Muhtaçlık ve Bakım İlişkinin Kontrolü	33
5. Aylıkların Hacedilemeyeceği	33
6. Düzenleyici İşlemler	33
7. Vergi Muafiyeti.....	33
8. Aylık Farkı Ödemeleri	33
D.MUHTAÇLIK HESAPLAMASI.....	34
1. İşlemleri Devam Eden Dosyalar	35
2. Periyodik Sosyal İncelemeler	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	36
A.ENGELLİLERDE ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ.....	36
1. Özel Eğitim Hizmetlerinden Yararlanmak İçin;	36
2. Özel Eğitim Hizmetlerinin Amacı.....	36
3. Özel Eğitimle İlgili Bazı Tanımlar	36
B.ÖZEL EĞİTİMİN AMAÇLARI ve TEMEL İLKELERİ.....	38
1. Özel Eğitim Hizmetlerinin Amaçları	38
2. Özel Eğitimin Temel İlkeleri	38
3. Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama	38
4. Eğitsel Değerlendirme ve Tanılamanın İlkeleri	39
5. Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama İçin Gerekli Belgeler.....	39
6. Yönlendirme	39
7. Yerleştirme.....	40
8. İzleme	40
9. Özel Eğitim Hizmetleri Kuruluna Yapılacak İtirazlar	40
10. Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Kaynaştırma Yoluyla Eğitim.....	41
11. Özel Eğitim Sınıflarının Açılması.....	42
12. Destek Eğitim Odası.....	43
13. Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim Hizmetleri	44
14. İlköğretimde Özel Eğitim Hizmetleri	44
15. Orta Öğretimde Özel Eğitim Hizmetleri	44
16. Yüksek Öğretimde Özel Eğitim Hizmetleri	45
17. Yaygın Eğitimde Özel Eğitim Hizmetleri	45
18. Evde Eğitim Hizmetleri.....	45

19. Erken Çocukluk Döneminde Özel Eğitim Hizmetleri	46
20. Aile Eğitimi Hizmetleri.....	46
21. İşitme, Görme ve Ortopedik Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan Okul ve Kurumlar	47
22. Görme Engelliler Basımevi ve Akşam Sanat Okulu.....	47
23. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan Okul ve Kurumlar	47
24. Otizmi Olan Bireyler İçin Açılan Okul ve Kurumlar	48
25. Sağlık Kuruluşlarında Yatarak Tedavi Gören Bireyler İçin Açılan Okul ve Kurumlar	49
26. Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi Amacıyla Açılan Kurumlar	50
27. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin Açılan İş Okulları	51
28. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin Açılan İş Eğitim Merkezleri.....	52
C.BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI.....	53
1. Okula Kayıt Yaşı.....	53
2. Kayıt Kabul.....	53
3. Kayıt İçin Gerekli Belgeler.....	54
4. Devam Zorunluluğu	54
5. Nakil	54
6. Öğrenim Süresi.....	54
7. Özel Eğitim Araçları.....	54
8. Ücretsiz Taşıma	55
9. Ücretsiz Öğle Yemeği.....	55
10. Özel Eğitim Giderlerinin Karşıllanması.....	55
11. Engellilerde Mesleki Rehabilitasyon.....	55
12. Merkeze Engelli Kabulü	56
13. Merkeze Kabul Edilecek Engellilerde Aranacak Şartlar ve İstenecek Belgeler	56
14. Merkezden Engellinin Ayrılması.....	57
D. ENGELLİLERİN YÜKSEKÖĞRENİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	57
1. Yükseköğretim Kurulu Engelli Öğrenciler Komisyonu.....	57
2. Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimi	58
3. ÖSYM Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimi	58
4. Yükseköğretim Kurumları Engelli Öğrenci Birimleri.....	59
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	61
A.ENGELLİLERDE BAKIM HİZMETLERİ.....	61
1. Tanımlar	61
2. Merkezin Genel Çalışma Esasları.....	61
3. Gündüzlü Hizmet Veren Merkezler.....	62
4. Evde Bakıma Destek Birimi	62
B.BAKIM HİZMETLERİNİN KAPSAMI	63
1. Kişisel Bakım Hizmetleri;	63
2. Psiko-sosyal Destek Hizmetleri.....	63
3. Bakım Hizmeti İçin Grupların Oluşturulması.....	64

4. Bakım Hizmetlerinin Uygulanması.....	64
C.BİLDİRİM.....	65
1. İstenecek Belgeler.....	65
2. İnceleme ve Tespit.....	65
3. İl Müdürlüğü Tarafından Yapılacak İşlemler.....	66
4. Merkeze Kabul İşlemleri.....	67
5. Engellinin İzne Ayrılması.....	67
D.AYRILMA ve NAKİL İŞLEMLERİ.....	68
E.ÜCRET TAHSİLİ.....	69
F.ÖDEME USUL ve ESASLARI.....	69
1. Sağlık Giderleri.....	70
2. Harçlık.....	70
3. Giysi İhtiyacı.....	71
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	72
A.ENGELLİLERDE İSTİHDAM.....	72
1. Engellilerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları.....	72
2. E-KPSS, Kura ve Yerleştirmeye İlişkin Esas ve Usuller.....	72
3. E-KPSS ve Kura Duyurusu.....	72
4. E-KPSS Kılavuzu, E-KPSS ve Kura Başvuru Belgesi.....	73
5. E-KPSS'nin Yapılması.....	73
6. E-KPSS'nin Geçerlilik Süresi.....	73
7. Kadroların Tahsisi.....	73
8. Yerleştirme Talebi.....	73
9. Tercihlerin Alınması.....	74
10. Yerleştirme.....	74
11. Yerleştirme Yapılamayacak Haller.....	75
12. Adayların Başvurmaları ve Atanmaları.....	75
13. Hak İddia Edilemeyecek Durumlar.....	75
14. Bildirim Yükümlülüğü.....	75
15. İşyerlerinin Engellilerin Çalışma Şartlarına Göre Düzenlenmesi.....	75
B.ENGELLİLERİN ÇALIŞTIRILACAKLARI İŞLER.....	76
1. Takip ve Denetim.....	76
2. Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Özel Sektör İşyerlerinde Engellilerin İşçi Olarak İstihdam Edilmesi.....	76
3. Kamuda Geçici İş Pozisyonlarında Çalışanların Sürekli İşçi Kadrolarına veya Sözleşmeli Personel Statüsüne Geçirilmeleri, Geçici İşçi Çalıştırılması.....	76
4. İşçi Olarak Alınacaklarda Aranacak Şartlar.....	77
5. İşçi Talebinde Dikkat Edilecek Hususlar.....	77
6. İşçi Talebinin İlanı ve İş Başvurusu.....	77
7. Taleplerin Kurum Tarafından Karşılama Esasları.....	78

8. E-KPSS Kapsamındaki Taleplerle İlgili Aday Listelerinin Belirlenmesi.....	78
9. Kura Usulüne Tabi Taleplerle İlgili Aday Listelerinin Belirlenmesi	79
10. Tebligat.....	79
11. Sınav.....	79
12. Sınav Sonuçlarının Açıklanması.....	79
13. Sınav Sonuçlarına İtiraz.....	79
C.ENGELLİ İSTİHDAMI İLE İLGİLİ DİĞER HUSUSLAR.....	80
1. Engelli Talebinin Karşılanması.....	80
2. Ayrımcılık Yasası.....	80
3. İşyeri ve Çalışma Koşullarının Engellilere Göre Hazırlanması	80
4. Korumalı İşyerleri	80
D.ENGELLİLERDE VERGİ İNDİRİMİ	83
E.ENGELLİLERDE EMEKLİLİK.....	83
1. Malulen Emeklilik.....	84
ALTINCI BÖLÜM	85
A.ENGELLİLERDE ARAÇ ALIMI.....	85
1. Engellilere ait araçların trafik tescil kuruluşlarınca tescil işlemlerinin yapılması sırasında .	85
2. Uygulama Esasları	87
3. Reşit Olmayan Küçükler Adına Araç Tescili	89
4. Engelli işaretinin plakalar üzerinden kaldırılması	89
5. Çocuk, Hasta ve Engelli Taşıtları, Gözleri Görmeyen Yayalar, Yürüyüş Kolları.....	89
B.MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ.....	90
C.MALÛL ve ENGELLİLERE AİT TAŞITLARDA MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ İSTİSNASI UYGULAMASI	90
1. Özel Tüketim Vergisi İstisnasından Faydalanan Mükellefler İçin İstisna Uygulaması	90
2. Özel Tüketim Vergisi İstisnasından Faydalanmayan Mükellefler İçin İstisna Uygulaması ..	90
3. Motorlu Taşıtlar Vergisi İstisnasından Faydalanmak İçin Süreli Sağlık Kurulu Raporu İbrahim Edenler	91
D.KASKO SİGORTASI DEĞERİ UYGULAMASI	91
E.DİĞER HUSUSLAR	91
YEDİNCİ BÖLÜM.....	92
A.EMLAK VERGİSİNDEN MUAFİYET	92
1. Giriş	92
2. Emlak Vergisi Mükelleflerinden Emlak Vergisi Bildirimleri Dışında Bir Belge Talep Edilmemesi.....	92
3. Engellilere Ait İndirimli Bina Vergisi Oranı (sıfır) Uygulaması.....	93
B.YAPILARDA ENGELLİLERİN KULLANIMINA YÖNELİK PROJE TADİLİ	93
1. Tadilat Şekli	93
2. Tadilat Giderleri.....	94
3. Eski Hale Getirme.....	94
SEKİZİNCİ BÖLÜM.....	95

TÜRK İŞARET DİLİ SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI	95
Türk İşaret Dili İle İlgili Esaslar.....	95
DOKUZUNCU BÖLÜM	96
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ENGELLİLERİN HAKLARINA İLİŞKİN SÖZLEŞME	96
Giriş.....	96
Amaç	98
Genel İlkeler.....	98
Genel Yükümlülükler.....	99
Ayrımcılık Yapılmaması ve Eşitlik.....	100
Engelli Kadınlar.....	100
Engelli Çocuklar.....	100
Bilinçlendirme	100
Erişebilirlik.....	101
Yaşama Hakkı.....	102
Risk Durumları ve İnsani Bakımdan Acil Durumlar	102
Yasa Önünde Eşit Tanınma	102
Adalete Erişim.....	103
Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği.....	103
İşkence, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Maruz Kalmama	103
Sömürü, Şiddet veya İstismara Maruz Kalmama	103
Kişisel Bütünlüğün Korunması.....	104
Seyahat Özgürlüğü ve Uyraklık	104
Bağımsız Yaşayabilme ve Toplumda Dâhil Olma.....	104
Kişisel Hareketlilik.....	105
Düşünce ve İfade Özgürlüğü ile Bilgiye Erişim	105
Özel Hayata Saygı.....	105
Hane ve Aile Hayatına Saygı	106
Eğitim	106
Sağlık.....	107
Habilitasyon ve Rehabilitasyon	108
Çalışma ve İstihdam	108
Yeterli Yaşam Standardı ve Sosyal Korunma	109
Siyasal ve Toplumsal Yaşama Katılım.....	110
Kültürel Yaşama, Dinlenme, Boş Zaman Aktiviteleri ve Spor Faaliyetlerine Katılım.....	110
İstatistikler ve Veri Toplama	111
Uluslararası İşbirliği	111
Ulusal Uygulama ve Denetim	112
Engelli Hakları Komitesi	112
Taraf Devletlerce Sunulacak Raporlar	113
Raporların Değerlendirilmesi	113

Taraf Devletler ve Komite Arasındaki İşbirliği.....	114
Komitenin Diğer Organlarla İlişkisi	114
Komitenin Raporu	114
Taraf Devletler Konferansı.....	114
Depozitör	115
İmzalanma	115
Bağlanma İradesi.....	115
Bölgesel Bütünleşme Örgütleri.....	115
Yürürlüğe Girme	115
Çekinceler	115
Değişiklikler.....	115
Çekilme.....	116
Erişilebilir Format	116
Orijinal Metinler	116
KAYNAKÇA.....	117

GİRİŞ

Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle; bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşal ve sosyal yeteneklerini, çeşitli derecelerde kaybetmesi dolayısıyla, toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan; korunma, bakım veya iyileştirme (rehabilitasyon), danışmanlık ve destek hizmetine ihtiyaç duyan kişilere engeli olan birey denir.

Bu kitapçık, engelli ve engelli yakınlarını, engellilerin sahip olduğu yasal haklar konusunda bilgilendirerek karşılaştıkları sorunlarla daha bilinçli mücadele etmeleri konusunda onlara yol göstermek amacıyla hazırlanmıştır. Kitapçığın kapsamı; engellilik, engellilerin genel olarak hangi haklara sahip oldukları ve bu haklarla ilgili mevzuattan oluşmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Engelli sağlık kurulu raporunun tanımı, amacı, rapor içerisinde adı geçen bazı hususların tanımlarından oluşmaktadır.

A. ENGELLİ SAĞLIK KURULU RAPORU

Engelli sağlık kurulunca hazırlanan, kişilerin engel ve sağlık durumunu gösteren ve kullanım amacı belirtilen belgeye denir.

Amaç: Bu rapor engelli sağlık kurulu raporlarının alınışı, geçerliliği, değerlendirilmesi ve engelli sağlık kurulu raporu verebilecek yetkili sağlık kurumlarının tespiti ile ilgili usul ve esasları belirlemek; engellilerle ilgili derecelendirmelere, sınıflandırmalara ve tanımlamalara gereksinim duyulan alanlarda ortak bir uygulama geliştirmek ve uluslararası sınıflandırma ve ölçütlerin kullanımının yaygınlaştırılmasını amaçlamaktadır.

Rapora ilişkin yapılan yasal düzenlemeler: Engellilere sağlanan haklardan ve verilecek hizmetlerden yararlanmak üzere istenilen engelli sağlık kurulu raporları ile ilgili sağlık kurulu raporu verebilecek yetkili sağlık kurumlarını ve engelle ilgili sınıflandırma ve ölçütleri kapsar.

(2) 8/10/1986 tarihli ve 86/11092 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği kapsamında asker hastanelerince malullük aylığı bağlanacaklara verilecek engelli sağlık kurulu raporları ve sosyal güvenlik kuruluşlarınca primli sisteme tabi olanlara bağlanacak malullük aylıkları için istenecek engelli sağlık kurulu raporları bu Yönetmelik kapsamında değerlendirilmez.

1. Yönetmelikte Geçen Raporla İlgili Bazı Tanımlar

Ağır Engelli: Engel durumuna göre engel oranı %50 ve üzerinde olduğu tespit edilenlerden, günlük yaşam aktivitelerini başkalarının yardımı olmaksızın yerine getiremeyeceğine engelli sağlık kurulu tarafından karar verilen kişilerdir.

Balthazard Formülü: Kişinin engel oranı belirlenirken birden fazla engeli olanlar için kullanılan hesaplama şeklidir.

Engelli: Doğuştan veya sonradan; bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan ve korunma, bakım veya rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kimselerdir.

Engellilik Sınıflandırması: Önemli bir sağlık ögesi olarak engelliliğin tanımı konusunda, ortak ve standart bir dil ile çerçeveyi ifade eder.

Engellilere ilişkin sınıflandırma çalışmalarında, sınıflandırma sistemi olarak; Dünya Sağlık Örgütü tarafından sağlık ve sağlıkla ilgili durumların tanımlanması için ortak standart bir dil ve çerçeve oluşturmak amacı ile geliştirilen ve insanın işlevselliği ve kısıtlılıklarla ilgili durumlarının tanımlanmasını sağlayan çok kapsamlı uluslararası bir sınıflandırma sistemi olan İşlevsellik Yeti Yitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırması esas alınır.

(2) Engellilerin sağlığı ile ilgili durumlarının tanımlanmasında ve her türlü bilginin kodlanmasında, çeşitli disiplinler ve hizmetler açısından verilerin toplanmasında, kaydedilmesinde ve karşılaştırılmasında, engellilerin tedavisi, rehabilitasyonu, eğitimi ve istihdamı ile ilgili hizmetlerin değerlendirilmesinde, planlanmasında İşlevsellik Yeti Yitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırması sisteminin kullanılması amacıyla eğitim, öğretim, uygulama ve yaygınlaştırma hizmetleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının koordinatörlüğünde, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve ilgili meslek kuruluşlarının işbirliği ile yürütülür.

Engelli sağlık kurulu; iç hastalıkları, göz hastalıkları, kulak-burun-boğaz, genel cerrahi veya ortopedi, nöroloji veya ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanlarından oluşur.

(2) Engelli sağlık kurulu raporu vermeye yetkili sağlık kurumunda, fizik tedavi ve rehabilitasyon uzman hekiminin bulunması halinde, bu uzmanın engelli sağlık kurulunda yer alması zorunludur.

(3) Değerlendirilecek engel, uzmanlık dallarının dışında ise ilgili dal uzmanının da kurulda bulunması şarttır. Kurulda bulunan hekimler birbirlerinin yerine karar veremezler.

(4) Eğitim ve araştırma hastanelerinde engelli sağlık kuruluna şefler, bulunmadıkları zaman şef yardımcıları veya şeflerin görevlendirecekleri uzman hekimler girerler. Kurulun başkanı, rapora ilişkin düzenlemede belirtilen hastanelerin baştabibi veya baştabibin görevlendireceği şef veya ana bilim dalı başkanıdır.

(5) Asker hastanelerinde, baştabip yardımcısı veya baştabipten sonraki en kıdemli uzman hekim; asker eğitim hastanelerinde ise baştabip tarafından görevlendirilecek diğer üyelerden kıdemli bir öğretim üyesi kurula başkanlık eder.

(6) Sadece bir organ ya da sistemi ilgilendiren engeli bulunanlar için engelli sağlık kurulu, o engeli ilgilendiren branştan üç uzman ile oluşturulabilir. Bu kurulun başkanlığını ilgili şef ya da anabilim dalı başkanı yürütür.

2. Yetkili Sağlık Kurumları

Belirtilen engelli sağlık kurulu raporlarını düzenlemeye yetkili sağlık kurumlarını ve hakem hastaneleri Sağlık Bakanlığı belirler ve internet sitesinde yayımlar.

(2) Yetkili olmayan sağlık kurumları belirtilen şekilde engelli sağlık kurulunu teşkil edemeyen sağlık kurumlarının verdiği sağlık kurulu raporları değerlendirilmeye alınmaz.

3. Raporların Düzenlenmesi ve Engel Oranının Belirlenmesi

Engelli sağlık kurulu raporları, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-1 Engelli Sağlık Kurulu Raporu Formuna uygun olarak düzenlenir.

(2) Kişinin engel oranı, engelli sağlık kurulunca bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-2 Engel Oranları Cetvelinde bulunan engel oranlarına göre yüzde (%) olarak belirlenerek engelli sağlık kurulu raporunun ilgili bölümünde rakam ve yazı ile belirtilir. Bu cetvelde adı geçmeyen hastalık ve engeller ile bunlara ait engel oranları, fonksiyon kayıplarına göre engelli sağlık kurulunca değerlendirilerek belirlenir.

4. Raporun Alınışı

Engelli sağlık kurulu raporu alabilmek için engellilerin kamu kurum ve kuruluşlarından (Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri, Defterdarlık, Türkiye İş Kurumu) alacakları resmi yazılar ile ya da doğrudan raporu verecek olan hastanenin baştabipliğine müracaat etmeleri gerekir

5. Engelli Sağlık Kurulu Raporunun Doldurulması

Engelli sağlık kurulu raporu formu eksiksiz olarak doldurulur. Engelli sağlık kurulu raporu, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-1 Engelli Sağlık Kurulu Raporu Formunda gösterilen rapor şekline göre; poliklinik muayene tarihi, poliklinik kayıt numarası yazılmak suretiyle, bulgular ve teşhis ayrıntılı olarak yazılıp imza edilir. Yapılan muayene, tetkik ve laboratuvar bulgularına dair bilgiler engelli sağlık kurulu raporu formuna eklenir. Engelli sağlık kurulu, engelli kişiyi bizzat görerek karar verir ve kişinin engel oranını bu Yönetmeliğin 8'inci maddesinde belirtilen esaslara göre belirler.

(2) Engele ilişkin klinik bulgular, radyolojik tetkikler ve laboratuvar bilgileri, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-1 Engelli Sağlık Kurulu Raporu Formunda gösterilen raporun ön yüzündeki ilgili bölüme özetlenerek yazılır.

(3) Engelli sağlık kurulu raporları kurul üyelerince mutlaka imzalanır. Okunaklı bir şekilde kaşelenir ve mühürlenir. 15 yaşından büyük özürülere düzenlenecek olan engelli sağlık kurulu raporlarında, engellinin fotoğrafının bulunması zorunludur.

(4) Kişinin ya da kişiyi sevk eden kurumun talebi halinde, kişinin sağlığına etkisi dikkate alınarak çalıştırılmayacağı işlerin niteliği ile raporun kullanım amacı bölümüne; bireyin yararlanmak istediği hak ve hizmetlere ilişkin talepleri belirtilir.

(5) Engelli sağlık kurulu raporunun sonucu bölümünde yer alan "Ağır Engelli" kısmında evet ya da hayır ifadesi yazılarak kişinin durumu belirtilir ve bu bölüm hiçbir suretle boş bırakılmaz.

(6) Engelli sağlık kurulu raporunun ilgili kısmına kişinin özür grubu belirtilir. Gerektiğinde birden fazla özür grubu işaretlenir. Bu kısım boş bırakılmaz.

(7) Kişinin engel durumunun zaman içinde değişme ihtimali olduğu ve hastalık bulgularının tam olarak görülemediği durumlarda kişinin mevcut durumu esas alınarak süreli rapor düzenlenir.

(8) Engelli sağlık kurulu raporlarının kişinin başvuru tarihinden itibaren en geç 20 iş gününde tamamlanarak ilgiliye verilmesi esastır.

6. Rapora İtiraz

Engelli sağlık kurulu raporuna engelli, engelli velisi veya vasisi ya da raporu isteyen kurum tarafından itiraz edilebilir. İlgililer itiraz dilekçesi ve ilk raporun tasdikli bir örneği ile birlikte bulunduğu ilin Sağlık Müdürlüğüne başvurur.

İl Sağlık Müdürlüğüne, rapor alacak kişi, farklı bir rapor vermeye yetkili en yakın hastaneye gönderilir. İtiraz edilen rapor ile itiraz üzerine verilen rapordaki kararlar aynı yönde ise rapor kesinleşir.

Raporların farklı olması durumunda, kişinin ikamet ettiği yere en yakın bir hakem hastaneye, kişi yeniden muayene edilmesi ve rapor tanzim edilmesi amacıyla İl Sağlık Müdürlüğü kanalıyla gönderilir. Hakem hastanenin engelli sağlık kurulunca verilen kararı kesindir.

(3) Milli Savunma Bakanlığına bağlı askeri hastanelerde; Türk Silahlı Kuvvetleri personeline verilecek engelli sağlık kurulu raporlarına itiraz esas ve usulleri Türk Silahlı Kuvvetlerinin ilgili mevzuat hükümlerine tabidir. Türk Silahlı Kuvvetleri personeline verilecek engelli sağlık kurulu raporlarına yapılan itirazlar, Gülhane Askeri Tıp Akademisi Eğitim Hastanesi ve Gülhane Askeri Tıp Akademisi Haydarpaşa Eğitim Hastanesi ile yetkilendirilecek hastanelerce kesin olarak karara bağlanır.

7. Birden Fazla Engel Durumunun Bulunması

Birden fazla hastalığı veya engeli bulunanların, engel oranları Balthazard Formülü ile toplanarak kişinin engel oranı hesaplanır.

(2) Balthazard Formülü aşağıdaki şekilde uygulanır:

- a. Engel oranları ayrı ayrı tespit edilir.
- b. Bu oranlar en yüksekinden başlanarak sıraya konulur.

- c. En yüksek oran, engellinin tüm vücut fonksiyonunun tamamını gösteren %100'den çıkarılır.
- d. Bu çıkarmada kalan miktar, sırada ikinci gelen engel oranı ile çarpılır. Çarpımın 100'e bölünmesinden çıkan rakam en yüksek engel oranına eklenir; böylece, birinci ve ikinci rahatsızlıkların engel oranı bulunmuş olur.
- e. Engel ikiden fazla ise, birinci ve ikinci rahatsızlıkların engel oranı birinci sıraya ve üçüncü sıradaki engel oranı ise ikinci sıraya alınarak formül tekrarlanır.
- f. 60 yaşın üzerindeki kişilerde hesaplanan engellilik oranına Balthazard Formülü ile %10 eklenerek kişinin engel oranı bulunur.

(3) Balthazard Formülünün uygulanmasına ilişkin olarak bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-3 Balthazard Hesaplama Tablosu da kullanılabilir.

8. Raporun Geçerlilik Süresi

Engelli sağlık kurulu raporunun sürekli olup olmadığı ile süreli raporlarda raporun geçerlilik süresi mutlaka belirtilir.

Engelli sağlık kurulunca kişinin engel durumunun sürekli olduğuna karar verilmesi durumunda, raporun ilgili bölümünde bu durum belirtilir; ancak engel durumunun değişmesi halinde, kişinin talebi üzerine rapor ve buna bağlı kişinin engel oranı yeniden belirlenir.

Engelli sağlık kurulunca, engellinin engel durumunun sürekli olmadığına karar verilmesi halinde de bu husus, ilgili bölümde belirlenerek raporun geçerlilik süresi belirtilir.

Zaman içinde değişebilen veya kontrolü gerektiren hastalıklar, hastanın önceki raporu da kurula sunularak engelli sağlık kurulunun belirleyeceği süre içinde, yeniden görüşülür ve karara bağlanır. Bu yönetmelik hükümlerine göre alınmış olan sürekli raporlar ile süreli raporların geçerlilik süresi dolmadan tekrar rapor istenmesi durumunda, mükerrer rapor tanzimini önlemek amacıyla, ilgililerin daha önce rapor alıp almadıklarına ilişkin beyanı istenir.

İlgilinin beyanı üzerine veya bir başka şekilde evvelce rapor verilmiş olduğunun tespiti halinde tekrar rapor verilmez. Kullanım amacına uygun olarak düzenlenmiş ve bu yönetmelik hükümlerine göre alınmış olan sürekli raporlara sahip kişilerden kurumlarca, yeniden rapor istenilmez.

9. Raporun Onaylanması ve Verilişi

Raporlar kurum müracaatı ise üç nüsha, kişisel müracaatlarda ise iki nüsha olarak düzenlenir ve başhekim tarafından onaylanır.

Raporun bir nüshası ilgili kişiye verilir. İlgilinin talebi üzerine hazırlanmış olan raporlardan engellinin kullanabileceği hakları sayısınca veya talep ettiği sayıda çoğaltılarak imza edilir, onaylanır ve mühürlenerek ilgiliye verilir. Kurum müracaatlarında ise raporun bir nüshası, raporu isteyen kuruma gönderilir.

Engelli sağlık kurulu raporu vermeye yetkili sağlık kurumları, engelli sağlık kurulu raporlarına ait bilgileri, Sağlık Bakanlığı veri tabanına aktarır. Sağlık Bakanlığı, veri tabanındaki bu bilgileri, Engelliler İdaresi Başkanlığının belirlediği standartlarda, Ulusal Engelliler Veri Tabanı'na aktarılmak üzere her ayın ilk haftası Engelliler İdaresi Başkanlığına elektronik ortamda gönderir.

10. Vergi İndirimine Esas Raporlar

MADDE 15 – (1) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre, sakatlık indirimine esas olmak üzere düzenlenen raporlarda, raporu düzenleyen sağlık kuruluşu tarafından işverenin bulunduğu yerdeki İl Defterdarlığına gönderilen engelli sağlık kurulu raporu esas alınır.

5233 sayılı Kanun kapsamında verilecek raporlar

Sağlık Bakanlığı'nın sağlık kurulu raporlarının ücretlendirilmesi konulu 2010/31 sayılı genelgesi

T.C.

SAĞLIK BAKANLIĞI

Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı: B.10.0.THG.0.83.00.03-010.06

Konu: Sağlık Kurulu Raporlarının Ücretlendirilmesi

GENELGE

2010/ 31

İlgi:

- a) 03.03.2004 tarihli ve 3539 (2004/30) sayılı Genelge,
- b) 08.09.2004 tarihli ve 15284 (2004/118) sayılı Genelge.

Bakanlığımıza bağlı sağlık kurumları bünyesinde; sağlık kurullarınca düzenlenen sağlık kurulu raporlarına ait giderlerin, her rapor için istisnaların bulunması, ücretlendirilmesi kişi veya kurumlara fatura edilmesi ve benzeri hususlara ilişkin, sağlık kurumları ile kişi veya geri ödeme kuruluşları arasında uygulama birliği sağlamak amacıyla; gerek ilgili mevzuat gerekse aşağıda belirtilen hususlara bir kez de iş bu genelge ile açıklık getirilmesinde fayda görülmüştür.

Bilindiği üzere, yürürlükte bulunan Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği'nin "4.2. Finansmanı Sağlanan Sağlık Hizmetlerinin Sağlanma Yöntemleri ve Ödeme Kuralları" başlıklı maddesinde; "(14) Kişilere sağlanan sağlık hizmetlerine ilişkin düzenlenen sağlık raporu bedelleri, SUT eki EK-8 Listesinde yer alan rapor puanlar esas alınarak sadece bir adet olarak faturalandırılır. Ancak Kurum birimlerince sevk belgesi düzenlenmek suretiyle (maluliyet, meslek hastalığı ve kontrol muayeneleri vb.) sağlık hizmeti sunucusuna sevk edilen kişiler için düzenlenen sağlık raporları ile ilaç ve tıbbi malzeme temini de dâhil olmak üzere tedavi amacıyla düzenlenen sağlık raporları dışında kalan; özel amaçla kullanılacak durum belirtir rapor bedelleri (özürlülük raporu, ehliyet raporu, vasi tayini raporu, portör muayeneleri ve işlemleri, tarama amaçlı muayene ve işlemler vb.) ile bu durumların tespitine yönelik yapılan işlem bedelleri Kurumca ödenmez.

(15) Kişilere sağlanan sağlık hizmetleri (tıbbi malzeme, ilaç, tedavi vb) için SUT gereği düzenlenmesi gereken sağlık kurulu raporu ile ilgili olarak sadece bir adet muayene bedeli faturalandırılabilir. Ancak Kurum birimlerince sevk belgesi düzenlenmek suretiyle (maluliyet, meslek hastalığı ve kontrol muayeneleri vb.) sağlık hizmeti sunucusuna sevk edilen kişiler için düzenlenen sağlık kurulu raporları ile ilgili olarak, kurula katılan her bir branş için muayene bedeli faturalandırılabilir." hükümleri ile sağlık kurulu raporu ücretleri düzenlenmiştir. Bu bağlamda;

1- Sosyal Güvenlik Kurumunca yayımlanan Sağlık Uygulama Tebliği kapsamında bulunanların Sağlık Kurulu raporlarına ait giderleri, Tebliğ hükümlerine göre Kurumca ödenmesi halinde kişinin kurumuna fatura edilmesi, Kurumun ödeme kapsamında bulunmayan ve/veya özel amaçla kullanılacak durum belirtir rapor ücretleri (ehliyet raporu, okul kaydı, iş isteğiyle başvuru vb.) ile bu durumların tespitine yönelik yapılan işlem bedellerinin kişiden talep edilmesi gerekmektedir.

2- Maliye Bakanlığı'nın (Tedavi Yardımına İlişkin Uygulama Tebliği vb.) mevzuatı gereği sağlık kurulu raporlarına ait giderleri, kişinin kurumu tarafından ödenmesi halinde kurumuna fatura edilmesi, kurumunun ödeme kapsamında bulunmayan ve/veya özel amaçla kullanılacak durum belirtir rapor ücretleri (ehliyet raporu, okul kaydı, iş isteğiyle başvuru, vb.) ile bu durumların tespitine yönelik yapılan işlem bedelleri kişiden talep edilmesi gerekmektedir. Tedavi yardımları yeşil kart verilerek sağlanan kişilerin işlemleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından devralınıncaya kadar bu madde hükümleri esas alınarak ücretlendirilecektir.

3- Sağlık Kurulu raporlarına ait tüm giderlerin kişilerden talep edilmesi halinde, giderler Kurumca karşılanmadığından kişinin katılım payı ödememesi (katılım payı oluşmaması) için, bilgi işlem sistemi ile hasta takip numarası/ provizyon alınmayacaktır.

4- Özürlü vatandaşlar hariç olmak üzere, sosyal güvencesi olmayanlar ve/veya özel amaçla kullanılacak durum belirtir raporların (kişilerden talep edilmesi gereken) ücretleri; Sosyal Güvenlik Kurumunca yayımlanan Sağlık Uygulama Tebliği hükümlerine göre mensupları için ödenen sağlık kurulu rapor ücretleri esas alınarak ücretlendirilecektir.

5- Sağlık Kurulu kararına hasta, yasal temsilcisi veya çalıştığı kurumu tarafından itiraz edildiği takdirde; aynı sağlık kurumu veya sevk edildiği sağlık kurumu ilk müracaat gibi değerlendirerek ücretlendirilecektir.

6- Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik kapsamında düzenlenen sağlık kurulu raporları ve ilgili mevzuatında açıkça belirtilen sağlık kurulu raporları dışında kalan raporlarda fotoğraf bulunma şartı aranmayacaktır.

7- 08.02.2002 tarih ve 24665 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 28.01.2002 tarihli ve 2002/3654 Sayılı Kararnamenin Eki Kararda;

Gaziler, şehit ve gazi dul ve yetimleri, özürlüler, öğrenciler ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamındaki kişiler 08.01.2002 tarihli ve 4736 sayılı Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrası hükmünden muaf tutulmuştur.

Anılan Karar hükmü kapsamında yer alan kimselerin Devlet Hastanelerinde düzenlenen sağlık kurulu raporuna istinaden geri ödeme kurumlarınca ödenmeyen kısmı için sağlık kuruluna esas yapılan muayene, tetkik, tahlil vb. işlemlerden ücret talep edilmemesi gerekmektedir.

İlgi (a) ve (b) Genelgelerin yürürlükten kaldırıldığı ile uygulamanın yukarıda vurgulanan esaslara uygun olarak yürütülmesi gerektiğinin, ilgili tüm sağlık kurum ve kuruluşlarına tebliğini önemle arz ve rica ederim.

Prof. Dr. Nihat TOSUN

Müsteşar

Sağlık Bakanlığı'nın Poliklinik Hizmetlerinde Öncelik Sırasına İlişkin 2010/73 sayılı Genelgesi

T.C.

SAĞLIK BAKANLIĞI

Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı: B.10.0.THG.0.12.00.04.254.99/

Konu: Poliklinik Hizmetlerinde Öncelik Sırası

Genelge 2010/73

Sağlık kurum ve kuruluşlarında özellikle poliklinik hizmetlerinde hasta mağduriyetlerinin önlenmesi, hasta hakları mevzuatı başta olmak üzere mevzuatımızda toplumda öncelikli olarak korunması ve özel tedbir alınması öngörülen vatandaşlarımızın sağlık hizmetinden de öncelikli olarak yararlandırılmaları konusunda Bakanlığımızca muhtelif zamanlarda yayımlanan genelgelerle düzenlemeler yapılmıştır.

Ancak süreçte genelgeler kapsamında sağlık kurum ve kuruluşlarında yapılan uygulamalarla ilgili hasta ve yakınları tarafından gerek Bakanlığımıza gerekse TBMM Dilekçe Komisyonuna çeşitli görüşler iletilmiştir. Sözü edilen başvurularda dile getirilen hususlar dikkate alınarak Bakanlığımızca konuyla ilgili yeniden değerlendirme yapılması gerekmektedir.

12 Eylül 2010 tarihinde "Halk Oylaması"na sunularak kabul edilen 5982 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" hükümleriyle Anayasamızın 10 uncu maddesine eklenen fıkralarda yer alan; "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz." hükmü ile "Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malül ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz." hükmü özellikle dikkate alınarak, genel hizmetin aksamamasına meydan vermeyecek şekilde poliklinik muayenelerinde öncelik sırası alacak gruplar aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.

A) Acil vakalar (Ani gelişen hastalık, kaza, yaralanma ve benzeri durumlar ile ivedilikle tıbbi müdahale yapılması gerektiğine hekim tarafından karar verilen vakalar),

B) Özürlüler (Değişik 2010/80 sayılı Genelge),

C) Hamileler,

D) 65 yaş üstü yaşlılar,

E) Yedi yaşından küçük çocuklar,

F) Harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malül ve gaziler,

Ayrıca kolluk kuvvetlerince sevk edilecek adli vakalarda; savcılık veya kolluk kuvvetince önceden sağlık kurum/kuruluşuna bildirim yapılmalı ve randevu alınmalı, bu suretle sağlık kurum/kuruluşunda sağlık hizmeti aksatılmadan ve diğer hastalar mağdur edilmeden gerekli işlemlerin yapılması sağlanmalıdır.

Bu arada poliklinik hizmetlerinde öncelik sırasına ilişkin bulunan (Değişik 2010/80 sayılı Genelge)

1. 2004/65 sayılı Genelge,

2. 2003/123 sayılı Genelgenin 2 inci maddesi,

3. 2005/79 sayılı Genelgenin 1 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Yukarıda belirtilen hususlarda sağlık kurum ve kuruluşlarımızın ilgili duyuruları yapmasını ve söz konusu vatandaşlarımızın hizmet almasını kolaylaştırıcı tedbirlerin alınmasını önemle rica ederim.

Prof. Dr. Recep AKDAĞ

Bakan

B. ENGELLİ KİMLİK KARTI

Engellilik bilgisinin nüfus cüzdanına işletilmesini düzenleyen 2005 tarihli yönetmeliğin, 19.07.2008 tarihinde yürürlüğe giren Engelliler Veri Tabanı oluşturulmasına ve Engellilere Kimlik Kartı Verilmesine Dair Yönetmelik ile kaldırılmasıyla, engellilik bilgisi nüfus cüzdanlarına işletilemeyecek ve engelli kimlik kartı yeniden alınabilecektir.

Engelli kimlik kartına; daha önce bu karta sahip olmayan veya engellilik bilgisi nüfus cüzdanında yer almayan kişiler başvurabilirler.

Başvuru Yeri ve Gerekli Belgeler

Kimlik kartı almak için yerleşim yerinin bulunduğu Valiliğin İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne, aşağıdaki belgelerle müracaat edilmesi yeterlidir.

1. Sağlık kurulu raporunun aslı ya da onaylı fotokopisi
2. Nüfus cüzdanı fotokopisi
3. 1 adet fotoğraf

C. ŞEHİRLERARASI SEYAHAT İNDİRİMİ

Şehirlerarası otobüslerle yolculuk yapacak %40 ve üzeri engele sahip bireyler, ilgili yönetmelik uyarınca indirimli seyahat edebilirler. Yönetmeliğin ilgili maddesi aşağıdadır.

MADDE 57: (11) 6 yaş ve üzeri tüm yolcuların ayrı koltukta seyahat etmesi zorunlu olup, altı ile 12 yaş arası çocuklar ile yaş şartı aranmaksızın en az %40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişiler için bilet ücreti, geçerli ücret tarifesi üzerinden %30 indirimli düzenlenir.

(Karayolu Taşıma Yönetmeliği, 11 Haziran 2009 tarihinde 27255 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.)

D. ENGELLİ KARTI UYGULAMASI

İETT Genel Müdürlüğüne İstanbul il sınırları içerisinde, engellilerin toplu taşıma araçlarından yararlanmasını sağlamak amacıyla hizmete sokulan, ücretsiz seyahat kartıdır.

1. Engelli Kartı Almak İçin Gerekli Belgeler

- a. % 40 ve üstünde bir oranda Engelli Sağlık Kurulu Raporu aslı ya da T.C Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın engelliler için düzenlediği Kimlik Kartının aslı,
- b. 1 Adet güncel (son 6 ay içinde çekilmiş) vesikalık fotoğraf
- c. Nüfus Cüzdanı Aslı ile birlikte herhangi bir başvuru merkezine başvurulup kart ücreti ödenerek temin edilecektir.

2. Engelli Kartın Kaybı veya Çalınması

Ücretsiz Kartınızı kaybetmeniz/çaldırmanız durumunda ALO 153'ü arayarak kartınızı kullanıma kapattırmanız gerekmektedir. Daha sonra Nüfus cüzdanınız ve 1 adet güncel (son 6 ay içinde çekilmiş) bir vesikalık fotoğrafınız ile birlikte size en yakın İstanbulkart Başvuru Merkezi'ne başvurabilirsiniz. Kart kapatma işlemi gerçekleştirmediğiniz takdirde ve kartınızın bir başkası tarafından kullanılması halinde usulsüz kullanım cezası ödemek durumunda kalabilirsiniz.

Ücretsiz Kartınızın kullanıcı hatası sonucu bozulması nüfus Cüzdanınız, 1 adet güncel (son 6 ay içinde çekilmiş) bir vesikalık fotoğrafınız ve arızalı kartınız ile birlikte size en yakın İstanbulkart Başvuru Merkezi'ne başvurarak kartınızı yenileyebilirsiniz.

3. Refakatli Kartı

Ayrıca engelli raporunda ağır engelli kısmında evet yazan ve %50 engel oranı olan vatandaşlarımız kendileriyle birlikte yanında bir kişiyi de ücretsiz taşıyacak olan refakatli karttan yararlanabilirler.

Refakatli Kart "Engellilik Ölçütü, Sınıflandırılması ve Engellilere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik" hükümleri doğrultusunda düzenlenmiş (%50 ve üstü, raporun ağır engelli kısmında "EVET" ibaresi olan) engelli sağlık kurulu raporuna sahip kişilerin toplu ulaşım araçlarında yanlarında bir kişi ile seyahat edebilmelerine imkan veren ücretsiz karttır. Refakatli Kart almak için İETT'ye bağlı başvuru merkezlerine başvurmak gerekmektedir.

4. Gerekli belgeler:

- %50 ve üstü oranda engelli sağlık kurulu raporu aslı ve fotokopisi (ağır engelli ibaresi belirtilmiş olmalıdır),
- Engelli kimlik kartı aslı ve fotokopisi,
- 1 adet vesikalık fotoğraf ve başvuru merkezlerine yatırılacak kart ücreti.

E. ÜCRETSİZ VEYA İNDİRİMLİ SEYAHAT KARTLARI

1. Ücretsiz Seyahat Hakkından Yararlanacak Kişiler

4736 sayılı Kanununun 1. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca demiryolları ve denizyollarının şehir içi ve şehirlerarası hatlarından, belediyelere, belediyeler tarafından kurulan şirketlere, birlik, müessese ve işletmelere veya belediyeler tarafından yetki verilen özel şahıs ya da şirketlere ait şehir içi toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanacaklar aşağıda belirtilmiştir:

24/2/1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında aylık bağlananların kendileri, eşleri, anne ve babaları ile evli olmayan ve yirmi beş yaşını doldurmamış çocukları.

8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 56. ve mülga 64. maddesi, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 47. maddesinin sekizinci fıkrası, 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun veya 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlarda belirtilen haller kapsamında;

Hayatını kaybedenlerin,

Harp veya vazife malulü sayılanlardan aylık almakta iken hayatını kaybedenlerin,

Harp veya vazife malulü sayılmaları sebebiyle aylık almakta olanların,

Harp veya vazife malulü sayılmaları sebebiyle aylık almakta iken, sınıf veya görev değiştirerek çalışmaya devam etmekle birlikte veya 5510 sayılı Kanunun 4. maddesine göre sigortalı olmayı gerektiren bir işte çalışmaya başlamış olmakla birlikte bu aylıkları kesilmesi gerekmeyenlerin, kendileri, eşleri, anne ve babaları ile evli olmayan ve 25 yaşını doldurmamış çocukları.

5434 sayılı Kanunun mülga 45. maddesi ile 5510 sayılı Kanunun 47. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen haller kapsamında;

Hayatını kaybedenlerin,

Harp veya vazife malulü sayılanlardan aylık almakta iken hayatını kaybedenlerin,

Harp veya vazife malulü sayılmaları sebebiyle aylık almakta olanların,

Harp ve vazife malulü sayılmaları sebebiyle aylık almakta iken, sınıf veya görev değiştirerek çalışmaya devam etmelerinden veya 5510 sayılı Kanunun 4. maddesi kapsamında çalışmaya başlamalarından dolayı aylıkları kesilenlerin,

Kendileri, eşleri, anne ve babaları ile evli olmayan ve yirmi beş yaşını doldurmamış çocukları.

28/5/1986 tarihli ve 3292 sayılı Vatani Hizmet Tertibi Aylıklarının Bağlanması Hakkında Kanun kapsamındaki hizmetleri sebebiyle vatani hizmet tertibinden aylık bağlananların kendileri, eşleri, anne ve babaları ile evli olmayan ve yirmi beş yaşını doldurmamış çocukları.

24/6/2008 tarihli ve 5774 sayılı Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Kanuna göre aylık bağlananların kendileri.

Engelliler için sağlık kurulu raporuyla %40 ve üzerinde engelli olduğunu belgeleyen Türk vatandaşlarının kendileri, ağır engellilerin ise kendileri ile birlikte birden fazla olmamak üzere beraber seyahat ettikleri refakatçileri.

2. 60 Yaş ve Üstü Bireylerin Ücretsiz veya İndirimli Yolculuk Hakkı

Türk vatandaşı olan altmış beş yaş ve üzeri kişiler, demiryolları ve denizyollarının şehir içi hatları ile belediyelere, belediyeler tarafından kurulan şirketlere, birlik, müessese ve işletmelere veya belediyeler tarafından yetki verilen özel şahıs ya da şirketlere ait şehir içi toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanır.

Türk vatandaşı olan altmış beş yaş ve üzeri kişiler, demiryolları ve denizyollarının şehirlerarası hatlarından %50 indirimli olarak yararlanır.

Toplu taşıma araçlarının ait olduğu kurum ve kuruluşlar, belediyeler, belediyeler tarafından kurulan şirketler, birlikler, müessese ve işletmeler, altmış yaş ile altmış beş yaş arasında bulunan kişilerin toplu taşıma araçlarından ücretsiz veya indirimli olarak yararlanmasını sağlayabilir.

3. Ücretsiz veya İndirimli Seyahat Hakkının Kullanımı

Ücretsiz veya indirimli seyahat edebilmek için;

- a. 4. maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentleri kapsamındakiler için Bakanlık tarafından verilen seyahat kartı,
- b. 4. maddenin birinci fıkrasının (e) bendi kapsamındakiler için Engelliler İçin Kimlik Kartı, engellilere kimlik kartı verilmesine ilişkin 19/7/2008 tarihli ve 26941 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Yönetmelik uyarınca verilmiş bulunan kimlik kartı, anılan Yönetmeliğin geçici 1. maddesinde sayılan engelliler için kimlik kartı ile engel oranının yer aldığı nüfus cüzdanı,

c. 5. madde kapsamındaki için nüfus cüzdanı kullanılır.

Toplu taşıma araçlarından ücretsiz veya indirimli yararlanma amacıyla belirtilen belgelerin ibraz edilmesi halinde, ücretsiz veya indirimli seyahat hakkı herhangi bir gerekçeyle engellenemez.

Kişiler, belirtilen belgeleri ibraz etmek suretiyle toplu taşıma araçlarından ücretsiz veya indirimli yararlandırılır. Toplu taşıma hizmetini sunan kurum ve kuruluşlar ile belediyeler, ücretsiz veya indirimli seyahat hakkının kullanılması ile ilgili kolaylaştırıcı tedbirler alır.

Ağır engellinin, refakatçisi olduğunu beyan ettiği kişiden bu hakkın kullanımına ilişkin ayrıca belge talep edilmez.

Seyahat kartları aynı zamanda tanıtım amaçlı olarak da kullanılabilir.

Seyahat kartında; kişinin T.C. kimlik numarası, adı, soyadı, doğum yeri, doğum tarihi, hak sahibine yakınlık derecesi, geçerlilik tarihi, seri numarası gibi bilgiler ile fotoğrafı yer alır.

Seyahat kartının şekli, içeriği, ebadı, değiştirme ve geçerlilik tarihi, tahrif ve sahtecilikten korumak amacıyla seyahat kartı üzerine konulacak güvenlik unsurları ile basım ve teslimat aşamasında uygulanacak sistem ve teknoloji, Bakanlık tarafından belirlenir.

Seyahat kartı başvurusu kapsamında belirtilen seyahat kartını almak için; Bakanlığın belirleyeceği belgelerle birlikte İl Müdürlüğüne başvuruda bulunulur.

İlgili kurumlardan elektronik ortamda ulaşılan bilgi ve belgeler kişilerden talep edilmez.

4. Seyahat Kartının Teslimi

Seyahat kartı, hak sahiplerine bedelsiz olarak verilir.

Seyahat kartı, İl Müdürlüğü tarafından kişinin bizzat kendisine veya kanuni temsilcilerine teslim belgesi imzalatılarak teslim edilebileceği gibi talebi halinde başvuruda belirttiği adrese gönderilebilir.

Verilen seyahat kartlarının seri numaraları elektronik ortama aktarılır.

5. Seyahat Kartının Yeniden Düzenlenmesi

Seyahat kartının içeriğinin değişmesi, çalınması, kaybedilmesi veya herhangi bir nedenle kullanılamaz hale gelmesi durumunda Bakanlık tarafından bedelsiz olarak yeniden düzenlenir.

6. Seyahat Kartının İade Edilmesi

Vefat edenlerin, evlenenlerin veya yirmi beş yaşını doldurmuş olan çocukların kartları ile herhangi bir nedenle kullanılamaz hale gelen veya geçerliliğini kaybeden seyahat kartları İl Müdürlüğüne iade edilir.

7. İdari ve Cezai İşlemler

İlgili kurumlar, belediyeler ile belediyeler tarafından yetki verilen özel şahıs ya da şirketler, ücretsiz ve indirimli seyahat hakkının kullanılması ile ilgili olarak gerekli tedbirleri alır.

Ücretsiz veya indirimli seyahat hakkının kullandırılmaması hâlinde bu haktan faydalandırılmayan her kişi için mülki idare amiri tarafından toplu taşıma aracının tarifesi üzerinden elli tam bilet bedeli tutarında idari para cezası uygulanır. Bu maddeye göre verilecek idari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir ve genel bütçeye gelir kaydedilir.

8. Seyahat Kartında Tahrifat, Sahtecilik

Üzerinde tahrifat, silinti ve kazıntı olan kartlar geçersizdir.

Gerçeğe aykırı kart düzenleyenler veya bu tür kartı bilerek kullananlar, iade etmesi gerektiği halde seyahat kartını kullanmaya devam edenler, kart üzerinde tahrifat, silinti, kazıntı yapanlar ile tahrif edilmiş kartları kullananlar hakkında genel hükümlere göre cezai işlem yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM

A. 65 YAŞINI DOLDURMUŞ MUHTAÇ, GÜÇSÜZ ve KİMSESİZ TÜRK VATANDAŞLARI İLE ENGELLİ ve MUHTAÇ TÜRK VATANDAŞLARINA AYLIK BAĞLANMASI

Bu düzenleme, sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar veya nafaka bağlanmış ya da nafaka bağlanması mümkün olanlar hariç olmak kaydıyla, her ne nam altında olursa olsun her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı 16 yaşından büyükler için belirlenmiş olan asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olanlar ile aynı tutardan fazla gelir sağlaması mümkün olmayanlardan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaç olduğuna karar verilen 65 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarını, 65 yaşını doldurmamış olmasının yanı sıra ilgili mevzuatı çerçevesinde yetkili hastanelerden alınacak sağlık kurulu raporu ile toplam olarak en az %70 oranında engelli olduğu belirlenmek suretiyle başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde engelli olduklarını kanıtlamış ve 18 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarından; sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar veya nafaka bağlanmış ya da nafaka bağlanması mümkün olanlar hariç olmak üzere, her ne nam altında olursa olsun her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı 16 yaşından büyükler için belirlenmiş olan asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olduğu ya da aynı tutardan fazla gelir sağlamasının mümkün olmadığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından tespit olunarak muhtaçlığına karar verilenleri,

65 yaşını doldurmamış olmasının yanı sıra ilgili mevzuatı çerçevesinde yetkili hastanelerden alınacak sağlık kurulu raporu ile toplam olarak %40 ila %69 arası engelli olduklarını kanıtlamış, 18 yaşını doldurmuş ve talebine rağmen Türkiye İş Kurumu tarafından işe yerleştirilememiş olan Türk vatandaşlarından; sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlananlar ile uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışanlar veya nafaka bağlanmış ya da nafaka bağlanması mümkün olanlar hariç olmak üzere, her ne nam altında olursa olsun her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı 16 yaşından büyükler için belirlenmiş olan asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olduğu ya da aynı tutardan fazla gelir sağlamasının mümkün olmadığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından tespit olunarak muhtaçlığına karar verilenleri,

Nafaka bağlanan veya nafaka bağlanması mümkün olanlar ile sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlanan durumunda ya da uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışan durumunda kendisine bakmakla yükümlü bir yakını bulunan engelli çocuklar hariç olmak kaydıyla; Türk vatandaşı olan, 18 yaşını tamamlamamış ve ilgili mevzuatı çerçevesinde yetkili hastanelerden alınacak sağlık kurulu raporu ile toplam olarak en az %40 oranında engelli oldukları kanıtlanmış durumundaki engelli yakınlarının bakımını fiilen yürüten Türk vatandaşlarından, her ne nam altında olursa olsun her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı 16 yaşından büyükler için belirlenmiş olan asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden daha az olduğu ya da aynı tutardan fazla gelir sağlamasının mümkün olmadığı Sosyal Yardımlaşma ve

Dayanışma Vakıfları tarafından tespit olunarak muhtaçlığına karar verilenleri, sosyal güvenlik kurumlarından yetim olarak aylık veya gelir almakta olan çocuklardan (Değişik ibare: RG-25/3/2014-28952) engelli olanların aldıkları aylık veya gelir toplamı tutarları toplam (Değişik ibare: RG-25/3/2014-28952) engel oranlarına göre bu Yönetmelik kapsamında ödenecek olan aylık tutarından düşük olanları kapsar.

Bağlanacak aylıklara ilişkin başvurular, kişilerin adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde kayıtlı ikametgâhının bulunduğu Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfına yapılır.

Başvuruların şahsen ve yazılı olması esas olmakla birlikte başvuru işleminin kanunî temsilciler tarafından yapılması hâlinde mahkemeden alınmış karar örneği, vekil tarafından başvuru yapılması hâlinde vekâletname örneği başvuru formuna eklenir.

Bağlanacak aylıklara ilişkin olarak Vakıflar tarafından yapılacak tüm iş ve işlemler sistem üzerinden 2022 modülü kullanılarak gerçekleştirilir.

Başvuru sırasında başvuran tarafından EK-1'de yer alan Aylık Başvuru Formu imzalanır. Yaşlı aylığı başvurularında, herhangi bir belge talep edilmemesi esastır. Engelli aylıkları ve 18 yaş altı engelli yakını aylığı başvurularında aşağıdaki belgeler istenir.

Engelli aylıkları başvurularında, engelliler için sağlık kurulu raporunun aslı ya da noter/hastane başhekimliği tarafından onaylı sureti veya Sağlık Bakanlığı veri tabanından elektronik olarak paylaşılan rapor bilgileri kabul edilir. Bununla birlikte özürlü sağlık kurulu raporu suretlerine Vakıf Müdürlerince, aslının ibraz edilmesi kaydıyla "aslı gibidir" onayı verilir. Engelli yakını aylığı başvurularında; engelliler için sağlık kurulu raporunun yanında, kanuni velisinin olmadığı durumlarda atanmış vasilere ilişkin mahkemece verilmiş vesayet kararının aslı ya da noter tarafından onaylı sureti istenir. Bununla birlikte vesayet kararı suretlerine Vakıf Müdürlerince, aslının ibraz edilmesi kaydıyla "aslı gibidir" onayı verilir.

Eksik belge ile yapılan başvurular kabul edilmez ve aylık başvurusu belgelerin tamamlanmasını müteakip sisteme işlenir.

Başvuruda bulunan kişilere EK-1'de yer alan Başvuru Alındı Belgesi verilir.

Başvuruda bulunan kişilerden gelir durumlarının tespiti için belge istenmemesi esastır.

Engelli aylıklarına başvuruda bulunan vatandaşlara ücretsiz engelliler için sağlık kurulu raporu uygulamasından faydalanabilmeleri için Vakıf Müdürü tarafından imzalanan sevk kâğıdı verilir. Başvuruda bulunanların Türkiye İş Kurumuna başvuruları sistem aracılığıyla yapılır.

1. Sosyal İnceleme

Sosyal inceleme, hane ziyareti ve çevre araştırmasından elde edilen bilgilerden oluşur.

Sosyal inceleme; başvuru formunda beyan edilen bilgiler ile merkezi veri tabanlarından yapılan sorgulamalar doğrultusunda elde edilen bilgilerin doğrulanması ve hanenin genel durumunun mahallinde tespit edilmesi amacıyla, Vakıf personeli tarafından başvuruda bulunanın ikametgâhına ve çevresine gidilmek ve hane ziyaret bilgi formu doldurulmak suretiyle gerçekleştirilir.

Aylık almaya hak kazanan kişilerin sosyal incelemeleri her yıl yenilenir.

Başvuruların değerlendirilmesi,

Her ne nam altında olursa olsun her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarı 16 yaşından büyükler için belirlenmiş olan asgari ücretin aylık

net tutarının 1/3'ünden az olanlar ile aynı tutardan fazla gelir sağlaması mümkün olmayanlar, 2022 sayılı Kanunun uygulanmasında muhtaç sayılır.

Sistem üzerinden yapılan sorgulamalar ve sosyal incelemeden elde edilen verilere göre;

Hangi ad altında olursa olsun sosyal güvenlik kurumlarından bir gelir veya aylık hakkından faydalananlar ile isteğe bağlı prim ödeyenler dahil olmak üzere sosyal güvenlik kurumlarına uzun vadeli sigorta kolları kapsamında sigortalı olmayı gerektirecek şekilde bir işte çalışanlar,

31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılanlar,

Nafaka bağlanmış veya bağlanması mümkün olanlar,

Herhangi bir şekilde hane içinde kişi başına düşen gelir tutarı, birinci fıkrada belirtilen tutara eşit veya üzerinde olanlar ile aynı tutara eşit veya üzerinde gelir sağlaması mümkün olanlar,

Kamu veya özel kurum ve kuruluşlarda iâşe ve ibateleri dâhil olmak üzere sürekli bakımı yapılan veya yaptırılanlar,

Malları ve gelirleri devredilerek bir sözleşmeyle gerçek veya tüzel kişilerce kendilerine bakılanlar, aylığa hak kazanamaz.

Kişinin bakmakla yükümlü olunan kişi statüsünde sağlık güvencesine sahip olması veya aynı hanede sosyal güvenceye sahip bireylerin bulunması durumları aylığa hak kazanılmasında tek başına engel teşkil etmeyip bu maddenin 1. fıkrasında belirtilen muhtaçlık ölçütü dikkate alınmak suretiyle işlem tesis edilir.

18 yaşından küçük engelli yakınlarına aylık bağlanabilmesi için fiilen bakım ilişkisinin gerçekleşmesi ve bakıcı ile bakılan kişinin aynı hanede ikamet etmesi şartları aranır.

Kişinin, 65 yaşını doldurmuş olması ya da %40 ila %69 oranlarında engelinin bulunması sebebiyle bu Yönetmelik çerçevesinde aylık alması, fiilen bakımını üstleneceği engelli yakını bulunması durumunda 18 yaş altı engelli yakını aylığı bağlanmasına engel teşkil etmez.

Kişinin uygulamada belirtilenlerin vasisi olması, kişiye ayrıca aylık bağlanmasına engel teşkil etmez.

Aylık başvurusunda bulunan kişiye 22/10/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 364. maddesine göre tespit edilen yakınlarından nafaka bağlanmasının mümkün olup olmadığı Mütevelli Heyet tarafından tespit edilir. Nafaka bağlanması mümkün olduğu belirlenenlerin aylık başvurusu reddedilir. Nafaka bağlanması mümkün olmadığı belirlenenler hakkında ise, bu Yönetmeliğin durumlarına uygun hükümleri çerçevesinde işlem tesis olunur.

Aylığa hak kazanma durumları uygun olanların muhtaçlığı, puanlama formülü ile belirlenir.

Değerlendirmeler sonucu hane içinde kişi başına düşen geliri muhtaçlık sınırının altında olanlara aylık bağlanır.

2022 sayılı Kanun kapsamındaki aylıklara ilişkin tüm iş ve işlemler, başvuru tarihinden itibaren en geç bir ay içinde tamamlanır.

Mütevelli Heyetinin kararları 2022 modülü kullanılarak sisteme işlenir. Ayrıca yazışma yapılmaz. Ancak Genel Müdürlük, gerektiğinde aylık bağlanmaya esas belgelerin Vakıf Başkanı onaylı suretlerini istemeye yetkilidir.

Vakıf Mütevelli Heyeti verdiği kararların, 2022 sayılı Kanun ve bu Yönetmelikte belirtilen hükümlerle, 2022 modülünden ve sosyal incelemelerden elde ettiği bilgilere uygun olmasından sorumludur.

2. Ödeme

Mütevelli Heyeti kararı ile muhtaçlığı tespit edilerek aylık bağlanan kişilerin aylığa hak kazandıkları tarih, başvuru tarihini takip eden aybaşıdır.

Aylığa hak kazanma başlangıç tarihinden ilk aylık ödemesinin yapıldığı ödeme dönemine kadar olan aylık hakları için, aylığın bağlandığı tarihi takip eden ilk ödeme döneminde defaten ödeme yapılır.

Aylıklar üçer aylık dönemler halinde peşin olarak ödenir. Bu ödemeler; hak sahiplerinin kendilerine veya durumlarına göre vekillerine, vasilerine, kayyumlarına veya velilerine yapılır.

Aylık türlerine göre,

Yaşlı aylığı: 2022 sayılı Kanunun 1. maddesinde belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunan tutarda,

Engelli aylığı: 2022 sayılı Kanunun 2. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunan tutarda,

Başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek derecede engelli aylığı: 2022 sayılı Kanunun 2. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunan tutarda,

18 yaş altı engelli yakını aylığı: 2022 sayılı Kanunun 2. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunan tutarda, ödeme yapılır.

2022 sayılı Kanunun 1. ve 2. maddelerinde belirtilen gösterge rakamlarının, yılı merkezi yönetim bütçe kanununda farklı olarak tespit edilmiş olması halinde ödemelere esas tutar, bütçe kanunundaki gösterge rakamı esas alınarak hesaplanır.

Aylık bağlama işlemi tamamlananlara ait bilgiler, 5510 sayılı Kanunun 60. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (3) numaralı alt bendine göre, 18 yaş altı engelli yakını aylığında, 18 yaşından küçük engellilerin bakımı amacıyla aylık bağlanacak kişilerden genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olunan kişi durumunda olmayanlar 5510 sayılı Kanunun 60. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendine göre genel sağlık sigortası kapsamına alınmaları amacıyla Genel Müdürlük tarafından sistem üzerinden Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilir ve bu bildirim sonrasında ilgililer genel sağlık sigortalısı olarak Sosyal Güvenlik Kurumuna tescil olunurlar. Aylıkları durdurulan veya aylıkları kesilenler de aynı yöntemle Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilir.

Her yıl yapılacak olan sosyal inceleme ve merkezi veri tabanlarından elde edilen bilgiler doğrultusunda durumu değiştiği tespit edilenlerin muhtaçlığı Mütevelli Heyetince tekrar değerlendirilir. Değerlendirme sonucu durumları bu Yönetmelik hükümlerine uygun olmadığı tespit edilenlerin aylıkları kesilir.

Mütevelli Heyeti kararlarına ilişkin itirazlar ilgili Vakfa yapılır.

B. AYLIKLARIN DURDURULMASI VE KESİLMESİ

Yaşlı aylığı ve engelli aylıkları, aşağıda belirtilen hallerde geçici olarak durdurulur.

Aylık almakta iken ikametgâhını başka Vakfın görev alanına girecek şekilde değiştirenlerin aylıkları geçici olarak durdurulur. Kişilerin bir yıl içinde yeni ikametgâhlarındaki ilgili Vakfa başvurmaları gerekmekte olup muhtaçlığının devam ettiğinin Mütevelli Heyeti tarafından tespiti halinde aylıkları durdurulduğu tarihten itibaren yeniden başlatılarak hak ettiği aylıklar takip eden ilk ödeme döneminde ödenir.

Sürelî raporu bulunanlar için, raporun Sağlık Bakanlığı veri tabanından temin edilemediği durumlarda, rapor süresi dolmasına rağmen yeni raporunu Vakfa teslim etmeyenlerin aylıkları geçici olarak durdurulur. Rapor süresinin dolum tarihinden itibaren bir yıl içinde yeni rapor getirilmesi halinde geçici olarak durdurulmuş olan aylıklar, durdurulduğu tarihten itibaren yeniden başlatılarak takip eden ilk ödeme döneminde ödenir.

1. Yaşlı Aylığı ve Engelli Aylıkları, Aşağıda Belirtilen Hallerde Kesilir

- a. Ölüm
- b. Feragat
- c. 18 yaş altı engelli yakını aylığı alanlar için engellinin 18 yaşını doldurması
- d. 18 yaş altı engelli yakını aylığı alanlar için bakıcı ile bakılanın aynı hanede ikamet etmediğinin veya aynı hanede ikamet etse dahi fiili bakımın gerçekleşmediğinin ya da aylığın engelli için kullanılmadığının tespit edilmesi.
- e. Türk vatandaşlığından çıkarılma ya da Türk vatandaşlığı muhafaza edilmeksizin yabancı memleket uyuşuna girilmesi.
- f. Sürelî raporu bulunanlar için rapor süresi dolmasına rağmen yeni raporun bir yıl içinde Vakfa teslim edilmemesi.
- g. Aylık almakta iken ikametgâhını başka Vakfın görev alanına girecek şekilde değiştirenler için bir yıl içinde yeni ikametgâhlarındaki Vakfa başvurulmaması.
- h. Aylığın bir yıl boyunca aralıksız olarak alınmaması hallerinde kesilir.
- i. Aylığı kesilenlerin yeniden aylık talebinde bulunmaları halinde başvurular yeni başvuru olarak değerlendirilir. Engelliler için, sağlık kurulu raporu geçerlilik süresi "sürekli" olanların kesilme tarihinden itibaren beş yıl içerisinde aylık talebinde bulunmaları halinde rapor istenilmez.

2. Engelliliğin Belirlenmesi

2022 sayılı Kanun Kapsamında Aylık Alan Engellilere Sağlık Kurulu Raporu Vermeye Yetkili Hastanelerin Belirlenmesi ile Sağlık Raporlarının Alınmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre belirlenir.

2022 sayılı Kanunun uygulanmasında;

Engel durumuna göre toplam engel oranı %40 ile %69 arasında olanlar "engelli",

Engel durumuna göre toplam engel oranı %70 ve üzeri oranda olanlar ise "başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek derecede engelli" olarak kabul edilir.

3. Engel Oranlarındaki Değişiklikler

Yaşlı aylığı bağlananlardan %70 ve üzeri oranda engelli olduklarını engelliler için sağlık kurulu raporu ile kanıtlayanların aylıkları başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek derecede engelli aylığına dönüştürülür. Ancak %40 ila %69 arası oranda engelliler için sağlık kurulu raporuna sahip 65 yaşını doldurmuş vatandaşlara sadece yaşlı aylığı bağlanır.

65 yaşın doldurulmasından önce engelli aylığı bağlanmış olanların aylıkları aynı şekilde ödenmeye devam olunur.

Toplam engel oranı, engelli aylığı tutarında artış yapılmasını gerektirecek şekilde artanların aylıkları, engelliler için sağlık kurulu raporunun Vakıf kayıtlarına geçtiği tarihi takip eden dönem başından itibaren artırılır.

Toplam engel oranı, 2022 sayılı Kanuna göre aylık bağlanması gereken oranın altına düşenlerin aylıkları (Değişik ibare: RG-25/3/2014-28952) engelli sağlık kurulu raporunun düzenlenme tarihini takip eden dönem başından itibaren kesilir. Raporun, Sağlık Bakanlığı veri tabanından temin edilemediği durumlarda, rapor tarihinden itibaren üç ay içinde yeni raporunu Vakfa teslim etmeyenlerin aldıkları yersiz ödemeler için ödeme tarihinden tahsil tarihine kadar geçen süre için kanuni faizi ile birlikte Bakanlık tarafından borç tahakkuk ettirilir ve takibi sağlanır. (Toplam engel oranı, aylık türünü değiştirecek şekilde azalanların aylıkları, engelliler için sağlık kurulu raporunun düzenlenme tarihini takip eden dönem başından itibaren azaltılır.)

Raporun, Sağlık Bakanlığı veri tabanından temin edilemediği durumlarda, rapor tarihinden itibaren üç ay içinde yeni raporunu Vakfa teslim etmeyenlerin aldıkları yersiz ödemeler daha sonra ödenecek aylıklardan 1/4 oranında mahsuben tahsil edilir. Borçların mahsup yoluyla tahsil imkânının kalmaması halinde Bakanlık tarafından takibi sağlanır.

C. BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ, FAZLA veya YERSİZ ÖDENMİŞ AYLIKLARIN GERİ ALINMASI ve İDARİ YAPTIRIMLAR

1. Bildirim Yükümlülüğü

Aylık almakta olanlar veya aylık sahiplerinin eş, anne, baba, vasi, kayyum, veli veya vekilleri, aylıkların kesilmesini gerektiren durumları üç ay içinde Vakfa bildirmekle yükümlüdürler.

Bu yükümlülüğe uymayarak yersiz aylık tahsilinde bulunanlara ödenmiş olan aylıklar için ödeme tarihinden tahsil tarihine kadar geçen süre için kanuni faizi ile birlikte Bakanlık tarafından borç tahakkuk ettirilerek, takip ve tahsili sağlanır. Süresi içinde bildirim yükümlülüğüne uyulmuş olmakla veya aylık hakkından feragat talebinde bulunulmakla birlikte, süresinde aylık kesme işlemi yapılmayarak aylıkların ödenmeye devam olunması durumunda geri tahsil olunacak aylık tutarları için kanuni faiz veya Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) aylık değişim oranlarına göre ayrıca bir fark alınmaz.

2. Fazla veya Yersiz Ödenmiş Aylıkların Geri Alınması

Aylığının kesilmesi gereken ödeme dönemi başından itibaren her ne suretle olursa olsun, istihkaklarından fazla veya yersiz ödenen borç tahakkuk ettirilmiş faiz, borcun tahsilinden önce aynı kişiye tekrar aylık bağlanmış olması durumunda aylıklarından mahsup edilir.

(Borçların mahsup yoluyla tahsil imkânının kalmaması halinde Bakanlık tarafından takip ve tahsili sağlanır.)

3. İdari Yaptırımlar

Aylığa hak kazanmak üzere düzenlenen belgelerin gerçeğe uymadığı tespit edildiği takdirde ödenmiş olan aylıklar için ödeme tarihinden tahsil tarihine kadar geçen süre için Türkiye İstatistik Kurumunca her ay için belirlenen Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarıyla birlikte Bakanlık tarafından borç tahakkuk ettirilerek takip ve tahsili sağlanır.

Hak sahibinden tahsili imkanının kalmadığı durumlarda, Bakanlık tarafından tahakkuk edilen borç, aylığın ödenmesinde kasıt, kusur veya ihmali olduğu tespit edilenlerden müteselsilen tahsil edilir.

Gerçeğe uygun olmayan belgeleri düzenleyen ve kullananlar hakkında genel hükümlere göre ceza kovuşturması yapılması için Bakanlık tarafından Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Bu belgeleri düzenleyenlerin kamu görevlisi olması durumunda, haklarında ayrıca idari soruşturma açılır.

4. Muhtaçlık ve Bakım İlişkisinin Kontrolü

Bakanlık, ilgililerin gelir, yaşam düzeyi ve varlıkları, bakım ilişkisinin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği hakkında, belirleyeceği yöntemlerle inceleme yapmaya veya kamu kurum ve kuruluşları aracılığı ile yaptırmaya, resmi ve özel idari müessese ve ortaklarından ve şahıslardan bilgi ve belge istemeye yetkilidir.

İnceleme neticesinde muhtaç olmadıkları anlaşılanlara aylık bağlanmaz ve varsa bağlanmış aylık ödemesi durdurulur. Bunların muhtaçlık durumu yeniden incelenmek üzere Genel Müdürlük tarafından ilgili Vakfa bildirilir. Mütevelli Heyetlerince yeniden yapılan inceleme sonucunda yine muhtaç olduğu tespit edilen ve Genel Müdürlük tarafından da bu tespit işlemi uygun görülenlerin aylıkları bağlanır.

Aylık bağlama işleminden sonra yapılacak incelemeler sonucunda, aylık bağlama kararını etkileyecek durumların tespit edilmesi halinde, tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için durum aylık bağlanana ve ilgili Vakfa tebliğ edilir. Eksikliklerin giderilmemesi halinde, 15. madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, tebligat tarihinden itibaren üç aylık sürenin sona erdiği tarihin içinde bulunduğu ödeme döneminin sonunda aylık kesme veya düzeltme işlemi yapılır ve fazla ödenen tutarlar geri alınır.

Bakanlık Denetim Hizmetleri Başkanlığı tarafından her yıl, 2022 sayılı Kanun kapsamında yapılan ödemelere ilişkin olarak, ödeme türü, hak sahiplerinin ağırlıklı olduğu ikamet bölgeleri, sistemin sağladığı güvenlik dereceleri ve benzeri ölçütler üzerinden yapacağı risk değerlendirme sonuçlarına göre ve örneklem metoduyla belirlediği hak sahiplerinin durumunu inceler ve sonuçlarını, uygulamaya yönelik önerileri ile birlikte Bakanlığa raporlar. Genel Müdürlük bu raporda yer verilen ve uygulamada tespit ettiği diğer yaygın uygulama hatalarını her yıl Vakfa yazılı olarak bildirir.

5. Aylıkların Haczedilemeyeceği

Nafakaya ilişkin haklar saklı kalmak kaydıyla, 2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanan aylıklar kişinin rızası olsa bile haczedilemez, başkasına devir ve temlik edilemez.

6. Düzenleyici İşlemler

Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile birlikte muhtaçlık kararının alınması ve aylıkların bağlanmasına ilişkin tüm iş ve işlemler Vakıflar tarafından yerine getirilir.

7. Vergi Muafiyeti

Aylıkların bağlanmasında ve ödenmesinde kullanılan bütün belgeler, her türlü vergi ve resim ödemelerinden muaftır.

8. Aylık Farkı Ödemeleri

Mevzuat kapsamında yapılacak olan tüm iş ve işlemler ilgili Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yerine getirilir.

Aylık farkı almaya hak kazanacak şekilde engelli olduğunu belgeleyen ve Sosyal Güvenlik Kurumlarından yetim olarak aylık veya gelir almakta olan çocuklardan, aldıkları aylık ya da gelir

toplamı tutarları engellilik derecelerine göre bu Yönetmelik kapsamında ödenebilecek olan aylık tutarından düşük olanlara, bu Yönetmelikle belirlenen diğer şartlar aranmaksızın aradaki fark ilgili sosyal güvenlik kurumu tarafından ödenir. Birden fazla sosyal güvenlik kurumundan ya da birden fazla dosya üzerinden aylık veya gelir alanlar için aradaki fark yalnızca tercih edecekleri bir sosyal güvenlik kurumu tarafından ya da tercih edecekleri tek bir dosya üzerinden ödenir. Bu kapsamda aylık farkı başlangıç tarihi Sosyal Güvenlik Kurumuna başvurularının kayda geçtiği tarihi izleyen aybaşısıdır.

İlgili sosyal güvenlik kurumu tarafından fark olarak ödenen tutarlar Hazineden tahsil edilir. Ödemenin yapılabilmesi için ilgililerce, yetkili hastanelerden alınacak engelliler için sağlık kurulu raporu ile birlikte, yetim olarak aylık veya gelir alınan sosyal güvenlik kurumuna bizzat veya kanuni temsilcilerince başvuruda bulunulması gerekir.

Sosyal güvenlik kurumlarından 2. maddenin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında ödenmekte olan yetim aylığı veya gelirinin kesilmesi durumunda alınan aylık farkları da kesilir.

D. MUHTAÇLIK HESAPLAMASI

Mevzuatta belirtilen Puanlama Formülü uygulamaya geçinceye kadar muhtaçlık; gelir, servet ve harcamalar esas alınarak aşağıdaki şekilde belirlenir.

Hanenin gelir durumu;

1. Tespit/beyan edilen aylık net maaş, ücret, nafaka, yevmiye ve diğer gelirlerin yıllık tutarının aylık ortalamasıdır,

Hanenin ikamet ettiği konut haricinde diğer konutları için (takdir edilen/beyan edilen) rayiç bedelinin 240'ta biri ve (takdir edilen/beyan edilen) kira getirisinin toplamı,

İkamet edilen konut haricindeki konut için kira geliri elde edilmiyorsa veya kira geliri beyan edilmiyorsa konutun rayiç bedelinin 120'de biri,

Dükkânlar için rayiç bedelin 240'ta biri ve (takdir edilen/beyan edilen) kira getirisinin toplamı, dükkân için kira geliri elde edilmiyorsa veya kira geliri beyan edilmiyorsa dükkânın rayiç bedelinin 120'de biri,

Hanenin arazi, tarla ve benzeri için rayiç bedelin 240'ta biri ve (takdir edilen/beyan edilen) aylık (zirai/ticari/kira ve benzerleri) getirisinin toplamı,

Hanenin binek aracı için aracın kasko/rayiç bedelinin 120'de biri,

Hanenin ticari/ zirai amaçlı aracı için aracın kasko bedelinin 120'de biri, kasko bedelinin belirlenmemesi halinde ise rayiç bedelinin 120'de biri ile bu araçların (takdir/beyan edilen) aylık (zirai/ticari/kira ve benzerleri) getirisinin toplamı,

Hanenin büyük ve küçükbaş hayvanları için il/ ilçe Gıda Tarım Ve Hayvancılık Müdürlüklerinden temin edilen yıllık getiri miktarının aylık tutarı

Hanenin tespit/beyan edilen banka mevduatları için aylık faiz getirisinin iki katı tutar,

2. 2022 sayılı Kanun gereğince bağlanan aylıklar hariç olmak kaydıyla, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun Ek 7. maddesi gereğince yapılan evde bakım ödemeleri dahil, sürekli ve düzenli olarak alınan şartlı eğitim yardımı, şartlı sağlık yardımı, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardım, burs, harçlık gibi nakdi olarak verilmekte olan sosyal yardımların aylık ortalaması,

Aynı hanede ikamet etmemesine rağmen nafaka yükümlüleri tarafından sağlanan destek tutarı,

3. Tarımsal destek geliri tutarı,

4. Uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olmayı gerektirecek şekilde çalışanların gelirleri,
5. Diğer gelirlerin toplamının aylık ortalaması, dahil edilerek yapılan hesaplama ile belirlenir.
6. Vergi indirimlerinden faydalanılarak alınan ve engelli adına kayıtlı olan araçlar için vergiler indirilmiş tutarın 120'de biri dikkate alınarak hanenin geliri hesaplanır.
7. Mevzuatta yer alan taşınır ve taşınmazların tespit edilen rayiç bedellerine ilişkin değerlendirmeyi Mütevelli Heyeti yapar.

Hanenin harcama durumu; emsal kira bedeli hariç gıda, giyim, ısınma, eğitim, sağlık, ulaşım, eğlence ve benzerlerine yapılan yıllık ödemelerin aylık ortalaması dâhil edilerek yapılan hesaplama ile belirlenir.

Harcamalar, hanenin gelir seviyesinin bir göstergesi olarak dikkate alınır. Emsal kira bedeli dışındaki harcamalar mevzuata göre hesaplanacak gelir tutarından hiçbir şekilde çıkarılamaz.

Hanenin tespit/beyan edilen harcamalarının tespit edilen gelir tutarından fazla olması durumunda harcama ve gelir arasındaki fark gelire eklenir. Tespit edilen gelir tutarının beyan/tespit edilen harcama düzeyinin üzerinde olması durumunda harcamalar gelire eklenmez.

1. İşlemleri Devam Eden Dosyalar

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) İl veya ilçe idare kurulları tarafından ya da Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından muhtaçlık kararı alınmış olmakla birlikte aylık bağlama işlemleri henüz tamamlanmamış olanlar hakkında alınmış muhtaçlık kararlarının geçerli olarak kabul edilmesinde ve aylıklarının bağlanmasında geçici 1. maddeye göre tekrar muhtaçlık tespiti yapılması gerekmez ve bu durumda olanların aylık bağlama işlemleri, 22. madde ile yürürlükten kaldırılan Yönetmelik hükümleri çerçevesinde Bakanlık ve Vakıflar tarafından sonuçlandırılır.

2. Periyodik Sosyal İncelemeler

Bu Yönetmeliğin 6. maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde yapılması gereken ilk periyodik sosyal incelemeler, 1/1/2015 ile 31/12/2015 tarihleri arasında sonuçlandırılır ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış olan sosyal incelemeler dahil müteakip tüm incelemelere 1/1/2016 tarihinden sonra başlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

A. ENGELLİLERDE ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ

1. Özel Eğitim Hizmetlerinden Yararlanmak İçin;

Tam teşekküllü devlet hastanelerinden alınacak Engelli Sağlık Kurulu Raporu (en az %20 oranlı) ile Millî Eğitim Müdürlüklerine başvurmak gerekir.

2. Özel Eğitim Hizmetlerinin Amacı

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçları ve genel ilkeleri doğrultusunda, genel ve mesleki eğitim görme haklarından yararlanabilmelerini sağlamaktır.

3. Özel Eğitimle İlgili Bazı Tanımlar

Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle, öz bakım becerilerinin öğretimi de dâhil olmak üzere yaşam boyu süren, yaşamın her alanında tutarlı ve yoğun özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.

BEP: Bireyselleştirilmiş eğitim planıdır.

Birden Fazla Yetersizliği Olan Birey: Birden fazla alanda görülen yetersizlik nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetlerine ihtiyacı olan bireydir.

Bireysel Gelişim Raporu: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine ilişkin değerlendirme sonucunu gösteren rapordur.

Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Bireyin zihinsel yetersizliği yanında başka yetersizlikleri bulunması ile öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamaması nedeniyle yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireyi ifade eder.

Destek Eğitim Hizmeti: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tıbbi ve eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda, belirlenen eğitim ihtiyaçları doğrultusunda, kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okul personeline, uzman personel, araç-gereç, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlar.

Destek Eğitim Odası: Kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilere, ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamdır.

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Birey: Yaşına ve gelişim seviyesine uygun olmayan dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, hiperaktivite ve dürtüsellik belirtilerini en az iki ortamda ve altı ay süre ile gösteren, bu özellikleri yedi yaşından önce ortaya çıkan, özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.

Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Birey: Dili kullanma, konuşma becerisi kazanma ve iletişim kurma güçlükleri nedeniyle, özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.

Duygusal ve Davranış Bozukluğu Olan Birey: Sosyal ve kültürel alanlarda farklı duygusal tepki ve davranışlar göstermesi nedeniyle, özel eğitim ve destek eğitimine ihtiyaç duyan bireyi tanımlar.

En Az Sınırlandırılmış Eğitim Ortamı: Özel eğitime ihtiyacı olan bireye, düzeyine uygun akademik-mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla, sağlıklı ve yeterliliği yüksek bireylerle karma olarak oluşturulmuş, öz bakım, dil, iletişim ve destek eğitim hizmetlerinin verildiği eğitim ortamıdır.

Görme Yetersizliği Olan Birey: Görme yetisinin kısmen ya da tamamıyla kaybından dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi anlatır.

Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle, özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyan bireydir.

İşitme Yetersizliği Olan Birey: İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybından dolayı konuşma edinme yetersizliği, dili kullanma ve iletişimde yaşadığı güçlükler nedeniyle, özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.

Orta Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlemler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında, özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine yoğun şekilde ihtiyaç duyan bireydir.

Ortopedik Yetersizliği Olan Birey: Hastalıklar, kazalar ve genetik problemlere bağlı olarak kas, iskelet ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesi sonucunda meydana gelen hareket ile ilgili yetersizlikler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyaç duyan bireydir.

Otizmi Olan Birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılığı erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve bu özellikleri nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.

Özel Eğitim: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitim sürecidir.

Özel Eğitime İhtiyacı Olan Birey: Çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyde anlamlı farklılık gösteren bireydir.

Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Zorunlu Öğrenim Çağı: Okul öncesi dönemi de içine alan 3-14 yaş grubundaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim öğretim süresini kapsayan dönemdir.

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Birey: Dili yazılı ya da sözlü kullanabilmek için gerekli olan bilgi alma süreçlerinin birinde veya bir kaçında, ortaya çıkan dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkat yoğunlaştırma ve matematiksel işlemler yapma yetersizlikleri nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetlerine ihtiyacı olan bireydir.

Serabralpalsili Birey: Doğum öncesi, doğum esnasında veya doğum sonrasında meydana gelen beyin hasarıyla, kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerini kaybetmiş ve bundan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetlerine ihtiyacı olan bireydir.

Süreçgen Hastalığı Olan Birey: Sürekli ya da uzun süreli bakım ve tedavi gerektiren hastalığı nedeniyle özel eğitim ve destek eğitimine ihtiyaç duyan bireyi tanımlar.

Tanılama: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile yeterli ve yetersiz yönlerinin, ilgilerinin ve diğer kişisel özelliklerinin belirlenmesi amacıyla; tıbbi, psiko-sosyal ve eğitim alanlarında yapılan değerlendirme sürecini anlatır.

Üstün Yetenekli Birey: Sosyal yaşamın uzmanlık isteyen (Sanat, spor, akademik hayat vs) alanlarında, akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireyi tanımlar.

Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlevler bakımından iki standart sapma altında farklılık gösteren ve bu farklılığa bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikler ya da sınırlılıklar taşıyan ve eksiklikle sınırlılıkları, 18 yaş öncesinde tespit edilmiş, özel ve destek eğitimlerine muhtaç bireyleri anlatır.

B. ÖZEL EĞİTİMİN AMAÇLARI ve TEMEL İLKELERİ

1. Özel Eğitim Hizmetlerinin Amaçları

Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, işbirliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmek.

Uygun eğitim programları ve bu programlara uygun özel yöntem ile araç-gereç kullanarak özürünün eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenimi sağlar, özürünün meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar.

Toplum içinde, özürü bireylerin kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini onlara kazandırmak; bireyi üretkenleştirerek bağımsızlaştırıp ekonomik yaşamın bir parçası haline getirmek özel eğitim hizmetlerinin amaçları arasındadır.

2. Özel Eğitimin Temel İlkeleri

Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler, eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır.

Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri, sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim performansları dikkate alınarak amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde ve değerlendirmede uyarlamalar yapılır, akranlarıyla birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için iyileştirme (rehabilitasyon) hizmetlerini sağlayacak kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, bireysel yeterlilikleri ve tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri dikkate alınarak bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları, bireyselleştirilerek uygulanır. Ailelerin özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimleri sağlanır.

Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılır.

Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.

3. Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama

Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde eğitsel amaçla bireyin tüm gelişim alanındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları belirlenerek en az sınırlandırılmış eğitim ortamına ve özel eğitim hizmetine karar verilir.

Bireyin eğitsel değerlendirme ve tanılması Rehberlik ve Araştırma Merkezinde oluşturulan özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından nesnel, standart testler ve bireyin özelliklerine uygun ölçüm araçlarla yapılır. Tanılamada; bireyin özürü sağlık kurulu raporu ile zihinsel, fiziksel, ruhsal, sosyal

gelişim özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri, eğitim performansı, ihtiyaçları, eğitim hizmetlerinden yararlanma süresi ve bireysel gelişim raporu dikkate alınır. Eğitsel değerlendirme ve tanılama eğitimin her tür ve kademesindeki geçişler ile bireylerin eğitim performansı ve eğitim ihtiyaçları dikkate alınarak veli ya da okulun/kurumun isteği üzerine gerektiğinde tekrarlanır.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda özel eğitime ihtiyacı olduğu belirlenen bireyler için özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından kurul raporu hazırlanır.

Bu rapor özel, özel eğitim kurumlarından destek eğitim hizmeti alan öğrenciler için süresi bitiminde yenilenebilir. Raporda önerilen destek eğitim süresi en fazla iki yıldır.

Milli Eğitim Müdürlükleri, örgün ve yaygın eğitim kurumları, sağlık kuruluşları, üniversiteler; Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı birimler ve yerel yönetim birimleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanılanması amacıyla Rehberlik Araştırma Merkezi'ne yönlendirilmesinde sorumluluğu paylaşırlar.

4. Eğitsel Değerlendirme ve Tanılamanın İlkeleri

Eğitsel değerlendirme ve tanılama erken yaşta yapılır.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları birlikte değerlendirilerek yapılır.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama fiziksel, sosyal ve psikolojik bakımda birey için en uygun ortamda yapılır.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin yetersizliğine göre birden fazla yöntem ve teknik ile uygun ölçüm araçları kullanılarak yapılır.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin eğitim ihtiyacı ve gelişimi dikkate alınarak gerektiğinde tekrarlanır.

Eğitsel değerlendirme ve tanılamada, bireyin öğrenme ortamları ile yeterli ve yetersiz olduğu yönler birlikte değerlendirilir.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde veli, okul ve uzmanlar iş birliği içinde çalışırlar.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde ailenin ve gerektiğinde bireyin görüşü alınır.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama süreciyle ilgili olarak birey ile ailenin görüş ve onayları alınmadan hiçbir işlem yapılamaz.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonuçları sadece yasal ve eğitimle ilgili kararlar almak için kullanılır.

5. Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama İçin Gerekli Belgeler

- a. Bireyin, velisinin ya da okul/kurum yönetiminin yazılı başvurusu.
- b. Okula/kuruma kayıtlı öğrenciler için bireysel gelişim raporu.
- c. Gerektiğinde tıbbi tanılması ile ilgili sağlık kurulu raporu.

6. Yönlendirme

Yönlendirme; özel eğitime ihtiyacı olan bireyin, eğitsel değerlendirme sonucuna göre en az sınırlandırılmış eğitim ortamı ve özel eğitim hizmetine karar verilerek, eğitim planı ve özel eğitim değerlendirme kurulu raporu hazırlanmasını içeren bir süreçtir. Özel eğitim okul ve kurumlarında

eğitim ve/veya destek eğitim hizmeti alacak bireyler, eğitim planı ve özel eğitim değerlendirme kurul raporu ile okul ve kurumlara doğrudan başvurabilir.

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca, destek eğitimi alması uygun görülen bireyler için gerektiğinde bir yıllık sürenin altında da destek eğitime yönlendirme kararı alınabilir.

7. Yerleştirme

Özel eğitim hizmetleri kurulu, özel eğitim değerlendirme kurul raporu doğrultusunda özel eğitime ihtiyacı olan bireyi uygun resmi okul veya kuruma yerleştirir. Bu kurul, Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunun yönlendirme raporu ve velinin isteği doğrultusunda özel okullarda öğrenimlerini sürdüren öğrencinin bulunduğu okulda kaynaştırma yoluyla eğitime devam etmesi için de karar alabilir. Bireylerin uygun eğitim ortamına yerleştirilmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin öncelikle yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği sınıf olmak üzere özel eğitim sınıfı, gündüzlü özel eğitim okulu/kurumu, yatılı özel eğitim okulu/kurumu gibi en az sınırlandırılmış ortamdan en çok sınırlandırılmış ortamda eğitimlerini sürdürmelerini sağlayacak şekilde yerleştirilmelerine dikkat edilir.

Yerleştirme bireylerin yetersizlik türü ve derecesi, tüm gelişim ve akademik disiplin alanlarındaki performansı, eğitim ihtiyaçları ile ilgi ve istekleri doğrultusunda yapılır.

Yerleştirmede, bireyin yerleştirileceği okulun veya kurumun personel durumu, öğrenci mevcudu ve eğitim ortamı göz önünde bulundurulur. Yerleştirme kararında velinin yazılı görüşü dikkate alınır.

Birey, ikamet adresine göre mümkün olan en yakın okul veya kuruma yerleştirilir.

Yerleştirme kararına, bireyin velisi karar tarihinden itibaren itiraz edebilir; yerleştirme kararı verilen okul veya kurumdaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu ise kayıt tarihinden itibaren 70 iş günü içinde itiraz edebilir.

Eğitimin her aşamasında, bireyin gelişimi ve eğitim performansı doğrultusunda durumuna uygun yeni bir okula veya kuruma yerleştirmesi kararı alınır.

8. İzleme

Özel eğitim hizmetlerinin planlanması ve eğitimde sürekliliğin sağlanması amacıyla erken çocukluk döneminden itibaren eğitimin her kademesinde özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişimlerinin izlenmesi esastır. Bireylerin gelişimlerinin izlenmesi, önerilen özel eğitim hizmetlerinin uygunluğunun ve BEP'lerinde yer alan amaçların gerçekleşme düzeyi bakımından değerlendirilerek her yıl eğitim planlarının yenilenmesi yoluyla yürütülür.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişimlerinin izlenmesine yönelik faaliyetler özel eğitim hizmetleri kurulu Rehberlik ve Araştırma Merkezleri, okullar, kurumlar ve ailenin iş birliği ile yürütülür.

9. Özel Eğitim Hizmetleri Kuruluna Yapılacak İtirazlar

Özel eğitim hizmetleri kuruluna yapılacak itirazlarda aşağıdaki hususlara dikkat edilir:

Veli, eğitsel değerlendirme ve tanılama ile yerleştirme kararlarının her birine birer defa olmak üzere, kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren 60 gün içinde itiraz edebilir.

Okul ve kurumlardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu, okula/kuruma, kayıt tarihinden itibaren en az 70 iş günlük izleme süreci sonucunda, öğrenciyle ilgili eğitsel değerlendirme ve tanılama ya da yerleştirme kararının uygun bulunmaması halinde, yeniden değerlendirilmesi isteğiyle özel eğitim hizmetleri kuruluna itiraz edebilir.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama ile yerleştirme kararlarıyla ilgili özel eğitim hizmetleri kuruluna yapılacak itirazlar, incelenerek en geç 30 gün içerisinde sonuçlandırılır.

Özel eğitim hizmetleri kuruluna yapılacak itirazların değerlendirilmesinde, gerektiğinde üniversitelerin ilgili bölümleri ile ilgili meslek elemanlarının görüş ve önerileri dikkate alınır.

10. Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Kaynaştırma Yoluyla Eğitim

Kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmi ve özel okul öncesi ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim metodudur.

Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamalarında Aşağıdaki Hususlar Dikkate Alınır

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri sağlanır.

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler kaynaştırma yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı sürdürebilecekleri gibi özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak da sürdürebilirler. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır. Eğitim hizmetleri, bireylerin eğitim performansına ve öncelikli ihtiyaçlarına göre planlanır.

Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görmeleri halinde kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını; özel eğitim sınıflarında ise sınıfın türüne göre özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin 26 ve 27'inci maddelerinde belirtilen eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP hazırlanır.

Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulaması yapılan okul ve kurumlarda, ilgili yönetmeliğin 73. maddesinde yer alan hükümler doğrultusunda BEP geliştirme birimi ile oluşturulur.

Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda öğrencinin yetersizliğine uygun, fiziksel, sosyal, psikolojik ortam düzenlemeleri yapılır. Bu okul ve kurumlarda öğrenciye verilen eğitim hizmetlerini etkin bir biçimde yürütülebilmesi amacıyla özel araç-gereç ile eğitim materyalleri sağlanır ve destek eğitim odası açılır.

Kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlardaki personel, diğer öğrenciler ve onların aileleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özellikleri hakkında okul idaresince yapılan planlama doğrultusunda RAM, BEP geliştirme birimindeki ilgili kişilerce bilgilendirilir.

Okul ve kurumlarda, kaynaştırma yoluyla eğitim alacak bireylerin bir sınıfa en fazla iki birey olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır.

Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir.

Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin destek eğitim hizmeti almaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Bu doğrultuda destek eğitim hizmetleri, sınıf içi yardım şeklinde olabileceği gibi destek eğitim odalarında da verilebilir. Özel eğitim okul ve kurumlarına devam eden öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları kapsamında yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği okul ve kurumlarda bazı derslere ve sosyal etkinliklere katılması için gerekli tedbirler alınır.

Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.

Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir.

Yetersizliği olmayan öğrenciler, istekleri doğrultusunda, çevrelerindeki özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler. Bu sınıfların mevcutları 5'i özel eğitime ihtiyacı olan birey olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14, ilköğretim ve orta öğretimde 20, yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşur.

Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin bulunduğu ilköğretim okullarında, bu öğrencileri örgün eğitime hazırlamak amacıyla gerektiğinde hazırlık sınıfları açılabilir. Bu sınıflardaki eğitim-öğretim hizmetleri ilgili yönetmeliğin 48'inci maddesindeki hükümler doğrultusunda yürütülür.

11. Özel Eğitim Sınıflarının Açılması

Özel eğitime ihtiyacı olan ve ayrı bir sınıfta eğitim almaları uygun bulunan bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile bir arada eğitim görmeleri amacıyla her tür ve kademedeki resmi ve özel okul ve kurumlarda, özel eğitim hizmetleri kurulunun önerisi doğrultusunda Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından özel eğitim sınıfları açılabilir. Bu okul ve kurumlarda, uygulanacak eğitim programı temel alınarak iki tür eğitim sınıfı oluşturulur.

Bulduğu okulun veya kurumun eğitim programını uygulayan özel eğitim sınıfları, zorunlu öğrenim çağındaki bireylerin ilköğretim programları veya bu programa denkliği kabul edilen bir özel eğitim programını takip edebilecek durumda olan bireyler için açılan özel eğitim sınıflarında, eğitim ve öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

Özel eğitim sınıflarında aynı tür yetersizliği olan öğrenciler eğitim görür. Özel eğitim sınıflarında görme, işitme ve zihinsel özürllüler sınıf öğretmenleri görev yapar. Bu sınıflara, öğrencilerin yetersizlik türüne göre öğretmen görevlendirmesi yapılır.

Görme ve işitme yetersizliği olan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarının 1-5. sınıflarında dersler sınıf öğretmenleri; 6-8. sınıflarında ise alan öğretmenleri tarafından okutulur. 4-5. sınıflarda beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, din kültürü ve ahlak bilgisi, bilgisayar, yabancı dil dersleri, alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.

Görme ve işitme yetersizliği olan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarının dışındaki sınıflarda, 1-8. sınıflarında dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. 4-8. sınıflarda beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri ile 6-8. sınıflarda teknoloji ve tasarım dersi, alan öğretmenleri tarafından okutulabilir.

İlköğretim okullarında açılan özel eğitim sınıflarında birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılır; ancak görme ve işitme yetersizliği olan bireyler için açılan sınıflarda bu uygulama 1-5. sınıflar arasında yapılır. Bu öğrencilerin 6. sınıftan itibaren akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitim görmeleri sağlanır.

Bu sınıflardaki öğrenciler, buldukları okul veya kurumda uygulanan eğitim programını takip ederler ve bu program temel alınarak öğrencilerin eğitim performansları doğrultusunda BEP'leri hazırlanır.

Özel eğitim sınıflarının mevcudu en fazla okul öncesi eğitimde ve ilköğretimde 10, orta öğretim ve yaygın eğitimde 15 öğrenciden oluşur; ancak otizmi olan çocuklar için her tür ve kademedeki özel eğitim sınıflarında ise sınıf mevcudu en fazla 4 öğrencidir.

Özel eğitim sınıfını tamamlayan öğrenciler kayıtlı bulunduğu okulu veya kurumu tamamlayan yetersizliği olmayan diğer öğrencilerle belge verilir. Bu sınıflar ders, dinlenme, yemek ve diğer etkinlik saatleri bakımından okul/kurumda uygulanan programa uyular. Sınıfların okul/kurum içindeki yeri, öğrencilerin yetersizlik türü dikkate alınarak belirlenir. Öğrencilerin akranlarıyla bir arada bulunduğu ders, yemek ve diğer etkinlik saatlerinde sosyal uyumlarına yönelik düzenlemeler yapılarak, gerekli koruyucu tedbirler alınır.

Okul ve kurumlarda özel eğitim sınıfına devam eden öğrencilerin, yetersizliği olmayan akranları ile alan dersleri ve sosyal etkinlikleri bir arada yapmalarını sağlamaya yönelik düzenlemeler yapılır

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için orta öğretim ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde özel eğitim sınıfları açılabilir. Bu sınıflarda, okul veya kurumun eğitim programı, okulun fiziki şartları ve personel durumu, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin yeterlilikleri ve yetersizlikleri ile gelişim özellikleri dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılır.

12. Destek Eğitim Odası

Destek Eğitim Odası Açılması

Okul ve kurumlarda yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ile üstün yetenekli öğrenciler için özel araç-gereçler ve eğitim materyalleri sağlanarak özel eğitim desteği verilmesi amacıyla destek eğitim odası açılır. Destek eğitim odasında eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

Destek eğitim odaları, özel eğitim hizmetleri kurulunun önerisi doğrultusunda Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından açılır.

Destek eğitim alacak öğrenci sayısına göre okulda veya kurumda birden fazla destek eğitim odası açılabilir.

Destek eğitim odasında yürütülecek eğitim hizmetlerinin planlanması okul yönetimince yapılır.

Destek eğitim odasında eğitim alacak öğrenciler, BEP geliştirme biriminin önerileri doğrultusunda rehberlik ve danışma hizmetleri yürütme komisyonunca belirlenir. Her öğrencinin ihtiyacı doğrultusunda ve azami ölçüde bu eğitimden yararlanması sağlanır. Öğrencinin destek eğitim odasında alacağı haftalık ders saati, haftalık toplam ders saatinin %40'ını aşmayacak şekilde planlanır.

Destek eğitim odasında, öğrencilerin eğitim performansları dikkate alınarak birebir eğitim yapılır. Gerektiğinde eğitim performansı bakımından aynı seviyede olan öğrencilerle grup eğitimi de yapılabilir. Destek eğitim odasında, öğrencilerin eğitim performansı ve ihtiyaçları, yetersizlik türüne uygun araç-gereç ve eğitim materyalleri bulunur.

Destek eğitim odası açılan okullarda, öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarına göre görme, işitme, zihinsel engelli öğrenciler sınıf öğretmenleri öncelikli olmak üzere, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen, sınıf öğretmeni ve alan öğretmenleri görevlendirilir. Destek eğitim odasına öncelikle okulun öğretmenlerinden olmak üzere RAM'da görevli öğretmenler ya da diğer okul ve kurumlardaki öğretmenler görevlendirilir.

Öğrencinin genel başarı değerlendirmesinde, destek eğitim odasında yapılan değerlendirme sonuçları da dikkate alınır. Destek eğitim odasında verilen destek eğitim hizmetleri, okul veya kurumun ders saatleri içinde yapılır. Destek eğitim odasının okul veya kurum içindeki yeri, öğrencilerin yetersizlik türü dikkate alınarak belirlenir.

13. Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim Hizmetleri

37-72 ay arasındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okul öncesi eğitimi zorunludur; ancak bireylerin gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak okul öncesi eğitim dönemi süresi bir yıl daha uzatılabilir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okul öncesi eğitimlerini, öncelikle okul öncesi eğitim kurumlarında kaynaştırma uygulamaları kapsamında sürdürmeleri esastır. Bununla birlikte bu bireyler için okul öncesi özel eğitim okulu/kurumu ve özel eğitim sınıfları da açılabilir.

14. İlköğretimde Özel Eğitim Hizmetleri

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler ilköğretimlerini, öncelikle kaynaştırma uygulamaları yoluyla akranlarıyla bir arada sürdürebilecekleri gibi özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan ilköğretim okullarında da sürdürebilirler.

İlköğretim programlarının amaçlarını gerçekleştirecek durumda olmayan bireyler ise eğitimlerini, gelişim alanlarındaki performans düzeylerine göre hazırlanmış eğitim programlarının uygulandığı özel eğitim okul ve kurumlarında sürdürürler. İlköğretim okullarını bitiren öğrenciler genel, mesleki ve teknik orta öğretim okullarına yönlendirilirler.

İlköğretim programlarına denk olmayan eğitim programlarını tamamlayan özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ise özelliklerine uygun okul ve kurumlara yönlendirirler.

Çeşitli nedenlerle ilköğretimlerini tamamlayamayan zorunlu öğrenim çağı dışına çıkan bireyler, Millî Eğitim Bakanlığı Açık İlköğretim Okulunda eğitimlerini sürdürebilirler. Özel eğitim gerektirdiğini Özel Eğitim Hizmetleri Kurulundan alınacak belge ile belgelendirenlerde yaş kaydı aranmaz. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim sürecinde ve başarılarının değerlendirilmesinde ilgili yönetmeliğin 24. maddesindeki hükümler doğrultusunda özel tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.

15. Orta Öğretimde Özel Eğitim Hizmetleri

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler orta öğretimlerini, öncelikle kaynaştırma uygulamaları yoluyla akranları ile bir arada genel ve mesleki orta öğretim kurumlarında sürdürebilecekleri gibi özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan ortaöğretim kurumlarında da sürdürebilirler.

Merkezi sınavla öğrenci almayan genel, mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarına yönlendirme kararı alınan özel eğitime ihtiyacı olan bireyler, ilgili birimlerle yapılacak iş birliği çerçevesinde kontenjan sağlanarak yatılı okulların pansiyonlarına bakanlıkça sınavsız yerleştirilirler.

Genel ve mesleki orta öğretim kurumlarına yönlendirme kararı alınanlardan, yatılı okumak isteyen öğrenciler için ikamet adresine göre, yakın yatılı okulların olanakları da değerlendirilerek yeterli kontenjan sağlanır.

İlköğretimlerini tamamlayan ancak çeşitli nedenlerle orta öğretime devam edemeyen bireyler, uzaktan öğretim yoluyla Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Lisesi veya Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki Açık Öğretim Lisesinde eğitimlerini sürdürebilirler. Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Lisesi veya Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki Açık Öğretim Lisesine devam eden ve özel eğitime ihtiyacı olduğunu, özel eğitim hizmetleri kurulu kararıyla belgelendiren bireylerin, eğitim sürecinde ve başarılarının değerlendirilmesinde, ilgili yönetmeliğin 24. maddesindeki hükümler doğrultusunda özel tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.

16. Yüksek Öğretimde Özel Eğitim Hizmetleri

Orta öğretimlerini tamamlayan özel eğitime ihtiyacı olan bireyler RAM, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi tarafından yükseköğretime yönlendirilirler. Yükseköğretime giriş sınavlarında ve değerlendirmede, bu bireylerin yetersizlik türü ve özelliklerine uygun düzenlemeler yapılması konularında, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapar.

17. Yaygın Eğitimde Özel Eğitim Hizmetleri

Özel eğitim kurumları ile diğer kurum ve kuruluşlarda farklı konu ve sürelerde düzenlenen programlarla özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik eğitim hizmeti verilir. Bu hizmetlerin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a. Yaygın eğitim hizmetleri; bireylerin temel yaşam becerilerini geliştirmek, öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak, onları işe ve mesleğe hazırlamak amacıyla yönelik programların hazırlanması ve uygulanması biçiminde yürütülür.
- b. Yaygın eğitim programları, ailenin, bireyin eğitime etkin katılımını sağlamaya ve temel yaşam becerilerini kazanmasına yönelik bilgi ve beceriler içerecek şekilde hazırlanır.
- c. Yaygın eğitim programları; bireylerin gelişim özellikleri ve yeterlilikleri doğrultusunda bulunduğu çevrenin imkânları ve iş piyasasının talepleri dikkate alınarak uygulama ağırlıklı planlanır.
- d. Yaygın eğitim hizmetleri, illerde oluşturulan il mesleki eğitim kurulu ile resmî ve özel kurum ve kuruluşların iş birliğiyle planlanır ve uygulanır.
- e. Kaynaştırma uygulamaları kapsamında özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, diğer resmî ve özel kurum ve kuruluşlarla yapılacak iş birliği çerçevesinde yaygın eğitim programlarından yararlanmaları sağlanır.
- f. Özel eğitim okul ve kurumlarında açılan yaygın eğitim programlarına katılan bireylerin iâşe ve ibateleri eğitimleri süresince Bakanlıkça karşılanır. Ayrıca, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin aile eğitimi programlarına katılan birinci derecedeki yakınları ya da velisi de aynı haktan yararlanır.
- g. Yaygın eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için özel eğitim sınıfları oluşturulabilir.

18. Evde Eğitim Hizmetleri

Okul öncesi ve ilköğretim çağındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerden eğitim-öğretim kurumlarından doğrudan yararlanamayacak olanlara evde eğitim hizmeti verilmesi esastır.

Bu hizmetlerin verilmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a. Evde eğitim hizmetleri özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından planlanır.
- b. Özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından evde eğitim hizmeti almasına karar verilen bireylerin kaydı, bir ilköğretim okulu veya özel eğitim okuluna/kurumuna yapılır ve okula/kuruma devam etme şartı aranmaz.
- c. Bu hizmetler, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen tarafından sürdürülür. Ancak, bireyin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda okul öncesi, sınıf ve alan öğretmenleri de görevlendirilir.
- d. Evde eğitim hizmetinden yararlanan birey, kayıtlı bulunduğu okulda uygulanan öğretim programlarından sorumludur. Ancak BEP geliştirme birimince, bu programlara dayalı olarak bireyin eğitim performansına göre, ihtiyaç duyduğu alanlarda bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanır.

- e. Evde eğitim alan bireyin başarı durumunun değerlendirilmesi, kayıtlı bulunduğu okuldaki diğer öğrenciler gibi yapılır. Ancak, bireyin durumu ve özelliğine göre değerlendirme şekli, yöntem ve tekniklerinde öğretmen tarafından gerekli değişiklikler yapılır ve özel tedbirler alınır.
- f. Evde eğitimde, ailelerin bilgilendirilmesi, desteklenmesi ve eğitimin her aşamasına katılımları sağlanır.
- g. Evde eğitim süreci birey, aile ve öğretmenin iş birliği ile planlanır.
- h. Aile, etkili bir eğitimin gerçekleştirilmesi için uygun eğitim ortamının hazırlanmasını sağlar.
- i. Bireyin evde eğitim almasını gerektiren şartların ortadan kalkması durumunda bu hizmet sona erdirilir.

19. Erken Çocukluk Döneminde Özel Eğitim Hizmetleri

Erken çocukluk dönemi eğitimi, 0-36 ay arasındaki bireyleri kapsayan eğitimidir.

Bu eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a. Erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetleri, bu dönemdeki eğitimin daha sonraki eğitim kademelerinde istenilen hedeflere ulaşılmasındaki önemi dikkate alınarak planlanır.
- b. Erken çocukluk dönemi eğitimi, bireyin eğitimi ve bireyin eğitimine katkı sağlamak amacıyla ailenin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi yoluyla yapılır.
- c. Erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetleri okul ve kurumlarda veya gerektiğinde evde yürütülür.
- d. Erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetlerinin planlanması ve koordinasyonu özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yapılır. Erken çocukluk dönemindeki bireylerin yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim almalarına yönelik tedbirler alınarak buna uygun düzenlemeler yapılır veya açılacak bağımsız birimlerde bu eğitim hizmetleri verilebilir.
- e. Erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesi için öncelikle bireyin ve ailenin eğitim ihtiyaçları belirlenir.
- f. Bakanlık, erken çocukluk dönemindeki bireylerin tespiti ve tanınması ile bu bireylere sunulacak hizmetlerin gerçekleştirilmesinde ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapar.

20. Aile Eğitimi Hizmetleri

Aile eğitimi, tüm eğitim kademelerinde bireyin eğitimine katkı sağlamak amacıyla aileye verilecek her türlü rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini içeren bir eğitimidir.

Aile Eğitimi Hizmetleri Yürütülürken Aşağıdaki Hususlar Dikkate Alınır:

- a. Aile eğitim programları; aile eğitiminde esas olacak genel ilke ve amaçlar doğrultusunda bireyin yetersizliği, gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve ailenin ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanır ve yürütülür.
- b. Aile eğitimi hizmetlerinin planlanması ve koordinasyonu özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yapılır.
- c. Aile eğitim programları, RAM'lar, özel eğitim okul ve kurumları, kaynaştırma uygulamaları yapılan okullar tarafından hazırlanır ve yürütülür.
- d. Aile eğitimi hizmetleri, bireyin ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda bireysel, grup ya da uzaktan eğitim şeklinde yürütülür.
- e. Aile eğitim programları ailenin katılımıyla bir yıllığına planlanır ve aile ile bireyin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda her yıl yeniden geliştirilerek uygulanır.

- f. Aile eğitimi hizmetleri, kurumlarda yürütülür. Ancak, ihtiyaç hâlinde bu hizmet evlerde de yürütülebilir.

21. İşitme, Görme ve Ortopedik Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan Okul ve Kurumlar

İşitme, görme ve ortopedik yetersizliği olan bireyler, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte her tür ve kademedeki kaynaştırma yoluyla, eğitim alacakları gibi bu bireyler için her tür ve kademedeki, resmî ve özel gündüzlü ve/ veya yatılı özel eğitim okul ve kurumu açılabilir.

Bu okul ve kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a. Bu okul ve kurumlarda aynı tür ve kademedeki öğrenim gören yetersizliği olmayan öğrencilerin takip ettiği eğitim programı uygulanır. Okul veya kurumlarda uygulanan eğitim programı temel alınarak öğrencilerin BEP'leri hazırlanır ve başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.
- b. Sınıf mevcutları en fazla okul öncesi ilköğretim ve yaygın eğitimde 10, orta öğretimde 15 öğrencidir. İşitme engelliler meslek liseleri ve ortopedik engelliler meslek liselerinde uygulamalı atölye ve laboratuvar derslerinde gruplar en fazla 10 öğrenciden oluşturulur.
- c. Bu okul ve kurumlardaki öğrencilerin yetersizlik türleri dikkate alınarak, işitme, görme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenleri görevlendirilir.
- d. Bu okul ve kurumlarda ilköğretimin 1-5. sınıflarında, dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur; ancak 4-5. sınıflarda beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, din kültürü ve ahlak bilgisi, yabancı dil, bilgisayar dersleri ile modelaj-iş dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. 6-8. sınıflarda ise dersler alan öğretmenleri tarafından okutulur.
- e. İşitme engelliler meslek liselerinde ve ortopedik engelliler meslek liselerinde uygulamalı meslek derslerinin yapılacağı atölyeler ve laboratuvarlar bulunmaması halinde, öğrenciler bu derslerle ilgili eğitimlerini diğer mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarında sürdürürler. İşitme yetersizliği bulunan öğrencilerin eğitim gördüğü okul ve kurumlarda öğrenciler, istekleri doğrultusunda yabancı dil dersinden muaf tutulur.

22. Görme Engelliler Basımevi ve Akşam Sanat Okulu

Görme yetersizliği olan bireyler için gerekli olan araç-gereç ve diğer eğitim materyallerinin üretilmesi, çoğaltılması, dağıtılması ve eğitim programları ile yeni eğitim-öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi amacıyla bakanlıkça özel eğitim kurumları açılır.

Görme yetersizliği olan bireylerin eğitimi için gerekli olan Talim ve Terbiye Kurulunca ilköğretim ve orta öğretim için kabul edilen ders kitaplarının yanı sıra kaynak kitapları, edebî eserleri ve sanat eserlerinin dergi, gazete gibi yazılı materyali Braille yazı ile basar, çoğaltır ve dağıtımını sağlar.

Bu bireylerin eğitiminde kullanılan eğitim-öğretim yöntemlerinin ve eğitim programlarının geliştirilmesi konusunda çalışmalar yürütür ve konuşan kitap kasetleri hazırlar.

23. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler İçin Açılan Okul ve Kurumlar

Zihinsel yetersizliği olan bireyler, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte her tür ve kademedeki kaynaştırma yoluyla eğitimlerini sürdürebilecekleri gibi bu bireyler için her tür kademedeki resmî ve özel gündüzlü özel eğitim okul ve kurumları açılır.

a. Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan okul ve kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- I. Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan ilköğretim okullarında, Bakanlıkça hazırlanan ve ilköğretim programlarına denkliği kabul edilen özel eğitim programı uygulanır. Bu eğitim programı temel alınarak BEP hazırlanır ve bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.
- II. Sınıf mevcutları en fazla; okul öncesi ve ilköğretimde 10 öğrencidir.
- III. 1-8. sınıflarda dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. 4-8. sınıflarda beden eğitimi, din kültürü ve ahlak bilgisi, müzik, görsel sanatlar dersleri ile 6-8. sınıflarda teknoloji ve tasarım dersi alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.

b. Orta ve ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan okul ve kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- I. Zorunlu öğrenim çağında olup ilköğretim programlarını takip edemeyecek durumdaki bu bireyler için açılan eğitim ve uygulama okullarında öğrencilerin, öz bakım ve günlük yaşam becerileri ile işlevsel akademik becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla Bakanlıkça hazırlanmış özel eğitim programı uygulanır. Bu program temel alınarak BEP hazırlanır. Bu bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.
- II. Bu okullarda; tuvalet eğitimi kazanamamış, yoğun davranış problemleri gösteren ve grup eğitimine uyum sağlayamayan öğrencilerin grup eğitimine hazırlanması amacıyla bire bir eğitim uygulaması yapılır. Birebir eğitim uygulaması kapsamındaki öğrenciler grup eğitimine katılmazlar. Bu öğrencilere verilecek eğitimin süresi ve haftalık ders saati sayısı özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından belirlenir.
- III. Bir ders saati 40 dakika olup, ders saati ve derslerin dağılımı, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen haftalık ders dağıtım çizelgesine göre uygulanır.
- IV. Toplam altı saatlik günlük çalışma süresinin ders, dinlenme, yemek ve diğer etkinliklere dağılımı okul yönetiminin belirler.
- V. Sınıf mevcutları en fazla; okul öncesinde 6, diğer sınıflarda ise 8 öğrencidir.
- VI. Dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. 4-8. sınıflarda ise beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, iş eğitimi dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.
- VII. Eğitim ve uygulama okulu programını tamamlayanlara Ek-2'de yer alan Eğitim ve Uygulama Okulu Diploması verilir. Bu diploma, ortaöğretime devam etme hakkı sağlamaz.

24. Otizmi Olan Bireyler İçin Açılan Okul ve Kurumlar

İlköğretim programlarının amaçlarını gerçekleştiremeyecek durumdaki otizmi olan bireyler için resmî ve özel gündüzlü özel eğitim kurumları açılır.

Bu kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a. Zorunlu öğrenim çağındaki otizmi olan bireyler için açılan otizmi olan çocuklar eğitim merkezlerinde bireylerin öz bakım ve günlük yaşam becerileri ile işlevsel akademik becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla Bakanlıkça hazırlanmış özel eğitim programı uygulanır. Bu program temel alınarak BEP hazırlanır. Bu bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.

- b. Bu okullarda; tuvalet eğitimini kazanamamış, yoğun davranış problemleri gösteren ve grup eğitimine uyum sağlayamayan öğrencilerin grup eğitimine hazırlanması amacıyla bire bir eğitim uygulaması yapılır. Birebir eğitim uygulaması kapsamındaki öğrenciler grup eğitimine katılmazlar. Bu öğrencilere verilecek eğitimin süresi ve haftalık ders saati sayısı özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından belirlenir.
- c. Bir ders saati 40 dakika olup, ders saati ve derslerin dağılımı, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen haftalık ders dağıtım çizelgesine göre uygulanır.
- d. Toplam altı saatlik günlük çalışma süresinin ders, dinlenme, yemek ve diğer etkinliklere dağılımı kurum yönetimince belirlenir.
- e. Dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. 4-8. sınıflarda ise beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar, iş eğitimi dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.
- f. Otizmi olan çocuklar eğitim merkezi programını tamamlayanlara Ek-3'de yer alan Otizmi Olan Çocuklar Eğitim Merkezi Diploması verilir. Bu diploma, ortaöğretime devam etme hakkı sağlamaz.
- g. Bu kurumlarda sınıf mevcutları en fazla 4 öğrenciden oluşur.

25. Sağlık Kuruluşlarında Yatarak Tedavi Gören Bireyler İçin Açılan Okul ve Kurumlar

Resmî ve özel sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören ve/veya süreğen hastalığı olan zorunlu öğrenim çağındaki bireylerin eğitimlerini sürdürmeleri için Bakanlık, Sağlık Bakanlığı ve üniversiteler arasında imzalanan protokole göre hastanelerin bünyesinde Bakanlığa bağlı ilköğretim okulları açılır.

Bu ilköğretim okullarında eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a. Eğitim hizmeti, velinin yazılı isteği ve bireyin tedavisinden sorumlu hekim/hekimlerin yazılı görüşü ile sağlanır.
- b. Bireylerin kayıtları, kayıtlı bulunduğu okulda kalır. Kayıtlı olmayan öğrencilerin kaydı ise hastanenin bulunduğu bölgedeki bir okula/kuruma ya da ikamet ettiği yerleşim birimindeki bir okul veya kuruma yapılır.
- c. Hastane ilköğretim okullarında eğitim alan her birey için geçici kayıt formu düzenlenerek bu okula geçici kaydı yapılır.
- d. Sağlık kuruluşlarında eğitim alan bireyin başarı durumunun değerlendirilmesi, kayıtlı bulunduğu okuldaki diğer öğrenciler gibi yapılır. Ancak, bireyin durumu ve özelliğine göre değerlendirme şekli, yöntem ve tekniklerinde öğretmen tarafından gerekli değişiklikler yapılarak özel tedbirler alınır.
- e. Bu bireylerin başarı değerlendirme sonuçları kayıtlı oldukları okula yazılı olarak bildirilir. Sınıf geçme ve diploma işlemleri bu okul tarafından yürütülür.
- f. Hastane ilköğretim okullarında sınıf mevcudu en fazla, okul öncesi ve ilköğretimde 10 öğrenciden oluşur.
- g. Sınıfa gelemeyecek durumda olan öğrencilere odalarında eğitim verilir.
- h. Sınıf öğretmenlerinden biri, Millî Eğitim Müdürlüğünce müdür yetkili öğretmen olarak görevlendirilir. Müdür yetkili öğretmen aynı zamanda sınıf okutur.
- i. Bireyler kayıtlı bulunduğu okulun veya kurumun eğitim programından sorumludur.
- j. Bu okullarda birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılır.
- k. Eğitim alacak bireylerin hastalığı ve eğitim ortamına ilişkin şartlar dikkate alınarak bireylerin haftalık ders saatleri 10 saatten az olmamak üzere planlanır.
- l. Dersler sınıf ve alan öğretmenleri tarafından okutulur.

- m. Millî Eğitim Müdürlüğü bu okullara, müdür yetkili öğretmenin önerileri doğrultusunda gerektiğinde okul öncesi, sınıf ve alan öğretmenleri ile gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen görevlendirir.
- n. Derse başlama ve bitiş saatleri ile derslerin süresi, bireyin sağlık durumu ve hastane şartları dikkate alınarak okul yönetimi tarafından belirlenir.
- o. Yatarak tedavi sürecinin tamamlanması hâlinde veya velinin isteği ya da hekimin eğitim hizmetinin sona erdirilmesine ilişkin görüşü doğrultusunda sağlık kuruluşunda bireye verilen eğitim hizmeti sona erdirilir.

26. Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi Amacıyla Açılan Kurumlar

Okul öncesi ilköğretim ve orta öğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla bakanlıkça belirlenen gündüzlü özel eğitim kurumları açılır.

Bu kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a. Bireysel eğitim-öğretim yapılması esastır.
- b. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde, sosyal ve duygusal gelişim bütünlük içerisinde ele alınır.
- c. Kurumdaki eğitim-öğretim etkinlikleri, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarındaki programlara destek olacak şekilde planlanır ve yürütülür.
- d. Öğrencilerin özel yetenek alanlarıyla ilgili örgün eğitim kurumlarında izledikleri program ile kurumdaki yapacakları çalışmalar arasında paralellik sağlanır.
- e. Öğrencilere, geleceğe yönelik düşünme, tahminlerde bulunma ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtma becerileri kazandırılır.
- f. Eğitim-öğretim etkinlikleri öğrencileri dıştan yönelimli ve yönetimli bir disiplin ile denetim yerine içten odaklı disiplin ve denetim anlayışını geliştirmeye yönelik olarak düzenlenir.
- g. Öğrencilere, kapasiteleri ölçüsünde benlik gelişimi ve iletişim becerileri kazandırılır.
- h. Öğrencilerin, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünme yetenekleri, ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirilir.
- i. Öğrencilere, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerileri kazandırılır.
- j. Öğrencilere, öğrenme, araştırma, problem çözme ve bağımsız karar verme becerileri kazandırılır.
- k. Eğitim-öğretim süreci; öğrenci, veli, okul ve kurumun iş birliğinde devam ettirilir.

Birden fazla yetersizliği olan bireyler için açılan özel eğitim kurumları

Zorunlu öğrenim çağındaki birden fazla yetersizliği olan öğrenciler için gündüzlü özel eğitim okul ve kurumları ya da özel eğitim okul ve kurumları bünyesinde özel eğitim sınıfları açılabilir.

Bu öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri sınıflarda, eğitim- öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a. Öğrenciler ilköğretim programlarını veya yetersizlik türüne göre hazırlanan özel eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin BEP'leri, takip ettikleri eğitim programı temel alınarak hazırlanır. Bu bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.
- b. Programı tamamlayan öğrencilere, ilköğretim diploması veya takip ettikleri özel eğitim programını tamamlayan öğrencilere verilen belge verilir.
- c. Bu sınıflarda aynı tür ek yetersizliği olan öğrenciler eğitim görür.

- d. Bu sınıflarda, öğretmenlerden birinin öğrencilerin ek yetersizliğine göre görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenleri arasından görevlendirilmesine dikkat edilir.
- e. Sınıfların mevcudu en fazla 4 öğrenciden oluşur.
- f. Bu sınıflarda bireylerin ek yetersizlik türü dikkate alınarak uygun öğretim yöntem ve teknikleri ile araç-gereç ve eğitim materyallerinin kullanılması, uygun eğitim ortamının sağlanmasına dikkat edilir.
- g. Öğrencilerin eğitiminde ek yetersizliklerinden kaynaklanan sorunlarını en aza indirmek amacıyla personel, araç-gereç ve eğitim materyallerini içeren hizmetlerin sağlanmasına yönelik gerekli tedbirler alınır.

27. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin Açılan İş Okulları

İlköğretimlerini tamamlayan genel ve mesleki orta öğretim programlarına devam edemeyecek durumda olan ve 21 yaşından gün almamış özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin temel yaşam becerilerini geliştirmek, topluma uyumlarını sağlamak, iş ve mesleğe yönelik bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla resmî ve özel iş okulları açılır.

Bu okullarda eğitim - öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a. İş okullarında akademik bilgi ve becerilerin yanında iş eğitimi uygulamalarının da yer aldığı eğitim programı uygulanır. Bu program temel alınarak BEP hazırlanır ve bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.
- b. Personel ve eğitim ortamının uygun olması durumunda farklı yetersizlikleri olan bireyler için özel eğitim sınıfları açılır. Zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan iş okullarında böyle bir uygulamaya yer verilmez.
- c. Sınıf mevcutları en fazla 10 kişiden oluşur.
- d. İş okullarında dersler görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. Ancak beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik dersleri ile atölye laboratuvar dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.
- e. Bu kurumlarda bir ders saati 40 dakika olup, ders saati ve derslerin dağılımı, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen haftalık ders dağıtım çizelgesine göre uygulanır. Günlük çalışma süresinin ders, dinlenme, yemek ve diğer etkinliklere dağılımı okul yönetimince belirlenir.
- f. Programın süresi dört yıldır. Programın birinci sınıfında bireylere akademik bilgi ve beceriler ile uygulamalı iş eğitimi yoluyla atölyelerde gerekli olan temel bilgi ve beceriler kazandırılır. İkinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarda ise akademik bilgi ve becerilerin kazandırıldığı dersler ile uygulamalı atölye dersleri verilir.
- g. Uygulamalı iş eğitimi dersleri, çevrenin sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri ve şartları ile istihdam imkânları dikkate alınarak belirlenir.
- h. İş yerine yerleştirilen bireyler kültür ve meslek derslerini haftada bir gün okulda, uygulamalı beceri eğitimini ise dört gün iş yerlerinde eğitim görürler. İş yerine yerleştiremeyen bireyler ise okulda eğitimlerine devam ederler.
- i. İş yerine yerleştirilen bireyler, 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun çıkararak öğrencilere verdiği haklardan yararlanırlar.
- j. İzleme ve yöneltme kurulu tarafından belirlenen bireyler, birinci sınıfın sonunda bir iş yerine yerleştirilirler. Ancak kurul, uygun olan bireyler için birinci sınıftan itibaren de iş yerine yerleştirme kararı alabilir.
- k. Bireylerin iş yerine yerleştirilmesi kararı bir aylık deneme süreci sonucunda kesinleşir.
- l. Bireylerin iş yerine yerleştirilebilmesi için velisinden Ek-4'de yer alan İş Yerine Yerleştirilecek Öğrenciler İçin Veli Muvafakat Belgesi alınır.

- m. İş yerine yerleştirilen bireyler; iş yeri koordinatör öğretmeni tarafından düzenlenen Ek-5'te yer alan Öğrenciyi İş yerinde Gözlem ve İzleme Formu ile işveren tarafından düzenlenen Ek-6'da yer alan İşe Yerleştirilen Öğrencilerin Devam Takip Çizelgesi dikkate alınarak izleme ve yöneltme kurulunca takip edilir.
- n. İşe ya da iş yerine uyum sağlayamayan bireyler için gerekli düzenlemeler yapılarak tedbirler alınır. Ancak, alınan tüm tedbirlere rağmen uyum sorunu devam eden bireylerin iş yeri, iş yeri koordinatör öğretmenin önerisiyle kurul tarafından değiştirilir veya bu bireyler eğitimlerine okulda devam ederler.
- o. Okulun imkân ve şartları uygun olduğu takdirde yarıyıl ve yaz tatillerinde de programlara devam edilebilir.
- p. Dönem sonlarında bireylere karne verilir. Programı tamamlayan bireylere Ek-7'de yer alan İş Okulu Diploması verilir. Bu diploma, yükseköğretime devam etme hakkı sağlamaz. Ancak, bu diploma işe girerken ortaöğretim kurumlarından mezun olanlara tanınan haklardan yararlanılmasını sağlar.
- q. Programı tamamlayamayan bireyler, yaygın eğitim programlarına, işe ve mesleğe yönlendirilirler.

28. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin Açılan İş Eğitim Merkezleri

Zorunlu öğrenim çağı dışında kalan ve genel eğitim programlarından yararlanamayacak durumda özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin temel yaşam becerilerini geliştirmek, topluma uyumlarını sağlamak iş ve mesleğe yönelik becerileri kazandırmak amacıyla farklı konu ve sürelerde meslek kurslarının düzenlendiği resmî ve özel yaygın eğitim kurumları açılır.

Bu kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a. İş okullarında akademik bilgi ve becerilerin yanında iş eğitimi uygulamalarının da yer aldığı eğitim programı uygulanır. Bu program temel alınarak BEP hazırlanır ve bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.
- b. Personel ve eğitim ortamının uygun olması durumunda farklı yetersizlikleri olan bireyler için özel eğitim sınıfları açılabilir.
- c. Bir kurs programı en az beş kursiyer olması durumunda açılır.
- d. Bu kurumlarda sınıf mevcutları en fazla on kişiden oluşur. Aynı kurs programına devam edecek kursiyer sayısı on kişiden fazla olduğunda kursiyerlerin yaş, bireysel ve gelişim özellikleri ile yeterlilikleri dikkate alınarak birden fazla sınıf oluşturulabilir.
- e. Bu kurumlarda dersler görme, işitme ve zihinsel özürlüler, sınıf öğretmenleri tarafından okutulur; ancak beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik dersleri ile atölye laboratuvar dersleri alan öğretmenleri tarafından okutulabilir. Alan öğretmeni tarafından okutulan derslere sınıf öğretmeni de katılır.
- f. Kurs programları, çevrenin sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri ve şartları ile istihdam imkânları dikkate alınarak açılır.
- g. Kursların süresi, programın içeriğine göre en az bir en fazla üç öğretim yılı olarak belirlenir. Kurumun imkân ve şartları uygun olduğu takdirde yarıyıl ve yaz tatillerinde de programlara devam edilebilir.
- h. Bu kurumlarda bir ders saati 40 dakika olup ders saati ve derslerin dağılımı, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen haftalık ders dağıtım çizelgesine göre uygulanır. Günlük çalışma süresinin ders, dinlenme, yemek ve diğer etkinliklere dağılımı, okul yönetimince belirlenir.
- i. Bakanlıkça hazırlanan programların dışındaki programlar; İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanır ve bir örneği bakanlığa gönderilir. Açılacak kursların türleri ile alınacak kursiyer sayıları ve yeterlilikleri, kurum tarafından en az iki ay önceden duyurulur.

- j. Bir kurs programını tamamlayan kursiyer, farklı bir kurs programından da yararlanabilir.
- k. Bir kurs programını tamamlayan kursiyere İş Eğitim Merkezi Kurs Bitirme Belgesi verilir; ancak bu belge mesleki eğitim merkezlerince verilen belgeye denk değildir
- l. Kurs için başvuru, kontenjandan fazla ise daha önce kurs programından yararlanmayanlara öncelik verilir.
- m. Kurs programını tamamlayan bireyler diğer yaygın eğitim programlarına, işe ve mesleğe yönlendirilirler.

C. BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI

Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişim özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programıdır.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı:

- a. Eğitim planında yer alan yıllık amaçlar ve öğrencinin takip ettiği eğitim programı/ programları temel alınarak belirlenen kısa dönemli amaçlarını,
- b. Öğrencinin alacağı destek eğitim hizmetinin türü, süresi, sıklığı ve bu hizmetin kimler tarafından nasıl sağlanacağını,
- c. Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknik, araç-gereç ve eğitim materyallerini,
- d. Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeleri,
- e. Davranış problemlerini önlemeye ya da azaltmaya yönelik tedbirler ile uygulanacak yöntem ve teknikleri,
- f. Öğrencinin kişisel bilgilerini içerir.
- g. Bireyselleştirilmiş eğitim programı, Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu ve BEP geliştirme biriminin iş birliğiyle hazırlanır.
- h. Bireyselleştirilmiş eğitim programı, öğrenci için hedeflenen amaçların gerçekleşme düzeyi doğrultusunda değerlendirilir. Birey için hazırlanacak yeni bireyselleştirilmiş eğitim programında ve bireyin yönlendirilmesinde BEP'e ilişkin değerlendirmeler esas alınır.

1. Okula Kayıt Yaşı

37 ayını dolduran bireylerin kaydı okul öncesi eğitim kurumlarına, 72 ayını dolduran bireylerin kaydı ise ilköğretim veya zorunlu öğrenim çağındaki bireylere eğitim veren özel eğitim okul ve kurumlarına yapılır. Bu bireyler yaş, gelişim özellikleri ve eğitim performansına göre uygun sınıfa yerleştirilir.

İş okullarına, kayıt tarihinde 21 yaşından gün almamış bireylerin kaydı yapılır. İş eğitim merkezlerinde ise yaş kaydı aranmaz.

2. Kayıt Kabul

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okul ve kurumlara kayıtlarında özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yerleştirme kararı alınmış olması şartı aranmaz; ancak bu bireyler için yerleştirme kararı alınması konusunda okul/kurum yönetimi gerekli resmî işlemleri başlatır. Öğrencinin kayıtlı olduğu okul veya kurum, yerleştirme kararına uygun ise öğrenci bulunduğu okul ya da kurumda öğrenimine devam eder. Farklı bir yerleştirme kararı olması hâlinde ise öğrencinin yerleştirme kararına uygun okula nakli konusunda gerekli işlemler yapılır.

Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için gündüzlü okul ve kurumlara kayıta, tuvalet eğitimi kazanmış olma şartı aranmaz.

3. Kayıt İçin Gerekli Belgeler

Okul ve kurumlara kayıtlarda aşağıdaki belgeler istenir:

- Fotoğraf,
- Yatılı okul ve kurumlar için sağlık kurul raporu,
- Ortaöğretim kurumları ile iş okullarına kayıta ilköğretim diploması,
- Yerleştirme kararı alınmış öğrenciler için özel eğitim hizmetleri kurulu kararının bir sureti.

4. Devam Zorunluluğu

Eğitim ve uygulama okulları, otizmi olan çocuklar eğitim merkezleri ve iş okullarına devam eden öğrenciler, okul yönetiminin en az iki defa yazılı uyarısına rağmen mazeret göstermeksizin toplam 70 iş günü sürekli devamsızlık yapmaları durumunda, bu öğrencilere devamsızlıklarından dolayı sınıf tekrarı yaptırılır.

İki yıl üst üste devamsızlık nedeniyle sınıfta kalan öğrencilerin kaydı silinir. İş eğitim merkezlerinin kurs programına mazeret göstermeksizin toplam 70 iş günü sürekli devam etmeyen kursiyerler, izleme ve yöneltme kurulu tarafından programdan çıkartılırlar.

5. Nakil

Okul ve kurumlara nakil işlemlerinde aşağıdaki esaslara uyulur:

- Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan ilköğretim okullarının hazırlık sınıflarına devam eden öğrencilerin zorunlu hâller dışında ilk üç aydan önce nakli yapılmaz.
- Aynı tür ve kademedeki özel eğitim okul ve kurumları arasında nakillerde yeni bir yerleştirme kararı istenmez.

6. Öğrenim Süresi

İlköğretim programlarına denk olmayan eğitim programlarının uygulandığı okul ve kurumlara devam eden öğrencilerden zorunlu öğrenim çağı sonuna kadar sekizinci sınıfı bitiremeyenlere, öğrenimlerini tamamlamak üzere en çok iki öğretim yılı daha okula devam etme hakkı verilir.

7. Özel Eğitim Araçları

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin öğrenim gördüğü resmî okul ve kurumlarda eğitim ve öğretim hizmetlerinin etkililiğini arttırmak amacıyla gerekli her türlü araç-gereç Bakanlıkça karşılanır.

Bu okul ve kurumlarda kullanılacak eğitim araç-gereç ve materyallerinin hazırlanması, geliştirilmesi ya da temin edilmesi sürecinde, araç-gereçlerin niteliği ve uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla üniversitelerin ilgili bölümleri ile iş birliği yapılır.

Eğitim ortamları

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini sürdürdükleri okul ve kurumların özelliğine göre;

- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi,
- Destek eğitim odası,
- Gözlem odası,
- Bireysel eğitim odası,
- Dinlenme odası,

- f. Oyun odası,
- g. Revir,
- h. Aile eğitimi odası,
- i. Resim ve müzik odaları,
- j. Uygulama evi,
- k. Çok amaçlı salon,
- l. Hidroterapi havuzu,
- m. Kütüphane,
- n. Açık ve kapalı bahçe,
- o. Beden eğitimi salonu,
- p. Gösteri ve tiyatro salonları,
- q. İşitme, konuşma ve dil laboratuvarları,
- r. Fizik tedavi ve rehabilitasyon salonu,
- s. Atölye

gibi bölümlere yer verilmesi için tedbirler alınır.

Okul ve kurumlarda ortak kullanım alanları tekerlekli sandalye ile dolaşmayı sağlayacak şekilde düzenlenir, rampa-tutamak gibi ek tedbirler alınır. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri ortamlarda ses yalıtımı yapılır.

8. Ücretsiz Taşıma

Bakanlık, özel eğitim okul ve kurumları ile özel eğitim sınıflarındaki gündüzlü öğrencilerin okula ulaşmalarının ücretsiz sağlanması için gerekli tedbirleri alır.

9. Ücretsiz Öğle Yemeği

Yatılı veya gündüzlü özel eğitim okul ve kurumlarında gündüzlü olarak okuyan ve parasız yatılılık şartlarını taşıyan öğrencilere genel bütçeden karşılanan ödenekle ücretsiz olarak öğle yemeği verilir.

10. Özel Eğitim Giderlerinin Karşlanması

Millî Eğitim Bakanlığının gözetim ve denetimi altında olan özel eğitim ve iyileştirme (rehabilitasyon) merkezlerine devam etmeleri uygun görülen engelli çocukların (zihinsel özürllülerde yaş koşulu aranmaz) eğitim giderleri Millî Eğitim Bakanlığınca karşılanacaktır. (Bakınız: Millî Eğitim Bakanlığının 26.06.2006 ve 30.06.2006 tarihli yazıları)

11. Engellilerde Mesleki Rehabilitasyon

Mesleki rehabilitasyon; engellilerin işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan, ilgi ve yeteneklerine uygun mesleklerde yetiştirilerek istihdamlarını kolaylaştırmak ve mesleklerinde ilerlemelerini sağlamak amacıyla devamlı ve koordinasyon içinde sosyal ve tıbbi rehabilitasyon, mesleki rehberlik, mesleğe hazırlık, meslek edindirme, geliştirme ve değiştirme eğitimi ile yerleştirme ve takibini, amaçlamaktadır.

Özel Mesleki Rehabilitasyon Merkezinin açılması, devri, nakli, kapatılması ve personel görevlendirmesi işlemleri Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları mevzuatına göre yürütülür; ancak özel mesleki rehabilitasyon merkezinin açılabilmesi için Türkiye İş Kurumu İl Müdürlüklerinden de uygun görüş istenir.

Merkeze başvuruda daha sonra ilave edilecek engel grupları için de ayrıca izin alınır. Hizmet verilecek her bir engel grubu için rehabilitasyon ve kurs programı hazırlanır. Merkezin fiziksel şartları

ve donanımı hizmet verilecek her bir özür grubuna uygun şekilde düzenlenir. Mesleki eğitimini tamamlayan engellilerin, merkez tarafından Türkiye İş Kurumuna kayıt yaptırılması için bildirilmesi gerekir.

Merkezde uygulanacak rehabilitasyon hizmetleri ve kurs programları

Merkezde verilen hizmetler aşağıda belirtilmiştir;

- a. Fizyoterapi ve rehabilitasyon: Yararlanıcının mevcut fiziksel ve zihinsel yetenek seviyesi, sağlık problemleri, ilgileri ve becerileri belirlenir, tıbbi değerlendirme, mobil değerlendirme ve mesleki rehberlik yapılır.
- b. Ergoterapi: Çalışma kapasitesinin değerlendirilmesi, iş ile uyumlandırılması ve bu süreç sonunda fizyoterapi ve rehabilitasyon birimi ile birlikte kişinin uygun iş kursuna yönlendirilmesi yapılır.
- c. Sosyal rehabilitasyon: Bu süreçte özürlü kişilerle evde, merkezde ve sosyal çevrelerinde psiko-sosyal uyumlarını desteklemek için resmi/resmi olmayan kurumlarla etkin bir iletişim kurmalarını sağlamak amacıyla çalışmalar yapılır, bireysel ve grup programları ile danışmanlık hizmetleri verilir.
- d. Mesleki eğitim: Bireylerin yönlendirildikleri ve eğitim sonrasında sertifikalandırıldıkları iş kursunda eğitim almaları sağlanır. Engelli bireylere verilecek kursların programları, il milli eğitim müdürlüklerince onaylanan eğitim programlarına göre yürütülür.
- e. Mesleki rehberlik: Engellilerin özelliklerine ve mevcut fırsatlara göre mesleki bilgilendirme, eğitsel-mesleki gelişim ve yönlendirme iş ve mesleki danışmanlık çalışmalarını kapsar. Bu süreçte engellilerin bireysel özellikleri, yeterlilikleri, özgeçmiş, başvuru formları, kurs sonucu başarı durumu değerlendirilerek yararlanıcı ve işveren arasında bağlantı kurulur.

12. Merkeze Engelli Kabulü

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne kayıtlı ve mesleki iyileştirme (rehabilitasyon) hizmetinden yararlanmak isteyen engellileri, Türkiye İş Kurumu İl Müdürlüğü veya Şube Müdürlüğü rehabilitasyon alabilecekleri merkezlere yönlendirir. Engelli, doğrudan merkeze başvurduğunda ilgili merkez bunu Türkiye İş Kurumu İl Müdürlüğüne veya Türkiye İş Kurumu Şube Müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür.

Merkeze kabul edilecek engellilerde aranacak şartlar ve istenecek belgeler

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne kayıtlı ve mesleki iyileştirme (rehabilitasyon) hizmetinden yararlanmak isteyen engellileri, Türkiye İş Kurumu İl Müdürlüğü veya Şube Müdürlüğü, bu hizmeti alabilecekleri merkezlere yönlendirir. Engelli doğrudan merkeze başvurduğunda, ilgili merkez bunu Türkiye İş Kurumu İl Müdürlüğüne veya Türkiye İş Kurumu Şube Müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür.

13. Merkeze Kabul Edilecek Engellilerde Aranacak Şartlar ve İstenecek Belgeler

I. Merkeze katılabilme Koşulları

- a. En az %40 oranında engelli olmak
- b. Kuruma kayıtlı olmak
- c. 15 yaşını bitirmiş olmak gerekir.

II. Kabulde Gerekli Belgeler

- a. T.C. kimlik numarası beyanı,
- b. Sağlık kurulu raporu ya da engelli kimlik belgesi,
- c. İki adet vesikalık fotoğraf,

- d. Var ise öğrenim belgesinin veya çıkış belgesinin aslı veya kurumca onaylı örneği.

14. Merkezden Engellinin Ayrılması

Merkezden engellinin ayrılması aşağıdaki durumlarda gerçekleşir:

- a. Engellinin isteği
- b. Merkez Müdürlüğü tarafından kabule esas bilgi ve belgelerde yanlışlık olduğunun tespiti veya merkezin işleyiş ve düzenine aykırı hareket edilmesi hallerinde engellinin ilişkisi kesilir.

D. ENGELLİLERİN YÜKSEKÖĞRENİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Bu düzenlemeler, Yükseköğretim Kurulu Engelli Öğrenciler Komisyonu, Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimi ile ÖSYM Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimi ve yükseköğretim kurumları bünyesinde oluşturulacak engelli öğrenci birimlerinin görev ve faaliyet alanlarına ilişkin hükümleri kapsar.

1. Yükseköğretim Kurulu Engelli Öğrenciler Komisyonu

Yükseköğretim Kurulu bünyesinde yükseköğrenim aşamasına gelen veya yükseköğrenim gören engelli öğrencilerin ihtiyaçlarını belirlemek, belirlenen ihtiyaçlara göre yapılması gereken idari düzenlemeleri planlamak ve gerekli alt yapı standartlarını oluşturarak ilgili yükseköğretim kurumları arasında koordinasyonu sağlamak üzere Yükseköğretim Kurulu Engelli Öğrenciler Komisyonu oluşturulur. Komisyon, Yükseköğretim Yürütme Kurulu üyelerinden birinin başkanlığında üçü engellilik alanında bilgi sahibi, tercihen ilgili alanlardaki akademisyenlerden ve en az yüksek lisans düzeyinde eğitim görmekte olan engelli bir öğrenci temsilcisinden olmak üzere en az beş kişiden oluşur. Komisyon üyeleri Yükseköğretim Kurulu Başkanı tarafından üç yıl için görevlendirilir. Süresi biten üyelerin yeniden görevlendirilmeleri mümkündür.

Komisyonun görevleri

Komisyonun görevleri şunlardır:

- a. Engelli öğrencilerin öğrenim hayatlarını desteklemek, öğrenim ve eğitim süreçlerine tam katılımlarını sağlamak amacı ile sorunlarını belirlemek, çözüme yönelik gerekli planlamaları yapmak, politikalar ve stratejiler üretmek ve bunları Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına sunmak.
- b. Engelli öğrencilerin, yükseköğrenimde karşılaşılabilecekleri ulaşılabilirlik ve erişilebilirlik sorunlarına çözüm üretmek.
- c. Engelli öğrencilere uygun eğitim araç-gereçleri, ders materyalleri, ders geçme ve sınav koşullarının hazırlanmasına yönelik standartları oluşturmak.
- d. Engelli öğrencilerin yatay ve dikey geçiş ile ders denkliklerinin ölçütlerini düzenlemek üzere önerilerini ilgili kurullara sunmak.
- e. Üniversitelerde kurulacak engelli öğrenci birimlerinin işleyiş koşullarını ve ilkelerini belirlemek.
- f. Üniversite yerleşkelerinin engellilere göre düzenlenmesine ilişkin yapılanmaları takip etmek veya ettirmek.
- g. Engellilerle ilgili derslerin veya konuların yükseköğretim kurumlarının lisans programlarına alınması yönünde çalışmalar yapmak ve ilgili kurullara sunmak.

2. Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimi

Yükseköğretim Kurulu bünyesinde; Komisyona destek hizmetleri vermek, raportörlük yapmak, engelli üniversite öğrencilerine destekleyici ve iyi kaynaklarla donatılmış bir akademik ortam sağlamak için yükseköğretim kurumları engelli öğrenci birimleri ile koordinasyon halinde çalışmak üzere kadrolu Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimi kurulur. Bu birimde görev alacak görevlilerden birinin engellilik alanlarıyla ilgili en az lisans mezunu olmasına özen gösterilir.

Engelli öğrenciler danışma ve koordinasyon biriminin görevleri

Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Biriminin görevleri şunlardır:

- Komisyona iletilecek öğrenci başvurularını düzenlemek.
- Yapılacak işlemlere esas olmak üzere komisyona raportörlük yapmak.
- Komisyon toplantı tutanak ve evraklarını düzenlemek.
- Üniversitelerde kayıtlı engelli öğrencilerle ilgili istatistikî verileri tutmak.
- Ders materyallerinin hazırlanmasında, engellilere uygun eğitim, araştırma ve barındırma ortamlarının düzenlenmesinde üniversiteler arası koordinasyonu sağlamak.
- Üniversitelerden gelen raporları ve Yükseköğretim Kurulu ile ÖSYM bünyesinde yapılan çalışmaları her öğretim yılı sonunda rapor haline getirmek.
- Yükseköğretim Kurulu internet sitesinde engellilerin erişebilirliklerine uygun bir bölüm hazırlamak ve bilgileri sürekli güncellemek.

3. ÖSYM Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimi

ÖSYM bünyesinde Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimi oluşturulur. Birimin çalışma usul ve esasları ÖSYM Başkanlığınca belirlenir. Birimde engellilik alanında bilgi sahibi ve deneyimli, tercihen ilgili alanlardan mezun en az bir uzman bulunur. Gerekğinde bu birimde engellilikle ilgili öğretim elemanları, uzman ve öğretmenler danışman olarak görevlendirilebilir.

ÖSYM engelli öğrenciler danışma ve koordinasyon biriminin görevleri

ÖSYM Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Biriminin görevleri şunlardır:

- Yükseköğretim programlarında öğrenim görmek isteyen engelli öğrencilere öğrenim görmek istedikleri program hakkında danışmanlık yapmak.
- Üniversitelerin engelli öğrenciler için açılmış olan entegre yükseköğretim programları listesini, yükseköğretim kurumları ile işbirliği yapmak suretiyle oluşturarak sınav kılavuzuna konulması için gerekli açıklamaları hazırlamak.
- Adayın ÖSYM'ye göndermesi gereken engel türü ve rapor bilgileri ile sınav sırasında ne tür desteğe gereksinimi olduğuna dair dilekçe ve benzeri bilgilere ilişkin sınav kılavuzuna konacak açıklamaları hazırlamak.
- Uzmanlar tarafından incelenen sağlık raporları ve talep formlarının kabul veya ret şeklindeki sonuçlarını sınav öncesi engelli adaya bildirmek.
- Sınav ortamlarının engel durumuna göre seçilmesi veya düzenlenmesi konusunda gerekli çalışmaları yapmak.
- Merkezi sınavlarla yerleştirilen engelli adayların istatistikî verilerini oluşturmak ve kamuoyunun bilgisine sunmak.
- Bireylerin engel durumları esas alınarak sınavlarda görev alan okuyucuların seçimi hakkında çalışmalar yapmak.

4. Yükseköğretim Kurumları Engelli Öğrenci Birimleri

MADDE 11 – (Başlığı ile birlikte değişik: RG-14/2/2014-28913)

(1) Yükseköğretim kurumları tarafından eğitim öğretim işlerinden sorumlu bir rektör yardımcısı başkanlığında ve sorumluluğunda, engelliler alanında uzmanlaşmış veya özel eğitim alanına yakın alanda uzmanlaşmış koordinatör öğretim elemanları veya yardımcıları ile ilgili daire başkanlıkları, fakülte, yüksekokullar ve enstitülerin görevlendireceği yönetici veya akademik kişilerden seçilmiş temsilcilerden oluşan, engelli öğrencilerin idari, fiziksel, barınma ihtiyaçları ile sosyal ve akademik alanlarla ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçların karşılanması için yapılması gerekenleri belirleyip, yapılacak çalışmaları planlamak, uygulamak, geliştirmek ve yapılan çalışmaların sonuçlarını değerlendirmek üzere, doğrudan rektörlüğe bağlı engelli öğrenci birimleri oluşturulur. Yükseköğretim kurumları bu birimlerin amaçlarını gerçekleştirebilmeleri için gerekli olan kaynağı bütçelerinden tahsis ederler. Birimlerin çalışma usul ve esasları yükseköğretim kurumlarınca belirlenir.

(2) Yükseköğretim kurumları engelli öğrenci birimleri her yıl hazırlayacakları faaliyet ve değerlendirme sonuçlarını içeren raporu Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına bildirirler.

Yükseköğretim kurumları engelli öğrenci birimlerinin görevleri

Yükseköğretim kurumları engelli öğrenci birimlerinin görevleri şunlardır:

- a. Yükseköğretim programlarına kaydı yapılan engelli öğrencilerin öğrenimlerini sürdürdükleri sırada eğitim, öğretim, burs, idari, fiziksel, barınma, sosyal ve benzeri alanlarla ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için alınması gereken önlemleri belirlemek ve ortadan kaldırmak üzere çözüm önerileri sunmak, gerekli düzenlemeleri üniversitede bulunan diğer birimler veya daire başkanlıkları ile eşgüdüm içerisinde yapmak.
- b. Engelli üniversite öğrencilerinin akademik, fiziksel ve sosyal yaşamlarını engellemeyecek biçimde öğretim programlarını düzenlemek için engelli öğrencinin devam ettiği eğitim ortamının uygunlaştırılması, engellilere yönelik araç gereç temini, özel ders materyallerinin hazırlanması, engellilere uygun eğitim, araştırma ve barındırma ortamlarının düzenlenmesi konularında çalışmalar yapmak.
- c. Yükseköğretim düzeyindeki öğrenci ve öğretim elemanlarına yönelik yayın faaliyetlerinde bulunmak, öğretim elemanlarına engellilik ile bunun getirdiği sınırlılıkları ve yapılması gereken düzenlemeleri anlatan ve bilgi veren doküman hazırlamak, bilinç düzeyini arttırmak, ilgililere danışmanlık hizmeti vermek, gerektiği durumlarda hizmet içi eğitim sağlamak.
- d. Engellilik alanında bilinç ve duyarlılık düzeyini artırmak için program ve projeler geliştirmek, seminer, konferans ve benzeri faaliyetler düzenlemek.
- e. Birimin çalışma programını hazırlamak, yürütmek, faaliyetler için gerekli bütçe ihtiyaçlarını belirlemek ve yıllık faaliyet raporunu hazırlayıp bağlı bulunduğu rektör yardımcısına sunmak.
- f. Yükseköğretim kurumları engelli öğrenci birimlerinin görev ve faaliyet alanına giren konularda konunun taraflarına yönelik yayın, doküman ve bilgilerin yer aldığı, üniversitelerde okuyan engelli öğrencilerin sorunlarını ve isteklerini dile getirmelerine olanak sağlayan, ilgili birimle iletişimine de imkân veren bir internet sitesi oluşturmak.
- g. Alınan kararların ve belirlenen stratejilerin uygulanmasını denetlemek.
- h. Maddi güçlüğü bulunan engelli öğrencilerin yardımcı araç gereçlerinin ücretsiz temini yönünde çalışmalarda bulunmak.
- i. Bütün öğrencilerin adil ve doğru bir şekilde ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulması, fırsat eşitliğini sağlamak ve eğitim sürecini engelli öğrenciler için de anlamlı hale getirmek

için; engelli öğrencinin sınavlarla ilgili süre, mekân, materyal, refakatçi okuyucu sağlamak ve engelin doğasından kaynaklanan farklılıklara göre alınacak gerekli tedbirleri almak, düzenlemeleri yapmak.

- j. İstihdam olanakları ve mesleklere ilişkin bilgilendirme yapan bilgilendirici kitaplar hazırlanması konusunda çalışmalar yapılmasını ve bunların engelli öğrencilere ulaştırılmasını sağlayacak tedbirler almak.
- k. Yükseköğretim programlarını kazanan engelli öğrencileri kayıt sırasında tespit etmek.
- l. Üniversite yerleşkesinin ve yerleşkede bulunan yapılar ile açık alanların engelli öğrenciler için ulaşılabilir olmasını sağlamak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

A. ENGELLİLERDE BAKIM HİZMETLERİ

Ağır engelli olduğu engelli sağlık kurulu raporuyla belirlenen bireyler; gerek aileleri tarafından ikametgahlarında bakılmaları suretiyle bakım ücreti karşılığında, gerek Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın izni ile resmi kurum ve kuruluşlarca açılan resmi bakım merkezlerinden, gerekse yine bakanlık izniyle açılan özel bakım merkezlerinden bakım hizmeti alabilirler. (Resmî Kurum ve kuruluşlarca sunulan bakım hizmeti için bkz. Bakıma Muhtaç Engellilere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği)

1. Tanımlar

Bakıcı personel: Sağlık meslek liselerinin anestezi teknisyenliği, tıbbi görüntüleme teknisyenliği, tıbbi laboratuvar teknisyenliği, tıbbi sekreterlik, acil tıp teknisyenliği, ortopedik protez ve ortez teknisyenliği, çevre sağlığı teknisyenliği, diş protez teknisyenliği ve benzeri bölümleri hariç diğer bölümlerden mezun olan, liselerin çocuk gelişimi ve eğitimi, engelli veya yaşlı bakımı bölümü ile bu bölümlerin ön lisans programları mezunu olan ya da Milli Eğitim Bakanlığı onaylı asgari 400 saatlik Engelli Bakım, Yaşlı Bakım, Yaşlı ve Hasta Refakatçisi modüler programı veya yükseköğretim kurumlarının aynı amaçlı, eşdeğer eğitim programlarından sertifika alan kişiyi,

Bakıma ihtiyacı olan engelli: Engellilik sınıflandırmasına göre engelliler için sağlık kurulu raporu ile ağır engelli olduğu belgelendirilenlerden günlük hayatın alışılmış, tekrar eden gereklerini önemli ölçüde yerine getirememesi nedeniyle hayatını başkasının yardımı ve bakımı olmadan devam ettiremeyecek durumda olduğu sosyal inceleme raporu ile belirlenen ve 2828 sayılı Kanunun ek 7. maddesine göre ücreti Bakanlık tarafından karşılanan kişiyi,

Bireysel bakım planı: Bakım ihtiyacı olan engelli bireyin bakımına ilişkin fiziksel, psiko-sosyal ve benzeri alanlarda yaşanan sorunları, bu sorunların sebeplerini ve tespit edilen veriler doğrultusunda hangi alanlarda ve kapsamda bakıma ihtiyacı olduğunun belirlenmesini, belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda yapılabilecek çalışmaları içeren ve genel çerçevesi Bakanlıkça belirlenen planı,

Değerlendirme kurulu: Bakım merkezinde sorumlu müdür başkanlığında mesleki personel ve sağlık personeli olmak üzere en az üç kişiden oluşan kurulu,

Hane: İkamet edilen il dışında öğrenim gören çocuklar dahil olmak üzere, aralarında akrabalık bağı bulunsun ya da bulunmasın adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre aynı konut ya da aynı konut bölümüne kaydedilmiş kişi veya kişilerden sosyal inceleme raporu ile birlikte yaşadığı tespit olunanların oluşturduğu birimi,

İl Müdürlüğü: Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünü,

Merkez: Engelli bireylerin bakımı için yatılı veya gündüzlü hizmet veren, gerçek kişi ve özel hukuk tüzel kişileri tarafından açılan sosyal hizmet kuruluşu statüsündeki özel bakım kuruluşlarını ifade eder.

2. Merkezin Genel Çalışma Esasları

Aynı bahçe içerisinde, her bir engel grubuna göre ayrı bahçe ve bina düzenlemesi yapmış merkezler zihinsel, bedensel, ruhsal engel gruplarından biri, ikisi ya da tamamına hizmet verebilir. Bu şekilde hizmet verecek merkezler tek bir sorumlu müdür tarafından idare edilir. Hizmet binaları ayrı bloklar halinde ya da birbirine bitişik şekilde oluşturulabilir. İl müdürlüğünce hazırlanacak açılış izin belgesinde bu gruplardan hangilerine hizmet sunulacağı belirtilir.

On üç ve üzeri yaşlardaki engelli bireyler için cinsiyetlerine göre ayrı katlarda, bunun mümkün olmaması durumunda birbirinden ayrı bölümlerde hizmet verilir.

0-12, 13-18, 19 ve üstü yaşlardaki engelli bireyler için ayrı katlarda, bunun mümkün olmaması durumunda birbirinden ayrı bölümlerde hizmet verilir.

Aile bireylerinin aynı merkezde kalması halinde ayrı kat şartı aranmaz. Bu durumdaki engelli bireylerin yerleştirilmesi değerlendirme kurulu tarafından planlanır ve karara bağlanır.

Engelli birey, kendisi ya da yasal temsilcisinin talep etmesi halinde kendisine refakat edecek bir engelli olmayan yakını ile birlikte merkezde kalabilir. Akranın merkezde kalması halinde akraba ile merkez arasında merkezde kalış koşullarının belirlendiği, imkanları dahilinde ödeyeceği aylık ücret, kişisel ihtiyaç ve giderlerini karşılayacağına dair bir sözleşme-protokol-talimatname yapılır.

Söz konusu engelli yakını için sağlık kurulu raporu ve kimlik bilgileri merkeze teslim edilir. Merkez bu belgeleri İl Müdürlüğüne gönderir. Bu şekilde merkezde kalan engelli yakını, merkezin zorunlu personel hesaplamasında merkez kapasitesine dahil edilmez. Söz konusu engelli yakını aynı zamanda merkez personeli olması halinde engelli birey ile aynı odada kalabilir.

Merkezler, aşağıda belirtilen yaş ve cinsiyet gruplarına göre planlanır:

- a. 0 - 12 yaş kız ve erkek,
- b. 13 - 18 yaş kız,
- c. 13 - 18 yaş erkek,
- d. 19 ve üzeri yaş kadın,
- e. 19 ve üzeri yaş erkek.

Merkezde kapalı alanlarda sigara içilmez. Ancak sadece engelli bireylerin kullanımı için merkez bünyesinde sigara içen engelli bireylerin bulunduğu katlarda müstakil ve havalandırılabilir bir oda ya da balkon bu amaçla düzenlenebilir. Bu amaçla kullanılan bölümlerin özel ve yeterli havalandırma sistemi olmalı, uygun güvenlik önlemi alınır.

3. Gündüzlü Hizmet Veren Merkezler

Yatılı hizmet veren merkezin gündüzlü hizmet verilecek engelli kapasitesi açılış izin belgesinde ayrıca belirtilmesi koşuluyla gündüzlü hizmet verebilir. Gündüzlü hizmet verilecek bölüm yatılı hizmet verilecek bölümden ayrı olmak zorundadır. Bu bölümde gündüzlü hizmetten yararlanacak engelli bireyler için yatak odası, dinlenme salonu, grup etkinlik odası oluşturulur.

Gündüzlü hizmet veren merkezlerde engellilerin gerektiğinde dinlenebileceği veya uyuyabileceği en fazla üç kişilik yatak odaları bulunur. Yatak odası olarak kullanılacak odanın her kişiye en az 5 metrekare düşecek büyüklükte olması zorunludur.

Gündüzlü bakım hizmeti verilen engellilerin ulaşmalarının merkeze ait servis aracı ile sağlanması tercih edilir. Engellinin merkeze ulaşımı, merkezin servis aracı yok ise engelli veya engelli yakınları tarafından sağlanır. Engellinin ulaşımı için merkeze ve aileye ayrı bir ödeme yapılmaz.

Yatılı merkezlerde gündüzlü hizmet verilmek istenmesi durumunda gündüzlü hizmet için ayrıca sorumlu müdür aranmaz. Ancak gündüzlü hizmet için yönetmeliğin 34. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtildiği şekilde personel çalıştırılır.

4. Evde Bakıma Destek Birimi

Merkez aracılığıyla engelli bireyin ikametgahında bakım hizmeti verilmesi durumunda İl Müdürlüğünden onay alınarak merkezde evde bakıma destek birimi oluşturulur. Evde bakıma destek hizmeti verilen

engelli birey sayısı, merkezde bakılan engelli birey sayısı ile birleştirilir ve merkezin bakım hizmeti verdiği toplam engelli birey sayısına göre mesleki personel ve sağlık personeli çalıştırılır.

Evde bakıma destek biriminde bir mesleki personel bir sağlık personeli olmak üzere iki kişi görev yapar. Evde bakıma destek birimi, sorumlu müdürün gözetim ve denetiminde çalışır.

Evde bakıma destek birimi engelli birey ve ailesini her ay düzenli olarak ikametgahında ziyaret ederek bakım hizmetlerinin sunumunu takip eder, engelli birey ve ailesine psiko-sosyal destek hizmetlerini verir. Bu hizmet, bakım ihtiyacı olan engellinin koruyucu sağlık ve tıbbi takip hizmetlerinden de koordineli yararlandırılması amacıyla Sağlık Bakanlığı evde sağlık hizmeti ile aile hekimliği birimleriyle işbirliği halinde yürütülür.

Evde bakıma destek hizmeti, değerlendirme kurulunca hazırlanacak bireysel bakım planı doğrultusunda evde bakım hizmet biriminin denetim ve rehberliğinde bakıcı personel tarafından verilir.

Evde bakıma destek hizmeti bakıcı personel tarafından verilir. Bir bakıcı personel bir günde en fazla üç engelli bireye hizmet verebilir. Ancak, bir bakıcı personelin haftalık toplam çalışma süresi, yıllık fazla çalışma süresi dahilinde yaptırılacak fazla çalışmalar hariç 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 63. maddesinde belirtilen çalışma süresini geçemez.

Merkez tarafından engelliye evinde bakım hizmeti verilmesi durumunda aylık evraklarla birlikte evin adresi, bakılacak engellinin ismi ve bakım elemanlarının bilgileri İl Müdürlüğüne bildirilir.

B. BAKIM HİZMETLERİNİN KAPSAMI

Bakım hizmetleri, engelli bireyin bakımına yönelik kişisel bakım ve psiko-sosyal destek hizmetlerini kapsar.

Engelli bireyin özellikleri dikkate alınarak aşağıda belirtilen bakım hizmetleri sunulur:

1. Kişisel Bakım Hizmetleri;

- a. Banyo yaptırılması,
- b. Tuvalet ihtiyacını gidermede yardım edilmesi ve gerektiğinde temizliğinin yapılması,
- c. Tırnaklarının kesilmesi,
- d. Saçlarının taranması,
- e. Dişlerinin temizlenmesi,
- f. Yiyecek ve içecek ihtiyacının giderilmesi,
- g. El, yüz ve ayak temizliğinin yapılması,
- h. Saç ve sakal tıraşının yapılması,
- i. İstenmeyen tüylerin temizlenmesi,
- j. Elbiselerinin giydirilmesi ve çıkarılması,
- k. Burun ve kulak temizliğinin yapılması,
- l. Yatağının temizlenmesi ve düzeltilmesi,
- m. Odasının temizlenmesi,
- n. Çamaşırlarının yıkanması,
- o. Tehlikelere karşı korunması ve gözetilmesi gibi hizmetleri içerir.

2. Psiko-sosyal Destek Hizmetleri

- a. Engelli birey ailesinin, engelli bireyi ve engel durumunu kabullenmesine ve bilgilendirilmesine yönelik olarak kişisel veya grup çalışması yöntemleriyle verilecek hizmetler,

- b. Engelli bireyin mevcut durumunu ve yerleştirildiği ortamı kabullenmesine, bilgilenmesine ve gelişim alanlarında desteklenmesine yönelik olarak kişisel ve grup çalışması yöntemleriyle verilecek hizmetler,
- c. Engelli birey ve ailesinin sosyal haklarını ve mevcut kaynaklarını etkin kullanmasına yönelik olarak kişisel ve grup çalışması yöntemleriyle verilecek hizmetler,
- d. Engelli bireyin bağımsız yaşama, sosyal hayata uyumuna ve katılımına yönelik sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler ile bu tür etkinliklere katılabilmesi için gerekli refakat hizmetleri,
- e. Engelli bireyin terk edilme, reddedilme, engellilik durumunu kabullenememe, ümitsizlik, intihar etme, yalnızlık ve sevgisizlik gibi olumsuz duygulardan kurtarılmasına, depresyon ve stres gibi durumların yaşanmasının engellenmesine yönelik olarak kişisel veya grup çalışması yöntemleriyle verilecek hizmetler, gibi kişisel bakım ve psiko-sosyal destek hizmetlerini içerir.

3. Bakım Hizmeti İçin Grupların Oluşturulması

Bakım hizmeti için engelli grupları aşağıdaki hususlar dikkate alınarak oluşturulur:

- a. Merkezde her bir engelli grubu, engelli bireylerin kişisel talepleri, bakım ihtiyacı, yaşı ve diğer özellikleri, sunulacak bakım hizmeti ile hedeflerinin birbirine yakınlığı ve fiziksel koşullar dikkate alınarak en fazla altı engelli bireyden oluşturulur.
- b. Bakım hizmeti hedeflerinin farklılaşması veya ihtiyaç duyulması halinde, engelli bireylerin grupları değiştirilir.
- c. Grup sorumluluğu, grubun amacına ve niteliğine uygun olarak mesleki personel, sağlık personeline verilir.
- d. Merkezde çalışan her mesleki personel ve sağlık personelinin en az bir grubun sorumlusu olmasına özen gösterilir.
- e. Dinlenme odalarında veya grup etkinlikleri odalarında en fazla iki grup aynı anda bir arada bulunabilir.
- f. Grupların günlük faaliyet programları aylık periyotlarla hazırlanır ve uygulama raporları engelli bireylerin dosyalarında muhafaza edilir.

4. Bakım Hizmetlerinin Uygulanması

Merkezde bakım hizmetlerinin uygulanmasıyla ilgili hususlar aşağıda belirtilmiştir:

- a. Merkezler, yönetmeliğin 24. maddesinde belirtilen genel çerçeveyi esas alarak, merkezin ve engelli bireylerin özelliklerine göre hizmetlerini geliştirir ve uygular.
- b. Engelli bireyin merkeze kabul işlemlerini yürütmek, ailesi ve yakınları ile iletişimini devam ettirmek, merkeze uyumunu sağlamak, merkeze uyum sorunu olan engelli bireyler hakkında değerlendirmelerde bulunarak çalışma planı hazırlamak, her engelli birey için bireysel bakım planı hazırlamak üzere meslek ve sağlık personelinin en az üç kişiden değerlendirme kurulu oluşturulur.
- c. Engelli bireyin merkeze kabul işlemlerini yürütmek, ailesi ve yakınları ile iletişimini devam ettirmek, merkeze uyumunu sağlamak, merkezde bakılan engelli bireyler hakkında gerek duyulduğu zamanlarda Sosyal İnceleme Raporu Sosyal Çalışmacı tarafından hazırlanır.
- d. Engelli bireylerin bireysel özellikleri de dikkate alınarak hazırlanan bireysel bakım planı sorumlu müdürün onayından sonra uygulanır.
- e. Bireysel bakım planı Bakanlık tarafından belirlenmiş içerik uygulama esaslarına göre hazırlanır.

- f. Merkezde bakım hizmeti alan ve özel eğitim alması uygun olan engelli bireylerin, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden veya resmi özel eğitim kurumlarından destek eğitimi almaları için gerekli tedbirler alınır.

C. BİLDİRİM

Mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları, çevrelerinde bulunan engellilerin özel bakım merkezine yerleştirilmesi için İl Müdürlüklerine veya Sosyal Hizmet Merkezlerine bildirimde bulunabilirler. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar, engellilerin kendileri veya akrabaları da bildirimde bulunabilirler.

Engellinin bildirimini müteakiben engelli veya bildirimde bulunan kişi ile İl Müdürlüklerinde ön görüşme yapılır, engellinin bakım hizmeti talebi doğrultusunda dilekçe alınır.

1. İstenecek Belgeler

Bakıma ihtiyacı olan engellinin başvurusunda, engelliden, ailesinden veya yasal temsilcisinden aşağıdaki belgeler istenir.

- a. T.C. kimlik numarası beyanı,
- b. Engelli sağlık kurulu raporu,
- c. Yatılı ve sürekli bakımı için özel bakım merkezine yerleştirilecek olan; 18 yaşını tamamlamamış bakıma ihtiyacı olan engelli birey için ilgili mahkemelerden alınacak, koruma altına alınması ve bir bakım merkezine yerleştirilmesi kararı ile velayet altında değil ise vesayet altına alınması ve vasi atanması kararı; 18 yaşını tamamlamış olup akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle işlerini görememesi veya korunması ve bakımı için kendisine sürekli yardım gerekmesi ya da başkalarının güvenliğini tehlikeye sokması nedenleriyle kısıtlanması gerekli olan engelli birey için ilgili mahkemelerden alınacak, kısıtlanması ve bir bakım merkezine yerleştirilmesi kararı ile velayet altında değil ise vesayet altına alınması ve vasi atanması kararı,
- d. Aynı hanede yaşayan bireylerin gelir ve mal durumuna ilişkin yazılı beyanı ve taahhüdü ile beyanın içeriğine dair belgeler,
- e. İki adet vesikalık fotoğraf,
- f. Bakıma ihtiyacı olan engellinin vasisi var ise, vesayete ve vasi atanmasına ilişkin mahkeme kararı,
- g. Anne babanın boşanmış olması hâlinde, boşanmaya ilişkin mahkeme kararı,
- h. Bakıma ihtiyacı olan engelli birey hakkında mahkemece kısıtlanması kararı verilmemesi durumunda engellinin merkeze kabulü ya da ayrılış işlemlerinde kendi talebi esas alınır.
- i. İl Müdürlüklerince, beyan edilen T.C. kimlik numarası üzerinden elde edilecek nüfus cüzdanı sureti, aile nüfus kayıt örneği ve ikametgah adres belgesi dosyaya eklenir. Ayrıca SOYBİS üzerinden hanede yaşayan bireylerin TC kimlik numarasıyla sorgulama yapılarak dosyaya eklenir.
- j. Yabancı uyruklular engelli bireyler için oturma izni ve geçici veya yabancı kimlik numarası.

2. İnceleme ve Tespit

Müracaatların değerlendirilmesi İl Müdürlüğünün sorumluluğundadır. İl Müdürlüğü tarafından uygun görüldüğü takdirde inceleme Sosyal Hizmet Merkezleri tarafından da yapılabilir. Müracaatlar 1 ay içinde değerlendirilir. Bildirimi yapılan ve yönetmeliğin 46. maddesinde belirtilen belgeleri tamamlanan bakıma ihtiyacı olan engelli ve ailesi hakkında Sosyal İnceleme Raporu hazırlanır. Ayrıca,

terk edilmiş ve kimsesiz engellilerin belirtilen belgeleri tamamlayamaması durumunda, İl Müdürlüğünce belgelerin tamamlanması için yardım sağlanır.

Sosyal inceleme raporunun hazırlanması sürecinde, bakıma ihtiyacı olan engelli bireyle aynı hanede yaşayan kişi sayısına göre engelli bireye düşen gelir ile engellinin özel bakım merkezine yerleştirilmesinin uygun olup olmadığı hususu değerlendirilir. Ayrıca gözlemlenen yaşam standardı ile beyan edilen gelir arasında farklılık görülmesi hâlinde, gelire ilişkin ilave bilgi ve belge istenir ve resmi veya özel kişi, kurum ve kuruluşların bilgilerinden yararlanılır. Hane içindeki tüm bireylerin gelirleri, toplam gelire dahil edilir.

Bakıma ihtiyacı olan engelli birey veya yasal temsilcisinin özel bakım merkezine yerleşme talebinin olumsuz olarak değerlendirilmesi halinde;

İl Müdürlüğünce, bakıma ihtiyacı olan engelli bireyin veya yasal temsilcisinin talebinin olumsuz değerlendirildiği, ilgili kişiye 30 gün içinde yazılı olarak bildirilir.

Bakıma ihtiyacı olan engelli birey veya yasal temsilcisi, sosyal inceleme raporu sonucundaki karar için 15 gün içinde İl Müdürlüğüne itiraz edebilir. İl Müdürlüğünce itiraz talebi değerlendirilerek uygun görülen işlem yapılır. Süresi içinde yapılmayan itirazlar değerlendirmeye alınmaz.

Sosyal inceleme raporu hazırlanması sürecinde bakıma ihtiyacı olan engellinin durumunun, engellinin sağlık kurulu raporunda belirtilen engel oranı ve tanıdan farklı olduğu kanaati oluşması halinde İl Müdürlüğü durumu İl Sağlık Müdürlüğüne bildirerek yürürlükte olan engellilere verilecek sağlık kurulu raporlarını düzenleyen mevzuata göre işlem yapılmasını talep eder. İl Müdürlüğü yeni sağlık kurulu raporu doğrultusunda gerekli işlemi yapar. Bakıma ihtiyacı olan engelli birey özel bakım merkezine yerleştirildikten sonra MERNİS de kayıtlı birinci ikametgahındaki hane halkı üzerinden engelli bireyin ekonomik durumu tespit edilir. 2828 sayılı Kanununun ek 7. maddesine göre hane içerisinde birey sayısında ve gelirden değişiklik olduğu ve ücreti Bakanlık tarafından ödenen engelli kriterlerine uymadığı takdirde engelli birey, ücreti kendisi veya yakınları tarafından ödenecek engelli statüsüne dönüştürülür ya da bu durumdaki engelli birey farklı bir hizmet modelinden yararlandırılır. Bakıma ihtiyacı olan engelli bireyin gelir durumundaki değişiklik engellinin bakım hizmeti aldığı İl Müdürlüğü tarafından SOYBİS üzerinden takip edilir. Gerek duyulduğu takdirde engellinin gelir durumuna ilişkin belgeler İl Müdürlüğünce engelli bireyin yasal temsilcisiyle yazışma yapılarak istenir.

3. İl Müdürlüğü Tarafından Yapılacak İşlemler

İl Müdürlüğü tarafından aşağıdaki işlemler yapılır;

a. Sosyal İnceleme Raporu ve yönetmeliğin 46. maddesinde belirtilen tüm belgeleri içeren dosya oluşturulur.

Sosyal inceleme raporunun sonucunda bakıma ihtiyacı olan engelli bireyin aynı ilde bulunan özel bakım merkezine yerleştirilmesi kanaati oluşmuş ise İl Müdürlüğünce özel bakım merkezi ile yazılı iletişime geçilir ve özel bakım merkezinin bakım hizmetini vermeyi kabul etmesi halinde gerekli onay alınır.

Sosyal inceleme raporu sonucunda bakıma ihtiyacı olan engelliye il dışındaki bir özel bakım merkezinde bakım hizmeti verilmesi öngörülmüş ise dosya ilgili İl Müdürlüğüne gönderilir. İl Müdürlüğünce merkez ile yazılı iletişime geçilir ve özel bakım merkezinin bakım hizmetini vermeyi kabul etmesi halinde dosyanın gönderildiği İl Müdürlüğü tarafından gerekli işlem yapılarak onay verilir. Dosyanın gönderildiği İl Müdürlüğü tarafından öngörülen bakım hizmetinin verilemeyeceği tespit edilirse dosya iade edilir.

b. Hanede birden fazla bakıma ihtiyacı olan engelli bulunması halinde, hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarının hesaplanmasında birinci bakıma ihtiyacı olan engelliden sonraki her bakıma ihtiyacı olan engelli iki kişi sayılır.

4. Merkeze Kabul İşlemleri

Bakıma ihtiyacı olan engelli bireyin merkeze kabulü aşağıda belirtilen şekilde yapılır.

- a. Bakım ücreti Bakanlık tarafından ödenecek ise yönetmeliğin 46. maddesinde belirtilen belgelerden oluşan dosyanın bir nüshası İl Müdürlüğüne 15 gün içinde resmî yazı ekinde merkeze gönderilir.
- b. Merkez tarafından, bakım hizmeti verilmesi kabul edilen bakıma ihtiyacı olan engelli birey ve ailesi hakkında ayrıntılı ilk görüşme formu düzenlenir.
- c. Merkez tarafından bakıma ihtiyacı olan engelli bireyin bakım ihtiyacına göre değerlendirme kurulunca bireysel bakım planı oluşturulur. Merkezce hazırlanan formların birer örneği 5 gün içerisinde İl Müdürlüğüne gönderilir.
- d. Merkeze kabul edilen her bakıma ihtiyacı olan engelli birey, kabul tarihi ile birlikte İl Müdürlüğüne bildirilir; her engelli birey için bir dosya açılır ve belgeleri bu dosyada muhafaza edilir.
- e. Bakım ücretini kendisi ödeyen, ücretsiz ve indirimli kabul edilen engelli işlemleri engelli bireyin bakım ücretinin kendisi, ailesi veya üçüncü kişiler tarafından ödenmesi ya da merkez tarafından ücretsiz ya da indirimli bakılması halinde İl Müdürlüğüne müracaat edilir. Engelli birey, yasal temsilcisi veya ailesinin yerleştirilmeyi talep ettiği merkez ile yapılan sözleşmeye istinaden engelli merkeze yerleştirilir. İl Müdürlüğü en geç 5 iş günü içinde İl Müdürlüğü sözleşme tarihi itibarıyla yerleştirme onayını verir. Merkez, engelli bireyi değerlendirme kurulu aracılığıyla değerlendirir ve bireysel bakım planını hazırlar. Merkeze kabul edilecek engelli bireyler için ağır engelli olma şartı aranmaz. Bu durumdaki engelliler için engelli sağlık kurulu raporu istenir. Yurtdışından gelen engelliler için engel durumunu belgeleyecek hastanelerin ilgili bölümünden alacağı hekim raporu yeterlidir. Müracaatta, engelli birey, yasal temsilcisinin ya da ailesinin dilekçesi, engelli sağlık kurulu raporu, iki adet fotoğraf ve engelli birey Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ise kimlik numarası beyanı, yabancı uyruklu ise kimlik bilgileri ile velayet altında değil ise vesayet altına alınması ve vasi atanması kararı, kısıtlanması kararı ile bir bakım merkezine yerleştirilmesi kararı istenir. Vasi kararı ve merkeze yerleştirme kararı yoksa engellinin merkeze yerleştirme işleminden sonra vesayet işlemleri tamamlanır. Merkez tarafından indirimli, ücretli ya da ücretsiz kabul edilen engelliyle yapılan sözleşmenin sureti en geç 5 gün içinde İl Müdürlüğüne gönderilir.
- f. Merkez hizmet verdiği ve bakım ücreti Bakanlık tarafından ödenen engelli birey sayısının yüzde üçü oranında İl Müdürlüğüne tespit edilecek engelli bireyleri ücretsiz kabul eder. Kısırlı sayılarda $\frac{1}{2}$ ve üstünü geçen sayılar bir üst sayıya tamamlanır. Ücretsiz kontenjandan, ücreti Bakanlık tarafından ödeme kriterlerine uygun olmayan, ekonomik ve sosyal yoksunluk içerisinde bulunan engelliler yararlandırılır.
- g. Merkez, ailenin ya da engellinin talep etmesi halinde engelliye ev ortamında bakım hizmeti verebilir. Ev ortamında bakım hizmetinin usul ve esasları Bakanlık tarafından belirlenir.

5. Engellinin İzne Ayrılması

Engellinin izne ayrılmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilir.

- a. Engelli bireyin yasal temsilcisi veya yasal temsilcisinin yazılı olarak uygun gördüğü kişi, talep etmesi halinde engelli birey, yıl içinde toplam 30 güne kadar izin alabilir. 18 yaş üstü ve akıl ve ruh sağlığı yerinde olan engelli birey 30 günlük izin talebinde bulunabilir.
- b. Bakıma ihtiyacı olan engellinin herhangi bir nedenle izinli olması hâlinde, bu süreler dâhilinde geçen gün sayısı, aylık ödenmesi gereken bakım ücretinden günlük bakım ücreti hesaplanarak düşülür.
- c. İzne gidiş dönüşte özel bakım merkezi ve engelli birey veya engelli bireyi izinli alan kişi arasında engelli bireyin yanında götürdüğü ilaç, eşya, para ve benzeri hususların belirtildiği tutanak düzenlenir. İzne giden engelli bireyin gidiş ve dönüşü özel bakım merkezi tarafından İl Müdürlüğüne en geç yedi işgünü içinde yazılı olarak bildirilir.

D. AYRILMA ve NAKİL İŞLEMLERİ

Aşağıda belirtilen hallerde engelli bireyin merkezden ilişkisi kesilir:

- a. Engelli bireyin reşit ve mümeyyiz olması halinde kendisinin veya yasal temsilcisinin talepte bulunması,
- b. Engelli bireyin vefatı,
- c. Engelli bireyin kabulüne esas bilgi ve belgelerde yanlışlık olduğunun tespiti veya engelli bireyin tüm mesleki çalışmalara rağmen merkeze uyum sağlayamaması,
- d. Engelli bireyin merkeze kabulünden sonra engel ve gelir durumunda değişiklik olması ve son durumun özel bakım merkezine yerleştirilmesine uygun olmadığına tespit edilmesi,
- e. Engellinin 30 günden fazla merkezi izinsiz olarak terk etmesi. Bakım ihtiyacı devam eden ancak yasal temsilcisi bulunmayan engelli bireyin merkezden ayrılması durumu İl Müdürlüğüne bildirilir. Ergin ve akıl sağlığı yerinde olan engelli bireyin kendisi, diğer engellilerin yasal temsilcisinin İl Müdürlüğüne nakil talebiyle dilekçe vermesi halinde nakil işlemi başlatılır.

Özel bakım merkezini izinsiz terk eden engelli bireyler hakkında aşağıdaki işlemler yapılır.

- a. Engellinin merkezi izinsiz terk ettiği tespit edildiğinde; mesai saatleri içinde sorumlu müdür mesai saatleri dışında nöbetçi amir tarafından konu ile ilgili tutanak düzenlenerek merkezin bulunduğu bölgenin bağlı olduğu karakola, merkezin mücavir alan dışında bulunması hâlinde il veya ilçe jandarma komutanlığına, İl Müdürlüğüne, ailesine, yoksa kanuni temsilcisine veli ya da vasisine yazılı olarak durum bildirilir.
- b. Merkezi izinsiz terk eden engellinin merkeze geri dönmesi veya teslim edilmesi halinde, merkez tarafından ilgili makamlara ve ailesine izinsiz terk durumunun sonlandırıldığı bildirilir.
- c. Merkezi izinsiz terk eden engelli merkeze döndüğünde veya teslim edildiğinde, tıbbi muayenesi ve gerekli görülen tetkik ve tahliller yaptırılır.
- d. İlgili meslek elemanı veya nöbetçi amir tarafından merkezi izinsiz terk eden engelli ve engelliye merkeze teslim eden kişi ve görevlilerle yapılan görüşmelerde; engellinin merkezi izinsiz terk ediş nedenleri, bu süre içinde nerede ve kimlerle yaşadığı, meydana gelen olumlu ve olumsuz olaylar, edindiği arkadaşlar, merkeze dönmeyi kendisinin isteyip istemediği gibi bilgilerin araştırılması ve tespit edilen bilgiler çerçevesinde bir rapor düzenlenmesi ve uygun görülen mesleki çalışmaların belirlenmesi, gerektiğinde üniversite ve devlet hastanelerinin psikiyatri bölümleri gibi ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak bu çalışmaların sürdürülmesi, tüm çalışmaların kaydının tutulması ve engellinin dosyasında yer alması sağlanır.
- e. Merkezi izinsiz terk eden engellinin merkeze geri döndüğü veya teslim edildiği durumda yapılan tıbbi muayene, inceleme ve değerlendirme sonucu herhangi bir istismara maruz

kaldığının belirlenmesi hâlinde, yetmiş iki saat içinde, belirlenen şahıslar hakkında, merkez tarafından Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur ve yasal süreç takip edilir. Konu ile ilgili İl Müdürlüğüne ve Bakanlığa bilgi verilir.

- f. Merkezi izinsiz terk eden engelli bireyin 30 gün içinde bulunamaması durumunda İl Müdürlüğünden onay alınarak engellinin kaydı silinir.

E. ÜCRET TAHSİLİ

Bakıma ihtiyacı olan engelliye özel bakım merkezine yerleştirildikten sonra verilecek bakım hizmeti karşılığında ödenecek ücretler, 2828 sayılı Kanunun ek 7. maddesine göre ödenir. Engelli bireyin bakım ücretinin kendisi veya ailesi tarafından ödenmesi hâlinde; bakım ücreti, bakım hizmetinin sunulmasını takiben aylık olarak tahsil edilir. Merkez tarafından ücretin tahsiline ilişkin belge düzenlenir.

F. ÖDEME USUL ve ESASLARI

Bakım ihtiyacı olan engellinin merkezlerde bakım hizmeti karşılığında ödenecek ücret tutarları aşağıda belirtilmiştir.

- a. Yatılı bakım merkezlerinden yirmi dört saat süreyle yatılı bakım hizmeti alan her bir bakım ihtiyacı olan engelli için özel bakım merkezine her ay 20.000 gösterge rakamı ile memur aylık katsayısının çarpımı sonucu bulunan tutar ödenir.
- b. Gündüzlü bakım merkezlerinden, günde sekiz saat süreyle tam gün hizmet alan bakım ihtiyacı olan engelli birey için kişi başına 10.000 gösterge rakamı ile memur aylık katsayısının çarpımı sonucu bulunacak tutar aylık bakım ücreti olarak ödenir.
- c. Gündüzlü bakım merkezlerinden, günde dört saat süreyle yarım gün bakım hizmeti bakım ihtiyacı olan engelli birey için kişi başına 10.000 gösterge rakamı ile memur aylık katsayısının çarpımı sonucu bulunacak tutarın yarısı aylık bakım ücreti olarak ödenir.
- d. Gündüzlü veya yatılı bakım merkezlerinde istihdam edilen bakıcı personel tarafından ihtiyacı olan engelli bireyin ikametgahında günde üç saat süreyle hizmet alan engelli birey için bakım merkezine 10.000 gösterge rakamı ile memur aylık katsayısının çarpımı sonucu bulunacak tutar aylık bakım ücreti olarak ödenir. Bakım ücreti, her ay hazırlanması gereken aşağıdaki belgelere istinaden merkeze, bakım hizmetinin verilmesini takip eden ay içinde İl Müdürlüğü tarafından ödenir.

Aşağıdaki belgelerde eksik olması halinde ödeme yapılmaz:

- I. Merkezin bakım ücretinin yatırılmasını istediği banka hesap bilgilerini içeren dilekçesi.
- II. Merkezin açılış izin onayının fotokopisi.
- III. Merkez tarafından engelli bireylere verilen bakım hizmeti karşılığında düzenlenen fatura.
- IV. Engellinin merkeze kabul edildiği ay için bir defaya mahsus yönetmeliğin 48 inci maddesinin (b) ve (c) bentlerine istinaden alınmış olan onay.
- V. İl Müdürlüğünce onaylanmış merkezin hizmet verdiği tüm engelli bireylerin merkeze kabul edildiği onay tarih ve sayısının yer aldığı, ücreti Bakanlık tarafından ödenen engellilerin isim listesi.
- VI. Evde bakıma destek hizmeti veriliyorsa engellinin adı soyadı, ikamet adresi, bakım hizmetini sunan bakıcı personel ve hizmet sunulan saatleri gösterir bilgilerin yer aldığı liste.

Ödemeye ilişkin evrakın İl Müdürlüğüne eksiksiz teslimini takiben doğal afetler, salgın hastalık ve seferberlik gibi olağanüstü haller haricinde beş iş günü içinde evrak incelemesi tamamlanarak ödeme işlemi başlatılır.

1. Sağlık Giderleri

Merkezlere ücreti Bakanlıkça ödenmek suretiyle yatılı olarak bakılan engelli bireylerin sağlık giderleri, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine göre karşılanır.

2. Harçlık

- a. Merkezlerde yatılı olarak bakılan bakıma ihtiyacı olan engelli bireylerin, harçlıkları 31/1/2015 tarihli ve 29253 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Sosyal Hizmet Kuruluşlarında Bakımı Sağlanan Engelli ve Yaşlı Bireylere Harçlık Ödenmesine İlişkin Yönetmelik hükümleri çerçevesinde Bakanlık tarafından İl Müdürlüğüne gönderilecek ödenekten karşılanır. Harçlıkların merkez hesabına aktarılması, engelli bireylere dağıtılması ve harcanması aşağıdaki esaslara göre gerçekleştirilir:
- b. Merkez tarafından her ay ücreti Bakanlıkça ödenmek suretiyle yatılı olarak bakılan engelli bireylerden mevzuat gereği harçlık alması gerekenlerin, yaş grupları dikkate alınarak isim listeleri oluşturulur ve oluşturulan listeler merkezin sorumlu müdürü tarafından onaylanarak resmi yazı ekinde İl Müdürlüğüne gönderilir.
- c. İl Müdürlüğünce merkez tarafından gönderilen isim listeleri kendi kayıtlarında bulunan engelli listeleri ile karşılaştırılır ve isim listelerinin doğrulanması halinde tahakkuk evrakı hazırlanır.
- d. Kurucu tarafından merkeze yapılan hak ediş ödemelerinin aktarıldığı hesabın haricinde engelli harçlıklarının yatırılması amacıyla bir bankada müstakil bir vadesiz hesap açılır. Söz konusu hesaba İl Müdürlüğü tarafından verilen harçlıklar yatırılır. Bu hesabın sevk ve idaresi kurucu tarafından verilen vekalet ile sorumlu müdür tarafından yapılır.
- e. İl Müdürlüğünce engelli bireylerin harçlıkları merkez tarafından bildirilen hesaba yatırılır. Sorumlu müdür tarafından hesaptan çekilen para engelli bireylere dağıtılmak üzere grup sorumlularına tutanakla teslim edilir.
- f. Grup sorumluları tarafından engelli bireylerin harçlıkları İl Müdürlüğü tarafından onaylanmış harçlık defterine işlenerek engelli bireye elden teslim edilir veya engelli birey adına emanet kasasında tutulur ya da bankada açılmış olan emanet hesabına yatırılır. Grup sorumlusunun değişmesi ya da görevinden ayrılması halinde harçlık defteri, kalan harçlık miktarı ve harcamaya ilişkin belgeler sorumlu müdür gözetiminde tutanak tutularak eski grup sorumlusu tarafından yeni grup sorumlusuna teslim edilir.
- g. Grup sorumluları tarafından para kavramı gelişmiş ve parasını koruyabilen engelli bireylerin harçlıkları kendilerine ihtiyaçlarına ve taleplerine göre günlük, haftalık veya aylık olarak imza karşılığında elden verilebilir.
- h. Merkez tarafından para kavramı gelişmemiş ve parasını koruyamayacak olan engelli bireylerin harçlıkları emanet kasasında tutulur ya da bankada adına açılmış hesaba yatırılır. Hesaba yatırılan bu tutarlar, engellilerin günlük yaşamını idame ettirirken, aynı zamanda yaşam kalitesini yükseltecek, engellilerin yaşamını ve topluma uyumunu kolaylaştıracak ancak mevzuatta karşılanması öngörülmemiş her türlü özel ihtiyaçlarının karşılanması ile Bakanlık tarafından İl Müdürlüğüne gönderilen ödenekle bütçe imkanları doğrultusunda karşılanması öngörülen ancak yeterli gelmeyen zorunlu ihtiyaçların (alt bezi, ilaç, medikal ve benzeri) karşılanması için engellinin görüşü de alınarak kullanılabilir.
- i. Harçlıklar, engelli bireyin ihtiyacı dışında merkezlerin ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılamaz.

- j. Engelli bireylerin para ve harçlıkları engellinin farklı bir merkeze nakli söz konusu olduğunda, yeni yerleştirildiği merkez tarafından açılan emanet hesabına yatırılır. Engelli bireyin ailesinin yanına dönmesi durumunda ise para kavramı gelişmiş ve parasını koruyabilen engelli bireylerin harçlıkları kendilerine aksi durumda ise veli veya vasisine teslim edilir.

3. Giysi İhtiyacı

İlgili Yönetmelik çerçevesinde faaliyet gösteren merkezlerde ücreti Bakanlıkça ödenmek suretiyle yatılı olarak bakılan engelli bireylerin, giyim ihtiyacı; Bakanlığa bağlı resmi merkezlerde bakılan engelli bireylerin giysi ihtiyaçlarının karşılanmasındaki usul ve esaslar dahilinde ve Bakanlık tarafından İl Müdürlüğüne gönderilecek ödenekten bütçe imkanları ölçüsünde karşılanır.

Giysi ihtiyacının karşılanması aşağıdaki esaslara göre gerçekleştirilir.

- a. Merkez giysi ihtiyacına ilişkin listeyi İl Müdürlüğüne bir resmi yazı ile gönderir. Talep edilen giyim eşyasının cinsi, engellinin gereksinimi ve özellikleri göz önünde tutularak belirlenir.
- b. İl Müdürlüğüne merkezlerden gelen listeler birleştirilerek fiyat araştırması yapılır, engelli birey için ayrılan ödenek tutarı ve ihtiyaç talebi göz önünde bulundurularak listede yazılı olan malzemeler, merkezler arasında eşit ve adil olarak dağıtılması şartıyla usulüne ve mevzuatına uygun olarak bütçe imkânları ölçüsünde temin edilir.
- c. İl Müdürlüklerince malzemelerin taşınır kayıtları yapılır ve listeye uygun olarak teslim tutanağı ile merkez yetkililerine tutanakla teslim edilir.
- d. Teslim tutanağının bir örneğinin denetimlerde görülmek üzere ilgili merkezde ve İl Müdürlüğünde muhafaza edilmesi sağlanır.
- e. Giysi ihtiyacının engelli bireylere dağıtılmasından merkez sorumludur. İl Müdürlüğü dağıtımın dengeli olup olmadığını denetimlerde kontrol etmekle yükümlüdür.
- f. Merkez tarafından giyim eşyasının çeşitli nedenlerle kullanılmaz duruma gelmesi hâlinde tutanak düzenlenerek yenisi verilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

A. ENGELLİLERDE İSTİHDAM

1. Engellilerin Devlet Memurluğuna Alınma Şartları

Engellilerin Devlet memurluğuna alımına ilişkin temel ilkeler şunlardır:

- a. Başkanlık, bu Yönetmelikte yer verilen esas ve usullere göre engelli memur alımı amacıyla E-KPSS'yi yapar ve/veya kura usulünü sonuçlandırır, E-KPSS ve/veya kura sonuçlarına göre yerleştirmeyi yapar ya da bu bentte belirtilen hususları Başkanlık adına yapacak Merkezi belirler.
- b. E-KPSS, ortaöğretim, ön lisans veya lisans düzeyinde eğitim veren kurumlardan mezun veya E-KPSS'nin yapıldığı yıl itibarıyla mezun olabilecek durumda olan engelliler için eğitim durumları ve engel grupları itibarıyla sınav sorusu hazırlanması, değerlendirilmesi ile engellilerin bu sınavlarda ulaşılabilirlik şartları oluşturularak yapılır.
- c. Kura, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 41. maddesine göre devlet memuru olabilmek için aranan asgari eğitim şartını haiz eğitim veren kurumlardan mezun veya mezun olabilecek durumda olan engellilerden kamu kurum ve kuruluşlarına tercihlerine göre yerleştirileceklerin tespiti amacıyla noter huzurunda yapılır. Kura çekimini, kura için başvuruda bulunan adaylar da izleyebilir.
- d. E-KPSS'de istekleri halinde engellilere engel grubuna uygun refakatçi temin edilir.
- e. Kamu kurum ve kuruluşları, kanunlarda ya da kanunların bu konuya dair düzenleme yetkisi öngördüğü tüzük ve yönetmeliklerde yer alan özel hükümler haricinde, yerleştirme yapılmasını talep edecekleri kadrolar için üst yaş sınırı tespit edemez.
- f. Yerleştirme sonuçlarına göre engellilerin devlet memuru kadrolarına atanmaları ilgili kamu kurum veya kuruluşunca yapılır.
- g. Adaylarda, yerleştirme işlemine son başvuru tarihi itibarıyla ilgili eğitim kurumlarından mezun olma şartı aranır.

2. E-KPSS, Kura ve Yerleştirmeye İlişkin Esas ve Usuller

Kamu kurum ve kuruluşlarına tercihlerine göre yerleştirilecek engellilerin tespiti amacıyla yapılacak E-KPSS ve kuranın içeriğine, eğitim durumu ve engel grupları itibarıyla E-KPSS'nin yapılacağı yer ve zamana, E-KPSS ve kuranın duyurulmasına, E-KPSS'de eğitim durumları ve engel grupları itibarıyla yer alacak konular ile testlere ve bunların ağırlıklarına, puan türleri ve hesaplama yöntemine, engel grupları itibarıyla öngörülecek sınav süre E-KPSS'lerine, uygun refakatçi temin edilmesine, adayların E-KPSS ve kuraya başvurusuna, tercih sayılarına, E-KPSS'de alınan puanlara ve kuraya ilişkin olarak yapacağı tercihlere göre yerleştirilmesine, yerleştirme sonuçlarının adaylara ve kurumlara bildirilmesine ilişkin esas ve usuller, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının görüşü alınarak Başkanlıkça, bu fıkrada belirtilen hususların Başkanlık adına Merkezce yaptırılması halinde ise mezkur Bakanlığın görüşü alınarak Başkanlık ve Merkezce müştereken belirlenir.

3. E-KPSS ve Kura Duyurusu

Kamu kurum ve kuruluşlarının engelli personel kontenjanı açığı göz önünde bulundurularak E-KPSS ve kuranın yapılacağı tarihler Başkanlıkça, Başkanlık adına Merkezce yapılması halinde ise Başkanlık ve Merkez tarafından birlikte belirlenir. E-KPSS ve kuranın tarihi, başvuru tarihi, başvurunun ne şekilde

ve nereye yapılacağı Resmi Gazetede, Türkiye genelinde yayımlanan yüksek tirajlı bir gazetede ve Başkanlığın resmi internet sitesinde duyurulur.

4. E-KPSS Kılavuzu, E-KPSS ve Kura Başvuru Belgesi

Bu Yönetmelikteki esas ve usullere uygun olarak E-KPSS Kılavuzu ile E-KPSS ve Kura Başvuru Belgesi Başkanlıkça, bu fıkrada belirtilen hususların Başkanlık adına Merkeze yaptırılması halinde ise Başkanlık ve Merkezce müştereken hazırlanır.

E-KPSS Kılavuzunda; başvuru, eğitim durumu ve engel grupları itibarıyla sınav konuları, sınav ve değerlendirme işlemlerine ilişkin gerekli bilgi ve kurallar ile sınava ilişkin diğer bilgiler yer alır.

Başvuru Belgesi; ayrıntılı kimlik bilgileri, eğitim durumuna göre program adları, engel grubuna ilişkin bilgiler ile gerekli diğer kişisel niteliklerine ilişkin bilgilerin yer almasını sağlayacak içerikte hazırlanır.

5. E-KPSS'nin Yapılması

E-KPSS, kurum ve kuruluşların engelli kontenjan açığı bulunduğu sürece, devlet memuru olarak atanacaklar için açılan diğer sınavlardan ayrı zamanlı olarak yapılır. Bu sınav, başvuruların alınması, sınavın uygulanması ve değerlendirilmesi olarak gerçekleştirilir.

Sınav soruları, engel grupları itibarıyla engellilerin bilgi, yetenek ve becerilerini ölçecek şekilde; işitme, dil ve konuşma ile zihinsel engelliler için ayrıca öğrenme ve algılama düzeyleri ile dil gelişimleri ve sözel iletişim güçlükleri esas alınmak suretiyle hazırlanır.

Sınav konuları, ortaöğretim mezunları için Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaöğretim kurumlarında uygulanan eğitim programları; yükseköğretim mezunları için yükseköğretim kurumlarında okutulan ders kitapları esas alınarak belirlenir.

E-KPSS, engel grupları ve ulaşılabilirlikleri göz önüne alınarak uygun ortamlarda yapılır.

E-KPSS sonuçları, adayların adreslerine posta ile gönderilir. Sınav sonuçları ayrıca diğer iletişim araçları ile de duyurulabilir. E-KPSS'nin, Başkanlık adına Merkezce yapılması halinde ise E-KPSS sonuçları, Başkanlığa da bildirilir.

6. E-KPSS'nin Geçerlilik Süresi

E-KPSS sonuçları iki yıl süreyle geçerlidir. Ancak bu süre içinde yeni bir sınavın yapılamaması durumunda sınav sonuçları, bir sonraki sınava kadar geçerli olmaya devam eder.

7. Kadroların Tahsisi

Engellilere tahsis edilecek kadroların tespitinde, ilgili kurum veya kuruluşun, yurtdışı teşkilatı hariç, toplam dolu memur kadro sayısının %3'ü dikkate alınır.

Kurumlar, hizmet gereklerine göre engellilere tahsis edecekleri münhal kadrolarını, E-KPSS sonuçlarına veya kura usulüne göre yerleştirme yapılmasını sağlayacak şekilde farklı eğitim, sınıf ve unvanlar itibarıyla hazırlamak zorundadır.

Engellilerin istihdam edileceği uygun münhal kadro bulunmadığı takdirde genel hükümlere göre diğer münhal kadrolarda unvan değişikliği yapılarak gerekli kadrolar temin edilir. Engelli personelin istihdam edileceği birimler, ilgili kurum veya kuruluşça belirlenir.

8. Yerleştirme Talebi

Kamu kurum ve kuruluşları bir sonraki yıl için özürlü memur alımı yapacakları münhal kadrolarını; Başkanlığın resmi internet sitesindeki "DPB e-Uygulama" kısmının "Engelli Personel İşlemleri" başlıklı bölümünde yer alan "E-KPSS veya Kura Sonucuna Göre Yerleştirme Yapılması Talep Edilen Kadrolara

İlişkin Bilgi Formu"ndaki bilgi alanlarını tam ve eksiksiz olarak doldurmak suretiyle, ilgili yılın Ekim ayı sonuna kadar on-line olarak Başkanlığa gönderir.

Bildirimi yapılan kadroların yerleştirme işlemine alınabilmesi için, bu kadrolara ilişkin bilgi ve aranan koşulların, Başkanlığa süresi içerisinde, doğru ve eksiksiz olarak bildirilmiş olması şarttır.

Kamu kurum ve kuruluşları, yerleştirme için Nitelik-Kod Kılavuzunda belirtilenler dışında ayrıca özel nitelik belirleyemez.

Yerleştirmenin Başkanlık adına Merkezce yapılması halinde, Başkanlık bu bildirimleri, Nitelik-Kod Kılavuzunda yer alan hususlara uygunluk yönünden inceleyerek sonucu on-line olarak Merkeze bildirir. Merkez, bu kadrolarla ilgili olarak gerektiğinde kurumlarla son mutabakatı sağlar.

9. Tercihlerin Alınması

Yerleştirme işlemi için Başkanlıkça bir Tercih Kılavuzu ve Tercih Formu hazırlanır ve adaylara ulaşması sağlanır. Yerleştirmenin Başkanlık adına Merkezce yapılması halinde ise bu Kılavuz ve Form Başkanlık ve Merkezce birlikte hazırlanır.

Yerleştirme bakımından; tercihlerin alınması, yerleştirmenin yapılması, yerleştirme sonuçlarının bildirilmesi, kamu kurum ve kuruluşlarının eğitim durumu ve engel grubu itibarıyla koşulları belirlenmiş münhal kadrolarının unvanı ve sayısı, bu kadrolar için aranacak nitelikleri kapsayan bilgiler, Tercih Kılavuzunda yer alır.

Adaylar, E-KPSS veya kura sonuçlarına göre yerleştirilmek istedikleri kadroları, Tercih Formuna yazarak kodlar ve Kılavuzda belirlenen yolla teslim eder.

Tercihlerin alınması sırasında adaylardan kadroların koşullarına ilişkin herhangi bir belge istenmez.

10. Yerleştirme

Engelli adaylar E-KPSS ve/veya kura işlemleri sonuçlarına göre devlet memuru kadrolarına yerleştirilir.

a. E-KPSS sonuçlarına göre yerleştirme;

- I. Adaylar, kadrolara; eğitim durumları ve engel gruplarına ilişkin şartları taşımaları kaydıyla, E-KPSS puanları, tercihleri, kadro sayıları ve koşulları göz önünde tutulmak suretiyle yerleştirilir. Yerleştirme işlemlerinde, diğer koşullar saklı kalmak kaydıyla, yerleştirmenin yapıldığı tarihte aynı adaya ait geçerlilik süresi bitmeyen sınavlardan alınan en yüksek E-KPSS puanı dikkate alınır ve aynı puanı alan adaylar arasından diploma tarihi itibarıyla önce mezun olmuş olana, bunun aynı olması halinde yaşı büyük olana, her ikisinin de aynı olması durumunda ise sınav sonucu yeni açıklanan adaya öncelik tanınır.
- II. Milli Eğitim Bakanlığınca yapılacak engelli öğretmen atamalarına ilişkin yerleştirme işlemleri, E-KPSS sonuçlarına göre adı geçen Bakanlıkça yapılır.

b. Kura ile yerleştirme:

- I. Adaylar, Tercih Kılavuzunda kura ile yerleştirme talep eden kamu kurum veya kuruluşlarından durumlarına uygun koşulların bulunduğu kadrolar için tercihte bulunmak suretiyle yerleştirme talebinde bulunabilir.
- II. Tercih edilen kadrolara birden fazla istekli olması halinde istekliler arasında kura çekilerek ilgili kadrolara yerleştirilecek adaylar tespit edilir.
- III. Adaylar, Tercih Kılavuzuna göre belirledikleri tercihleri dışında, tercih edilmeyen münhal kadrolara genel kurayla yerleştirilme talebinde de bulunabilir.
- IV. Adaylar, Tercih Kılavuzunda belirtilen tarihte; eğitim durumuna ve engel grubuna ilişkin şartları taşımaları kaydıyla, tercihleri, kadro sayıları ve koşulları göz önünde tutulmak suretiyle, kamu kurum ve kuruluşlarına ait münhal kadrolara yerleştirilir.

- V. Yerleştirmede adayların Başvuru Belgesinde ve Tercih Formunda yazıp kodladıkları beyanları esas alınır.

Yerleştirme sonuçları, ilgili kurum ve kuruluşlar ile yerleştirilen adaylara bildirilir. Ancak, yerleştirmenin Başkanlık adına Merkezce yapılması halinde ise yerleştirilen adaylara ilişkin listeler ayrıca Başkanlığa da bildirilir.

11. Yerleştirme Yapılamayacak Haller

Bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde, herhangi bir kadroya yerleştirilen adaylar, iki yıl geçmedikçe tekrar yerleştirilemez.

12. Adayların Başvurmaları ve Atanmaları

Adaylar, yerleştirildikleri kamu kurum ve kuruluşlarına, atanmak üzere Tercih Kılavuzunda yazılı olan belgeler ile birlikte süresi içinde başvurur.

Kamu kurum ve kuruluşları, yerleştirmeye ilişkin olarak atamaya yetkili amirin onayı ile beş kişiden oluşan bir değerlendirme komisyonu kurar. Bu komisyon, atanmak üzere bildirilen adayları, aranılan nitelikler yönünden inceleyerek, nitelikleri uyanların atamalarının yapılmasını teklif eder.

Yerleştirilen adaylar, kamu kurum ve kuruluşlarıncı başka bir sınav veya mülakat yapılmaksızın, ilan edilmiş kadrolara doğrudan atanır.

Ancak, atama için öngörülen koşullara uymayan veya gerekli belgeleri süresi içinde getiremeyen adayların atamaları yapılmaz.

13. Hak İddia Edilemeyecek Durumlar

E-KPSS’de yüksek puan almak, kamu kurum ve kuruluşlarında görev almada tek başına bir hak teşkil etmez.

Yanış, yanıltıcı veya gerçeğe aykırı beyanda bulunanlar ile Başvuru Belgesinde ve Tercih Formunda kodlanmayan, yanış kodlanan veya tutarsızlık bulunan bilgiler yüzünden yerleştirmesi yapılamayan veya daha alt tercihlerine yerleştirilenler ile kura usulüne göre genel yerleştirme talep edenlerden yerleştirilmesi yapılan adaylar, bu durumdan dolayı başka bir hak iddia edemez.

Kamu kurum ve kuruluşlarının atama için öngördükleri koşulları taşımayan adaylar, yerleştirmeden doğan tüm haklarını kaybeder.

14. Bildirim Yükümlülüğü

İlgili kamu kurum ve kuruluşları, yerleştirmesi yapılan kadrolardan atama sonucu göreve başlatılanları, ataması yapıldığı halde göreve başlamayanları, niteliği uymadığı gerekçesi ile ataması yapılamayan veya ataması iptal edilen adaylara ilişkin bilgileri, Başkanlığın resmi internet sitesindeki “DPB e-Uygulama” kısmının “Engelli Personel İşlemleri” başlıklı bölümünde yer alan ilgili formlardaki bilgi alanlarını tam ve eksiksiz olarak doldurmak suretiyle ayrı ayrı on-line olarak, söz konusu atamayla ilgili işlemlerin sonuçlandığı tarihten itibaren 15 gün içinde Başkanlığa bildirir. Yerleştirmenin Başkanlık adına Merkezce yapılması halinde ise söz konusu bilgilerin, aynı şekilde Merkeze de bildirilmesi zorunludur.

15. İşyerlerinin Engellilerin alışma şartlarına Göre Düzenlenmesi

Kamu kurum ve kuruluşları çalışma yerlerini ve eklentilerini, engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirmek, engellilerin çalışmalarını kolaylaştıracak gerekli tedbirleri almak ve engellilerin görev yaptıkları kadronun gereği olan işleri yapabilmeleri için engel durumlarına göre gerek duyulan yardımcı ve destekleyici araç ve gereçleri temin etmek zorundadır.

B. ENGELLİLERİN ÇALIŞTIRILACAKLARI İŞLER

Belirli bir mesleği olan engellilerin meslekleri ile ilgili işlerde çalıştırılmaları esastır.

Belirli bir mesleği olmayan veya mesleğine uygun kadro bulunmayan engelliler, engel durumlarına göre yapabilecekleri hizmetlere ait mevcut kadrolarda çalıştırılır. Engelliler, engelliliklerini artırıcı veya ek engel getirici işlerde çalıştırılmaz.

1. Takip ve Denetim

Kamu kurum ve kuruluşlarında engel memur çalıştırma yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin takip ve denetimi Başkanlıkça yapılır. Bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde, kurum ve kuruluşlar; istihdam ettikleri ve işten ayrılan engelli personele ilişkin bilgileri, her yıl Mayıs ayının son günü itibarıyla Başkanlığın resmi internet sitesindeki "DPB e-Uygulama" kısmının "Engelli Personel İşlemleri " başlıklı bölümünde yer alan "İstihdam Edilen Engelli Personele İlişkin Bilgi Formu"ndaki bilgi alanlarını tam ve eksiksiz olarak doldurmak suretiyle Başkanlığa on-line olarak gönderir. Ayrıca, kurum ve kuruluşlar söz konusu engelli personele ilişkin bilgilerde meydana gelecek değişiklikleri de aynı usulle eş zamanlı olarak işlemek suretiyle güncelleştirir.

2. Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Özel Sektör İşyerlerinde Engellilerin İşçi Olarak İstihdam Edilmesi

İş arayan engellilerin öncelikli olarak Türkiye İş Kurumu'nun herhangi bir şubesine kayıtlarını yaptırmaları gerekir.

Kayıt için gerekli belge ve koşullar:

- a. 14 yaşını doldurmuş olmak
- b. Engellilik ölçütü, sınıflandırması ve engellilere verilecek sağlık kurulu raporları hakkındaki yönetmeliğe göre tam teşekküllü devlet hastanelerinden alınmış hangi işlerde çalıştırılıp çalıştırılmayacaklarına dair sağlık kurulu raporu
- c. T.C. kimlik numarası, yabancılar için İçişleri Bakanlığı tarafından verilen yabancı kimlik numarasına sahip olmak
- d. Üç adet fotoğraf
- e. Diploma fotokopisi
- f. Varsa bitirmiş olduğu kurslara ilişkin sertifikalar ile bağlı bulunduğu Türkiye İş Kurumuna başvurması gerekmektedir.

3. Kamuda Geçici İş Pozisyonlarında Çalışanların Sürekli İşçi Kadrolarına veya Sözleşmeli Personel Statüsüne Geçirilmeleri, Geçici İşçi Çalıştırılması

- a. Kamu kurum ve kuruluşlarında sürekli işçi kadrosunda görev yapan ve ilgili mevzuatına göre alınan sağlık kurulu raporunda en az yüzde kırk oranında engelli olduğu belirtilen işçiler ile ağır engelli raporlu eşi veya bakmakla yükümlü olduğu birinci derece kan hısımları bulunan işçiler, engellilik durumundan kaynaklanan gerekçelere dayalı olarak kurum içinde yer değiştirme talebinde bulunabilir.
- b. Bu kapsamdaki talepler kamu kurum ve kuruluşlarının kadro imkânları ve teşkilat yapıları dikkate alınarak karşılanır.
- c. İşçinin kendisinin veya birlikte yaşadığı eşi ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarının engellilik durumunun tedavisi sebebiyle kurum içinde yer değişikliği talep etmesi hâlinde,

yer değiştirme suretiyle atama yapılacak yerin, işçinin ve bu fıkra kapsamındaki yakınlarının engellilik durumuna uygun olması esastır.

- d. Engellilik durumu devam ettiği sürece kurum ve kuruluşlarca isteği dışında işçinin görev yeri değiştirilmez. Engellilik durumu ortadan kalkan işçiler hakkında genel hükümler çerçevesinde işlem yapılır.

4. İşçi Olarak Alınacaklarda Aranacak Şartlar

- a. 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla Türk vatandaşı olmak
- b. 18 yaşını tamamlamış olmak,
- c. Affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, millî savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak,
- d. Kamu kurum ve kuruluşlarının özel kanunlarında yer alan özel şartları taşımak, şartları aranır.

Engellilerin, engellilik ölçütü, sınıflandırılması ve engellilere verilecek sağlık kurulu raporları hakkındaki yönetmelik hükümleri gereğince yetkili sağlık kuruluşlarından alınan sağlık kurulu raporuyla durumlarını belgelendirmeleri gerekir.

5. İşçi Talebinde Dikkat Edilecek Hususlar

İşçi talep eden kamu kurum ve kuruluşu tarafından, işçinin alınacağı mesleğin niteliğine göre özel şartlar belirlenebilir. Bu şartlar belirlenirken;

- a. Sınava tabi taleplerin ortaöğretim, ön lisans ve lisans düzeylerinden yalnızca birinden yapılması,
- b. Eğitim durumlarının belirli bir eğitim kurumu ismi ifade edilmeksizin sadece mesleğe uygun bölümlerin belirtilmesi,
- c. Müfettiş, kontrolör, denetmen, denetçi, uzman gibi kariyer mesleklerin yardımcıları ve stajyerleri hariç başvurularda yaş sınırı getirilmemesi,
- d. Cinsiyet ayırımına yer verilmemesi
- e. İşçinin istihdam edileceği meslek ile işçide aranan şartlar ve istenen belgeler arasında tutarlılık bulunması
- f. Kamu kurum ve kuruluşlarının her türlü işçi taleplerinde, işin niteliği gerektirmediği sürece, engelli olmama şartının aranmaması, engellilik oranına üst sınır getirilmemesi ve engel grupları arasında ayırım yapılmaması hususlarına dikkat edilir.

6. İşçi Talebinin İlanı ve İş Başvurusu

Kamu kurum ve kuruluşlarının işçi talepleri kurum internet sayfasında ilan edilir. Söz konusu talepler kurum tarafından uygun görülen diğer iletişim araçları ile de kamuoyuna duyurulabilir.

Talebin ilanından itibaren adaylara en az on günlük başvuru süresi tanınır. Kamu kurum ve kuruluşlarının işgücü taleplerine yapılan başvurularda kişilerin Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminde kayıtlı olan

adresleri dikkate alınır. Kamu kurum ve kuruluşlarının talebi hâlinde, kuraya tabi işgücü taleplerine, eğitim düzeyi kısıtlaması yapılmaksızın talep koşullarını taşıyanların tamamı başvurabilir. Kamu kurum ve kuruluşları tarafından, başvuru esnasında engellilerin sınavda refakatçiye ihtiyaç duyup duymadıkları sorularak sınav kuruluna bildirilmek üzere kayda alınır.

7. Taleplerin Kurum Tarafından Karşılama Esasları

Kamu kurum ve kuruluşlarının ortaöğretim ve daha yüksek eğitim düzeyindeki işçi talepleri E-KPSS puanıyla; ilköğretim ve daha alt eğitim düzeyindeki işçi talepleri ile eğitim şartı aranmaksızın kömür ve maden işletmelerinin yeraltı işlerinde çalıştırılacaklara ilişkin talepler ise noter huzurunda çekilecek kura ile belirlenir.

E-KPSS’de başarılı olmak veya öncelikli gönderme hakkına sahip olmak işe yerleştirmede tek başına bir hak teşkil etmez. İşçi taleplerine yapılan başvuruda müfettiş, kontrolör, denetmen, denetçi ve uzman gibi kariyer mesleklerin yardımcıları ve stajyerleri hariç, Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik hükümlerine göre (B) grubu kadrolar için yapılan sınav sonuçları kullanılır.

Ortaöğretim ve daha yüksek eğitim düzeyindeki işçi taleplerine, ilgili E-KPSS puan türünden altmış ve üzeri puan almış olanlar başvurabilir. Bu kapsamdaki engellilerin başvurabilmesi için E-KPSS’ye girmiş olmaları yeterlidir, bunlar için herhangi bir puan barajı aranmaz. Kamu kurum ve kuruluşlarına sürekli işçi olarak girmiş olanların deneme süresi sonunda da çalışmaya devam etmeleri hâlinde, aynı tarihli E-KPSS puanları ile bir başka kamu kurum ve kuruluşunun sürekli işçi talebine başvuruları kabul edilmez.

Kamu kurum ve kuruluşlarının talep ettiği açık iş sayısı kadar ya da açık iş sayısından daha az aday gönderilmesi hâlinde açık işlerin gönderilen adaylar arasından karşılanamayan kısmı, yönetmeliğin 6. maddesinin beşinci fıkrasındaki esaslar doğrultusunda karşılanır. Bu şekilde de açık işin karşılanamaması hâlinde KPSS şartı aranmaksızın kuruma kayıt tarihi esas alınarak açık iş sayısının üç katına kadar aday kamu kurum ve kuruluşuna gönderilir. Buna rağmen karşılanamayan talepler için talep sahibi kamu kurum ve kuruluşu ile görüşülerek talep şartları değiştirilmek suretiyle yeniden talepte bulunulması sağlanır.

8. E-KPSS Kapsamındaki Taleplerle İlgili Aday Listelerinin Belirlenmesi

KPSS kapsamındaki taleplerle ilgili aday listeleri belirlenirken;

- a. Ortaöğretim ve daha yüksek eğitim düzeyindeki taleplere E-KPSS puanıyla başvuran talep şartlarına uygun adaylar arasından en yüksek KPSS puanından başlanmak üzere açık iş sayısının üç katı,
- b. Öncelik hakkına sahip olarak başvuran adaylardan talep şartlarına uygun olanlar arasından öncelik hakkı sahipliğine ilişkin belgenin tarihi esas alınarak ve eski tarihli belgelerden başlanmak suretiyle, açık iş sayısının üç katı,
- c. 2. maddenin ikinci fıkrasının (d) bendi saklı kalmak kaydıyla, sürekli işçi statüsünde istihdam edilecek müfettiş, kontrolör, denetmen, denetçi ve uzmanların yardımcı ve stajyerlerine yönelik talepler için en yüksek E-KPSS puanından başlanmak üzere açık iş sayısının beş katı ayrı listeler hâlinde kamu kurum ve kuruluşuna gönderilir. 5. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilenlerden talep şartlarına uygun adaylardan başvuranların tamamı öncelik hakkı sahiplerine ilişkin listelere dâhil edilir.

9. Kura Usulüne Tabi Taleplerle İlgili Aday Listelerinin Belirlenmesi

Kamu kurum ve kuruluşlarınca, ilköğretim ve daha alt eğitim düzeyinde istihdam edilecek işçilerle ilgili listeler, başvuranlar arasından çekilecek kura ile belirlenir. Kura çekimi iş ilanında belirtilen gün, saat ve adreste, noter huzurunda yapılır. Adaylar, istemeleri hâlinde kura çekimini izleyebilir.

Kamu kurum ve kuruluşlarınca, sınava alınacak asıl adayların listesi;

- a. Kurumun gönderdiği ve talep şartlarına uyan başvuru sahiplerinin tamamının yer aldığı listeler esas alınmak suretiyle açık iş sayısının üç katı,
- b. Kurumun gönderdiği ve talep şartlarına uyan öncelik hakkına sahip olarak başvuranların tamamının yer aldığı listeler esas alınmak suretiyle, açık iş sayısının üç katı olarak kura çekimi sonucu belirlenir. Kura ile ayrıca aynı sayıda yedek adayın isimlerini kapsayan bir liste oluşturulur. 5. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen talep şartlarına uygun adaylardan başvuranların tamamı, öncelik hakkı sahiplerine ilişkin listelere dâhil edilir. Kuraya tabi engelli taleplerine eğitim durumlarına bakılmaksızın zihinsel özürülüler de istemeleri hâlinde başvurabilir.

10. Tebligat

Sınav gün, saat ve yeri, kamu kurum ve kuruluşlarınca, kurum tarafından gönderilen listelerde yer alan başvuru sahiplerine, sınav gününden en az beş gün önce ulaşacak şekilde, iadeli taahhütlü posta ile tebliğ edilir.

11. Sınav

Kamu kurum ve kuruluşları işe yerleştirecek kişileri, kurum tarafından gönderilen listelerdeki adaylar arasında yapacağı sınav ile belirler. Sınav, yazılı veya sözlü yöntemlerinden biri veya ikisi kullanılarak, meslekî bilgi ve becerilere ilişkin konulardan yapılır.

Sınav, kamu kurum ve kuruluşlarınca, kurum tarafından gönderilen listelerin ulaşmasını müteakip otuz gün içinde yapılır. Engellilere yönelik sınavlar, engel grupları ve ulaşılabilirlikleri göz önüne alınarak uygun ortamlarda yapılır. Sınavın şekli ve soruları, meslekî bilgi ve görevle ilgili bilgi ve becerilerine ilişkin konularda işitme ve/veya dil ve konuşma, zihinsel engelliler için öğrenme ve algılama düzeyleri ile dil gelişimleri ve sözel iletişim güçlükleri esas alınmak suretiyle belirlenir.

12. Sınav Sonuçlarının Açıklanması

Yapılan sınav sonucunda, asıl ve yedek liste belirlenir. Sınav sonuçları, sınavın bitiminden itibaren yedi gün içinde talepte bulunan kamu kurum ve kuruluşları tarafından herkesin görebileceği bir yere asılmak, varsa internet sitesinde ilan edilmek suretiyle açıklanır. Sonuçlar sınava giren adaylara ayrıca yazılı olarak bildirilir. Sınavda başarılı olan adayların sınav sonuçları iadeli taahhütlü posta ile gönderilir.

13. Sınav Sonuçlarına İtiraz

Adaylar, sonuçların tebliğinden itibaren yedi iş günü içinde sınav kuruluna itiraz edebilir. Yapılan itirazlar, sınav kuruluna ulaştığı tarihten itibaren on gün içinde sonuçlandırılarak nihaî karar itiraz sahibine iadeli taahhütlü posta ile bildirilir.

C. ENGELLİ İSTİHDAMI İLE İLGİLİ DİĞER HUSUSLAR

1. Engelli Talebinin Karşlanması

Özel sektör işvereni, engelli açığını yükümlülüğün doğduğu andan itibaren otuz gün içinde karşılamak zorundadır.

Kurum, özel sektör işverenin engelli talep tarihinden itibaren en geç on gün içinde, başvurulardan nitelikleri uygun engellileri, durumlarını ve niteliklerini belirten belgelerle birlikte işverene gönderir. İşveren engelli açığını, en geç on beş gün içinde, kurum tarafından gönderilenler ya da kurum portalında kayıtlı diğer engelli iş arayanları bizzat seçerek veya kendi imkânlarıyla temin edeceği engelliler arasından karşılar. İşe alınanları ve alınmayanları, alınmayış nedenlerini de belirterek kuruma bildirir.

2. Ayrımcılık Yasağı

İşe alınmada iş seçiminden başvuru formlarına, seçim süreci teknik değerlendirmeden önerilen çalışma süreleri ve şartlarına kadar olan aşamaların hiçbirinde engelliler aleyhine ayrımcı uygulamalarda bulunulamaz.

Çalışan engellilerin aleyhine sonuç doğuracak şekilde, diğer kişilerden farklı muamelede bulunulamaz. Ayrımcılık veya farklı muamele gösteren kamu kurum ve kuruluşları ile işverenler için 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 122. maddesi hükümleri uygulanır.

3. İşyeri ve Çalışma Koşullarının Engellilere Göre Hazırlanması

İşverenler, işyerlerini engellilerin çalışmalarını kolaylaştıracak ve işin engelli çalışana uygunluğunu sağlayacak şekilde hazırlamak, sağlıkları için gerekli tedbirleri almak, mesleklerinde veya mesleklerine yakın işlerde çalıştırmak, işleriyle ilgili bilgi ve yeteneklerini geliştirmek, engellilerin çalışmaları için gerekli araç ve gereçleri sağlamak zorundadırlar.

Uygun koşulların varlığı halinde çalışma sürelerinin başlangıç ve bitiş saatleri, iş kanunlarında belirtilen sürelerden az olmamak koşuluyla, engelinin durumuna göre belirlenebilir.

Engellilerin çalıştırılmayacakları işler:

- Yer altı ve su altı işlerinde engelli işçi çalıştırılmaz.
- Engelliler, sağlık kurulu raporunda çalıştırılmayacakları belirtilen işlerde çalıştırılmaz.

(Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 09.08.2009 tarih ve 27314 Sayılı resmi gazetede, Yurtiçinde İşe Yerleştirme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik ise 25.04.2009 tarih ve 27210 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.)

4. Korumalı İşyerleri

Korumalı işyeri: Normal işgücü piyasasına kazandırılmaları güç olan engelliler için mesleki rehabilitasyon ve istihdam oluşturmak amacıyla devlet tarafından ilgili mevzuatta teknik donanımın sağlandığı ve mali yönden desteklendiği, çalışma ortamının özel olarak düzenlendiği işyerine denir.

a. Amacı ve Kapsamı

Korumalı iş yerlerinin amacı, normal işgücü piyasasına kazandırılmaları güç olan engelliler için açılacak olan gerekli teknik donanımı devletçe sağlanacak olan işyerlerinin korumalı işyeri statüsü kazanması, işleyişi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsamı normal işgücü piyasasına kazandırılmaları güç olan engelliler için mesleki rehabilitasyon ve istihdam oluşturmak amacıyla gerçek ve tüzel kişilerce açılan ve açılacak olan işyerlerini kapsar.

b. Korumalı işyeri statüsü için başvuruda bulunma

Engelli en az sekiz bireyin çalıştığı işyerinin işvereni, korumalı işyeri statüsünün kazanılması için Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne başvuruda bulunur. Korumalı işyerlerinde çalışacak engelli bireylerin sayısının toplam işçi sayısına oranı yüzde yetmiş beşten az olamaz. Bu kapsamda çalıştırılacak işçi sayısının tespitinde, belirsiz süreli iş sözleşmesine ve belirli süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılan işçiler esas alınır. Kısmi süreli iş sözleşmesine göre çalışanlar, çalışma süreleri dikkate alınarak tam süreli çalışmaya dönüştürülür.

Oranların hesaplanmasında yarıma kadar kesirler dikkate alınmaz, yarım ve daha fazla olanlar tama dönüştürülür.

c. Başvuruda işverenden istenecek belgeler

Gerçek veya tüzel kişiler, işyerinin üretim faaliyetini veya faaliyetlerini, işyerinde çalışan veya çalışacak toplam işçi sayısını, çalışan veya çalışacak engelli birey sayısını, engel durumlarını ve işyerinde yaptığı veya yapacağı işler ile işyerinin adresini belirten ve işyerine korumalı işyeri statüsü kazandırma talebini içeren dilekçe ile bu maddenin ikinci fıkrası ve 6. maddede belirtilen belgelerle birlikte Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne başvururlar.

Korumalı işyeri açmak isteyen gerçek kişiden veya tüzel kişi temsilcisinden;

- I. T.C. kimlik numarası beyanı,
- II. Adli sicil kaydına ilişkin yazılı beyanı,
- III. Tüzel kişinin temsilcisinin yetki belgesi,
- IV. Dernek ve vakıflar için, vakıf senedi veya dernek tüzüğünde amaçlar arasında eğitim ve üretim faaliyetlerinin yer aldığını gösteren belge,
- V. Yıllık gelir ve yıllık kurumlar, katma değer, özel tüketim, özel iletişim ve banka ve sigorta muameleleri vergileri, gelir ve kurumlar vergisine ilişkin tevkifatlar ve geçici vergiye ilişkin vergi asılları ile bu vergi türlerine ait vergi ziyai cezaları, gecikme zam ve faizleri bağlamında vergi borcu ile sosyal güvenlik kurumlarından alınacak prim borcu olmadığına dair belge,
- VI. İlgili mevzuatı uyarınca alınması gereken izin ve belgeler istenir.

d. Korumalı İşyerinde Çalıştırılacak Personel

Korumalı işyerinde işyeri yöneticisi, eğitici personel, bu yönetmeliğin 4. maddesinde belirlenen sayıdan az olmayacak şekilde engelli ve diğer personel istihdam edilir.

İşyerinin korumalı işyeri statüsü almasından sonra gerekli teknik destekler valiliklerde oluşturulan komisyon tarafından değerlendirilerek uygun görülmesi durumunda, belli periyotlarda görevlendirilecek personel tarafından yerine getirilir.

e. Korumalı İşyerinin Bölümleri

Korumalı işyerinin bölümleri aşağıda belirlenen şekilde olmalıdır:

- I. Değerlendirme bölümü: Engellinin ilgi, yetenek ve becerileri ile işin gereklerinin karşılaştırılarak uygun üretim alanına yönlendirildiği bölümdür. Engellinin ihtiyaç duyduğu fizyoterapi ve rehabilitasyon hizmetleri de bu bölümde yerine getirilir. Ayrıca bu bölümde korumalı işyerine başlayan engelliye ön hazırlık programı verilir. Programda iş güvenliği ve işçi sağlığı eğitimi, ilk yardım eğitimi ve verimlilik eğitimi verilir.
- II. Üretim bölümü: Mal veya hizmet üretiminin gerçekleştirildiği ve çalışan engellilerin yeteneklerinin geliştirildiği bölümdür.
- III. Sosyal servis: Çalışan engellilerin evde, işyerinde ve sosyal çevrelerinde yaşadıkları sorunların çözümünde yardımcı olunarak işe ve işyerine uyumlarının sağlandığı bölümdür. Bu bölümde engellilerin resmi ve resmi olmayan kurumlarla etkin bir iletişim kurmalarını sağlamak amacıyla çalışmalar yapılır, bireysel ve grup programları ile danışmanlık hizmetleri verilir.

f. Korumalı İşyerinin İşleyişine İlişkin Esaslar

Korumalı işyerinde çalıştırılacak personelin nitelikleri

Korumalı işyerinde; işyeri yöneticisi ile mesleki ve teknik eğitim alanında yükseköğrenim görmüş veya usta öğreticilik yeterliliğini haiz eğitici personel istihdamı zorunludur.

İşyeri yöneticisi, birden fazla korumalı işyerinin yöneticisi olamaz. Ancak, nitelikleri haiz olmak kaydıyla, aynı iş yerinde eğitici personel görevini yürütebilir.

Korumalı işyerinde, işyerinin kapasitesine göre ayrıca teknik, idari ve yardımcı personel ile ihtiyaç duyulabilecek diğer personel çalıştırılabilir.

g. Korumalı İşyerine Engelli Kabulü

Kuruma (Türkiye İş Kurumu) kayıtlı ve korumalı işyerinde çalışmak isteyen engelliler bireysel olarak veya İl Müdürlükleri aracılığı ile işyerlerine başvururlar. İşyeri yöneticisi, işyerinde çalışan diğer personelin de görüşlerini alarak engellinin uygunluğuna karar verir. İşyeri, bireysel olarak başvuran engellileri en geç bir ay içerisinde İl Müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür.

h. Korumalı İşyerlerine Kabul Edilecek Engellilerde Aranacak Şartlar ve İstenecek Belgeler

Korumalı işyerinde istihdam edilebilmek için;

- I. En az %40 oranında zihinsel veya ruhsal engelli olmak,
- II. Kuruma kayıtlı olmak,
- III. 15 yaşını bitirmiş olmak gerekir.

Kabulde istenecek belgeler;

- I. T.C. kimlik numarası beyanı,
- II. Engelli sağlık kurulu raporu,
- III. İki adet fotoğraf,
- IV. Varsa eğitim durumunu gösterir belge istenir.

i. Korumalı İşyerinde Çalışan Engellinin İşten Ayrılması

Korumalı işyerleri, aylık personel durum çizelgesini takip eden ayın ilk haftasında düzenleyerek Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne gönderir. İşyeri herhangi bir sebeple iş sözleşmesi sona eren engelli bireyin ayrılış nedenlerini on beş gün içinde Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür.

j. Korumalı İşyeri Statüsünün Sona Erdirilmesi

Korumalı işyerleri, bu Yönetmelikte belirtilen koşulların bir veya birkaçını yerine getirmediği denetim raporları ile tespit edildiği takdirde Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından yazılı olarak uyarılır. Otuz gün içinde belirtilen eksiklikleri tamamlamadığı tespit edilen işverenlerin korumalı işyeri statüsü belgesi Komisyonun görüşü alınarak Valilikçe iptal edilir.

Korumalı işyerleri, taşınma, devir ve kapanma durumlarını on beş gün öncesinden Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bildirmek zorundadır.

Korumalı işyerinin taşınması durumunda, taşınılan yerin bu Yönetmelikte öngörülen şartları taşıdığına Komisyon tarafından tespiti halinde işyerinin, korumalı işyeri statüsü devam eder.

k. Komisyon Kararlarına İtiraz

Korunmalı işyeri statüsü kazanma talebinin reddi ve korunmalı işyeri statüsünün sona erdirilmesi kararlarına karşı kararın tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne itiraz edilebilir. İtirazlar Komisyonca değerlendirilerek otuz gün içerisinde sonuçlandırılır. İtiraz yoluna başvurulmuş olması ilgililerin yargı yoluna başvurma hakkını ortadan kaldırmaz.

D. ENGELLİLERDE VERGİ İNDİRİMİ

Engelli olarak sigortalı bir işe başlayan özürülülerin emekli olabilmeleri için mutlaka vergi indirimi belgesine sahip olmaları gerekir.

Vergi indirimi için gerekli belgeler:

- I. İşyerinden alınacak engelli olarak çalıştıklarına dair belge
- II. Engelli sağlık kurulu raporu
- III. Kimlik fotokopisi
- IV. 3 adet fotoğraf

Bakmakla yükümlü olduğu özürülüsü olanlar için gerekli belgeler:

- I. Kendisine ait çalışma belgesi
- II. Engellinin sağlık kurulu raporu
- III. Engelliye ait kimlik fotokopisi
- IV. Engellinin üç adet fotoğrafı

Not: Vergi indiriminden sadece çalışmakta olan engelliler veya bakmakla yükümlü olduğu engellisi bulunan çalışan kişiler yararlanabilir.

E. ENGELLİLERDE EMEKLİLİK

Bilindiği gibi engelliler 2003 yılına kadar çalıştıkları kurumlar ve engel dereceleri fark etmeksizin 3600 iş günü prim ödemek ve 15 yılını doldurmak koşuluyla emekli olabilmekte idiler. 2003 yılında 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nda yapılan değişiklikle bu hüküm kaldırıldı.

Emekli olabilmek için;

- I. Birinci derece (%80 ve üzeri) engellilerin 3600 iş günü prim ödemeleri ve 15 yılını doldurmaları,
- II. İkinci derece (%60-80 arası) engellilerin 4000 iş günü prim ödemeleri ve 18 yılını doldurmaları,
- III. Üçüncü derece (%40-60 arası) özürülülerin 4400 iş günü prim ödemeleri ve 20 yılını doldurmaları gerekmektedir;).

Bu bilgiye ek olarak 2009 yılından itibaren Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile tüm sosyal güvenlik kurumları birleştirildiğinden emeklilikte işçi ve memur fark etmeksizin yine kademelilik uygulanacak.

Buna göre;

- I. %60 ve üzeri engelli olanlar 3960 gün prim ödemek ve 15 yılını doldurmak,
- II. %50-59 arası engelli olanlar 4320 gün prim ödemek ve 16 yılını doldurmak,
- III. %40-49 arası engelli olanlar 4680 gün prim ödemek ve 18 yılını doldurmak suretiyle emeklilik için müracaat edebilirler.

Not: Emeklilik müracaatında vergi indirim belgesinin bulunması zorunludur.

1. Malulen Emeklilik

Malulen emeklilikten çalışmaktayken iş gücünün %60'ını kaybeden kişiler yararlanabilir.

Buna göre:

- a. Çalışmaktayken iş gücünün %60'ını kaybettiğinin kurumca sevk edilen sağlık kuruluşlarından alınan sağlık kurulu raporu ile belgelendirilmesi,
- b. En az on yıldan beri sigortalı bulunup toplam olarak 1800 gün veya başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede malûl olan sigortalılar için ise sigortalılık süresi aranmaksızın 1800 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olması,
- c. Malûliyeti nedeniyle sigortalı olarak çalıştığı işten ayrıldıktan veya işyerini kapattıktan veya devrettikten sonra kurumdan yazılı istekte bulunması hallerinde malulen emeklilik mümkün olabilmektedir.

ALTINCI BÖLÜM

A. ENGELLİLERDE ARAÇ ALIMI

Engellileri ekonomik açıdan desteklemek, bu kişilerin çalışma ve sosyal hayata katılımlarını sağlamak için alınan tedbirler içerisinde taşıt alımında sağlanan Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) istisnası önem arz etmektedir. Alınan taşıtın cinsine göre ekonomik bir avantaj sağlayan bu uygulama, engellinin yaşamını rahat ve uygun koşullarda sürdürmek için bir taşıt aracına gereksinim duyan ancak yeterli finansal gücü bulunmayan engelliler için önemli bir fırsattır.

1. Özel Tüketim Vergisi istisnası 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda 5228 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, engellilere motorlu taşıt araçlarının yurt içinden satın alınması veya ithal edilmesi sırasında sağlanan Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) istisnasının kapsamı 31.07.2004 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere genişletilmiştir. Anılan kanunun "Diğer İstisnalar" başlıklı 7. Maddesinin 2. bendi uyarınca; "Madde 7 - Bu Kanuna ekli;

2. (Değişik: 16.7.2004 -5228/21 md.) (II) sayılı listede yer alan kayıt ve tescile tâbi mallardan;

- a. Motor silindir hacmi 1.600 cm³'ü aşanlar hariç, motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç ve sakatlık derecesi % 90 veya daha fazla olan malûl ve özürülüler tarafından,
- b. Motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar, bütün tekerlekleri motordan güç alan veya alabilenler, sürücü dâhil 8 kişiye kadar oturma yeri olan binek otomobilleri, yarış arabaları, arazi taşıtları hariç, yük taşımada kullanılıp azami ağırlığı 3,5 tonu aşmayan ve yolcu taşıma kapasitesi istiâp haddinin %50'sinin altında olanlar ile sürücü dâhil 9 kişilik oturma yeri olanların engellilik durumlarının araçları bizzat kullanamayacak ve sürekli olarak tekerlekli sandalye veya sedye kullanmalarını gerektirecek nitelikte olduğunu ilgili mevzuat çerçevesinde alınan engelli sağlık kurulu raporuyla tevsik eden ve engellilik derecesi %90 veya daha fazla olup tekerlekli sandalye veya sedye ile binilmesine ve seyahat edilmesine uygun tertibat yaptıran malûl ve engelliler tarafından, yapılan düzenleme ile bizzat kullanmak amacıyla sakatlığına uygun özel tertibat yaptıranlara sağlanan ÖTV istisnasına ek olarak, sakatlık derecesi %90 ve daha fazla olanlar engellilerin (taşıt üçüncü dereceye kadar kan ve sihrî hısımlarından birisi veya noterce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılacak) bazı taşıt araçlarını özel tertibat veya mekanik ilave yaptırılması şartı olmaksızın Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) ödemedi satın alabilmelerine imkân sağlanmıştır.
- c. Motor silindir hacmi 1.600 cm³'ü aşanlar hariç, motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç ve bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malûl ve engelliler tarafından,
- d. Bu bendin (a), (b) ve (c) alt bentleri kapsamındaki araçların aynı alt bentlerde belirtilen malûl ve engelliler tarafından ilk iktisabından sonra deprem, heyelan, sel, yangın veya kaza sonucu kullanılamaz hâle gelmesi nedeniyle hurdaya çıkarılmasında, bu alt bentler kapsamındaki araçları hurdaya çıkaran malûl ve engelliler tarafından,

Beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabı, vergiden müstesnadır.

1. Engellilere ait araçların trafik tescil kuruluşlarınca tescil işlemlerinin yapılması sırasında

- a. Bizzat kullanım amacıyla engelliler tarafından ithal edilen özel tertibatlı otomobiller ile motosikletlerin tescil belgelerine ve bilgisayar kayıtlarına, "Araç sahibi tarafından kullanılması zorunlu olup, ilgili gümrük müdürlüğünün izni olmadan devri, satışı, hibesi,

intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekâletname ile devredilmesi, kiralanması, ödünç verilmesi, özel tertibatının kaldırılması veya değiştirilmesi yasaktır." şeklinde şerh konulur.

- b. Engelliler tarafından ithal edilen özel tertibatlı minibüslerin tescil belgelerine ve bilgisayar kayıtlarına "Araç sahibinin eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımlarından bir sürücü veya noterce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılması zorunlu olup, ilgili gümrük müdürlüğünün izni olmadan devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekâletname ile devredilmesi, kiralanması ödünç verilmesi, özel tertibatının kaldırılması veya değiştirilmesi yasaktır." şeklinde şerh konulur.
- c. Engellilik derecesi %90'ın altında olan engelliler tarafından bizzat kullanılmak amacıyla özel tertibatlı araçların Özel Tüketim Vergisinden muaf olarak yurt içinden ilk iktisabında tescil belgelerine, "İlk iktisap tarihinden itibaren beş yıl geçmedikçe Özel Tüketim Vergisi ödenmeden devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekâletname ile devredilmesi, özel tertibatının kaldırılması veya değiştirilmesi yasaktır." şeklinde şerh konulur. Herhangi bir engeli bulunmayan kişilerin kullanımına uygun olarak üretilmiş olan aracın teknik donanımlarında hiçbir değişiklik yapılmadan, engelli kişinin sağlık raporunda belirtilen tertibatın ilave aparatlarla taktırılmış olması halinde, bu araç, araç sahibinin eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımlarından bir sürücü veya noterce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından da kullanılabilir. Aracın engelli veya bu kişiler tarafından her iki şekilde de kullanılabilmesinin yetkili kurum ve kuruluşlarca belgelendirilmesi şarttır.
- d. Özel tertibatı olmayıp, engellilik derecesi %90 ve üzeri olan malul ve engelliler tarafından Özel Tüketim Vergisinden muaf olarak bizzat ithal edilen araçların tescil belgelerine ve bilgisayar kayıtlarına, "Araç sahibi engelli kişinin eşi, kanuni mümessili ile üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımlarından bir sürücü veya noterce düzenlenmiş iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılması zorunlu olup, beş yıl içerisinde Özel Tüketim Vergisi ödenmeden devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekâletname ile devredilmesi, kiralanması, ödünç verilmesi yasaktır." şeklinde şerh konulur. Ayrıca ithal araçların gümrük şahadetnamelerinde, yukarıda belirtilen şerh dışında varsa diğer şerhler de tescil belgesine işlenir.
- e. Engelliler tarafından ithal edilerek getirilen araçların, aynı durumdaki başka bir engelliye devri veya bunların ölümü sonucunda varislerine intikali halinde, bu araçlar gümrük vergisinden muaf olup, devir ve tescil işlemi ilgili Gümrük Müdürlüğünün iznine bağlıdır.
- f. Özel tertibatı olmayıp, engellilik derecesi %90 ve üzeri olan engelliler tarafından Özel Tüketim Vergisinden muaf olarak yurt içinden satın alınıp ilk iktisabı yapılan araçların tescil belgelerine "İlk iktisap tarihinden itibaren beş yıl geçmedikçe Özel Tüketim Vergisi ödenmeden devri, satışı, hibesi, intifasının mülkiyeti muhafaza kaydıyla veya sair şekillerde akden devri, tasarruf hakkının vekâletname ile devredilmesi yasaktır." şeklinde şerh konulur.
- g. Engellilere ait yurt dışından ithal edilmiş olan özel tertibatlı araçların Yönetmelikte izin verilen kişiler dışında başkaları tarafından kullanıldığının tespiti halinde; araç trafikten men edilerek bu hususta düzenlenecek bir tutanakla mer'î mevzuat çerçevesinde işlem yapılmak üzere Gümrük ve Ticaret Bakanlığının ilgili birimlerine intikal ettirilir.

Yukarıda sözü edilen araçların sakatlık derecesi %90 veya daha fazla olan malul ve engelliler tarafından ilk iktisabında ÖTV istisnası uygulanması için, bu kişilerin araçları kullanması şartı aranılmamakta ve özel tertibat yaptırılmasına da gerek bulunmamaktadır. İstisna uygulamasında, aracın ilk iktisabını yapacak olan kişinin sakatlık derecesinin %90 veya daha fazla olduğuna dair

yetkili sağlık kuruluşlarından alınacak sağlık kurulu raporu aslı veya noter onaylı 6rneğini, araçların ilk iktisabının yapılacağı motorlu araç ticareti yapanlar tarafından vergi dairesine verilecek 2A numaralı 6TV beyannamesine eklenmesi yeterlidir.

Sakatlık derecesi %90'ın altında olanların ise s6z konusu istisnadan yararlanabilmesi için:

- I. Engellilere verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Y6netmelik h6k6mleri uyarınca yetkili sağlık kuruluşundan alınan sağlık kurulu raporunun aslı veya noter onaylı 6rneğinin,
- II. Aracın sakatlığa uygun olarak tadil edildiğine dair teknik belgenin aslı veya noter onaylı 6rneğinin,
- III. S6r6c6 belgesinin fotokopisinin m6kellef tarafından verilecek 6TV beyannamesine eklenmesi gerekmektedir.

Kanunun 7. maddesinin 2 numaralı bendinin (a) ve (b) alt bentlerinde belirtilen mal6l ve engelliler tarafından ilk iktisabından sonra deprem, heyelan, sel, yangın veya kaza sonucu kullanılamaz hale gelmesi nedeniyle maddede sayılan araçların hurdaya çıkarılmasında, hurdaya çıkararak mal6l ve engelliler tarafından yeni bir aracın ilk iktisabında bu istisnadan yararlanması için bu Şekilde istisnadan yararlanmak isteyen mal6l ve engellilerin istisnadan yararlanarak ilk iktisabını yaptığı arağla ilgili olarak bu aracın deprem, heyelan, sel, yangın veya kaza sonucu kullanılamaz hale geldiğini tevsik eden ekspertiz raporu ile "hurdaya çıkarılmıştır" damgası vurularak kayıt konulan tescil belgesinin aslı veya noter onaylı 6rneğinin, araçların ilk iktisabının yapılacağı motorlu araç ticareti yapanlar tarafından vergi dairesine verilecek 6TV beyannamesine eklenmesi yeterlidir.

6te yandan 6zel T6ketim Vergisi Kanunu'nun 5766 sayılı Kanun ile değişik 15. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendine g6re, kayıt ve tescile tabi olup ilk iktisabında istisna uygulananların veraset yoluyla intikalleri hariç istisnadan yararlananlar dışındakilerce iktisabında, ilk iktisabındaki matrah esas alınarak adına kayıt ve tescil işlemi yapılandıktan, kayıt ve tescili tarihinde geçerli olan oran 6zerinden bu tarihte 6TV alınacağı kanunun 7. maddesinin 2 numaralı bendi çerçevesinde istisnadan yararlananlar tarafından, bu istisnadan yararlanılarak iktisap edilen kayıt ve tescile tabi araçların 5 yıldan fazla kullanılarak elden çıkarılması durumunda bu h6km6n uygulanmayacağı h6k6m altına alınmıştır.

2. Uygulama Esasları

Yukarıda belirtilen h6k6mlere g6re, 6TV Kanununun 7. maddesinin 2 numaralı bendinde sayılan araçların, malul ve engelliler tarafından ilk iktisabında 6TV istisnası uygulamasında aşağıdaki Şekilde işlem yapılacaktır.

- a. **Sakatlık Dereceleri:** Sakatlık derecesi % 90'ın 6zerinde olanlar için başka bir Őart aranmaksızın, altında olanlar için ise s6r6c6 belgesini haiz olunması ve araçta sakatlığına uygun hareket ettirici 6zel tertibat yaptırılması Şartıyla istisna uygulanacaktır. Sakatlık derecesi %90'ın altında olanlarda, bu Şartları haiz olmak koşuluyla sakatlık derecesinin 6nemi bulunmamaktadır.
- b. **Hareket Ettirici Tertibatın Kapsamı:** Kanunun 7. maddesinin 2 numaralı bendinin (b) alt bendi uygulamasında hareket ettirici aksam olarak debriyaj, fren ve gaz pedalları ile vites kolunda sabitlenmiş bir Şekilde 6zel tertibat yapılması gerekmekte olup yapılan 6zel tertibatın kişinin sakatlığıyla uyumlu olması da yasal bir zorunluluktur. Sakatlık derecesi %90'ın altında olanların gaz, fren, debriyaj pedalları ile vites kolunda sakatlığına uygun hareket ettirici 6zel tertibat yaptırmaksızın kullanabilecek olduğu araçlar ile aracı hareket ettirici 6zel tertibat sayılmayan (direksiyona topuz takılması, engelin bulunduğu taraftaki silecek kolu, sinyal, cam silecek kumandası, d6rtl6 fl6ř6r, 6n-arka cam su fiskeyesi, korna

ve kontak gibi düzeneklerin diğer tarafa alınması veya direksiyon simidine monte edilmesi vb.) tadilat yapılmak suretiyle kullanılabilir olan araçların ilk iktisabında söz konusu istisnadan yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

- c. **Otomatik Vitesli Araçlarda İstisna Uygulaması:** Otomatik vitesli araçlar, başka bir tadilat olmaksızın özel tertibatlı araç olarak değerlendirilmemektedir. Buna göre otomatik vitesli araçların gaz veya fren pedalı ya da vites kolunda sakatlığa uygun olarak yaptırılan tadilatlar, hareket ettirici özel tertibat sayılacak ve sağ ayağındaki veya sağ bacağındaki sakatlık nedeniyle bu şekilde otomatik vitesli araç kullanabilecek olanlar, bu araçları ilk iktisabında istisnadan yararlanabilecektir. Anılan yasa hükmünün engellilerin sakatlıklarına göre ayırım yapılmasını öngören bir amaç gütmesi söz konusu olmayacağından, sol alt ekstremitede (ayak veya bacakta) sakatlığı olanlar için otomatik vitesin hareket ettirici özel tertibat olarak sayılması gerekmektedir. Buna göre, sağlık raporuna göre sadece sol alt ekstremitede sakatlığı bulunan malul ve engellilerin sürücü belgesi olması halinde başkaca özel tertibat yapılmasına gerek olmaksızın otomatik vitesli araçları ilk iktisabında bu istisnadan yararlanmaları mümkün bulunmaktadır. Bu durumda sakatlık derecesi %90'ın altında olup sadece sol alt ekstremitede sakatlığı bulunan malul ve engelliler için verilecek ÖTV beyannamesine, aracın sakatlığa uygun olarak tadil edildiğine dair teknik belge yerine aracın otomatik vitesli olduğuna dair "uygunluk belgesi"nin aslı veya noter onaylı örneği eklenecektir.
- d. **İstisnadan Yararlanılan Araçların Satışı:** Kanunun 15. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendine göre ilk iktisabında ÖTV istisnası uygulanan araçların istisnadan yararlananlar dışındaki üçüncü şahıslar tarafından (bağış, hibe veya satış şeklinde) iktisabında, adına kayıt ve tescil işlemi yapılan alıcı tarafından araçların istisnadan yararlandığı ilk iktisabındaki matrah esas alınmak suretiyle, söz konusu aracı iktisap edenin kayıt ve tescil ettireceği tarihteki oran üzerinden ÖTV beyan edilmesi gerekmektedir. İstisnadan yararlanılarak ilk iktisabı yapılan aracın ilk iktisap tarihinden itibaren 5 yıl geçmeden satılması sırasında kanunun 15. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendi uyarınca ÖTV ödenmiş olması, bu süre içinde ilk iktisabı yapılacak diğer bir araç için istisnadan yararlanmayı sağlamamaktadır. Ayrıca istisnadan yararlanılarak iktisap edilen aracın ilk iktisabından itibaren 5 yıl geçtikten sonra, istisnadan yararlanan kişinin kanunun 7. maddesinin 2 numaralı bendi kapsamında iktisap edeceği bir başka araç için de ÖTV istisnası uygulanması mümkün olup, bu şekilde istisnadan yararlanılabilmesi için eldeki aracın satılmasına gerek bulunmamaktadır.
- e. **Sağlık Kurulu Raporlarının Tarihi:** Kanunun 7. maddesinin 2 numaralı bendindeki istisnadan yararlanmak için 16.7.2006 tarihinden önce alınmış olan raporların, söz konusu kararname eki "Engellilik Ölçütü, Sınıflandırması ve Engellilere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik" hükümlerine uygun olarak yenileneceğine dair ÖTV mevzuatında herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu tarihten önce usulüne uygun olarak düzenlenmiş olan sağlık kurulu raporları da ÖTV istisnası uygulamasında geçerli bulunmaktadır.
- f. **Veraset Yoluyla Sadece İstisnadan Yararlanılan Aracın İntikal Etmesi:** Muristen mirasçılara sadece bir aracın intikal etmiş olması, bundan başka mirasçılara intikal etmiş başka bir mal bulunmaması halinde aracın miras hisselerinin tek bir mirasçıya devredilmesinin, devralan mirasçı açısından (kendi miras hissesine karşılık gelen kısmı hariç olmak üzere) "veraset yoluyla intikal" olarak değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Bu işlemin, bir ivaz karşılığında yapılmasının satım, ivazsız olarak yapılmasının ise bağış olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde satım veya bağış olarak gerçekleşen devir işleminde kanunun 15. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendi kapsamında ÖTV uygulanması gerekecektir; ancak muristen mirasçılara intikal etmiş olan terekenin birden fazla mal veya haktan ibaret olması halinde, diğer mirasçıların lehine miras hakkından feragatini gösteren belgenin

ibrazı şartıyla istisnadan yararlanılmış olan aracın lehine feragat edilen mirasçıya intikalinin "veraset yoluyla intikal" olarak değerlendirilmesi mümkün bulunmaktadır. Bu durumda istisnadan yararlanılan aracın bu şekilde varise intikali ve murisin istisnadan yararlandığı tarihten itibaren 5 yıllık sürenin bitimine kadar varis adına kayıt ve tescilli kaldıktan sonra satışında da ÖTV uygulanmayacaktır.

- g. **İstisnadan Yararlanılan Aracın Hurdaya Ayrılması:** Kanununun 7. maddesinin 2 numaralı bendi kapsamında düzenlenen istisnadan yararlanılarak ilk iktisabı yapılan araçları, 5766 Sayılı Kanununun 19/c maddesinin yürürlüğe girdiği 1/7/2008 tarihinden önce veya sonra deprem, heyelan, sel, yangın veya kaza sonucu hurdaya çıkaran malul ve engelliler, istisnadan yararlanılan aracın ilk iktisabından itibaren 5 yıl geçmemiş olsa dahi, 1/7/2008 tarihinden itibaren yeni bir aracı iktisap etmeleri halinde ÖTV istisnasından yararlanabilecekler.

3. Reşit Olmayan Küçükler Adına Araç Tescili

Zihinsel engelliler ile reşit olmayan küçüklerin sahibi buldukları aracın, tescil kuruluşlarında adlarına tescillerinin yapılabilmesi için, ileride doğabilecek hukuki ve cezai sorumlulukları kabul ettiklerine dair, kanuni mümessillerince noterde tanzim ve tasdik edilmiş taahhünameyi tescil anında vermeleri zorunludur.

4. Engelli İşaretinin Plakalar Üzerinden Kaldırılması

GEÇİCİ MADDE 6 – (Ek:RG-9/9/2011-28049)

Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce, engellilere ait özel tertibatlı araçlar ile engellilik derecesi %90 ve üzerinde olan engelliler adına tescil edilmiş özel tertibatı olmayan araçlara verilmiş olan ve üzerinde engellilere mahsus işaret bulunan tescil plakaları, araç sahiplerinin istemeleri halinde veya zayi, yıpranma ya da aracın bir başka tescil kuruluşuna nakli durumunda nitelik ve ölçüleri gösterilen tescil plakaları ile değiştirilir.

Malul ve engellilerin ÖTV ödemedi iktisap edebilecekleri taşıt araçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- I. Motor silindir hacmi 1600 cm³'ü aşmayan binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (steysin vagon, arazi taşıtı ve jeepler dâhil),
- II. Motor silindir hacmi 2800 cm³'ü aşmayan eşya taşımaya mahsus taşıtlar,
- III. Motosikletler, mopedler ve bir yardımcı motoru bulunan tekerlekli taşıtlar,

5. Çocuk, Hasta ve Engelli Taşıtları, Gözleri Görmeyen Yayalar, Yürüyüş Kolları

Madde 149- Karayolları Trafik Kanunu ve bu Yönetmelik açısından;

- a. Çocuk ve engellilerin motorsuz taşıtlarının sürücüleri hakkında, yayalarla ilgili hükümler uygulanır.
- b. Gözleri görmeyenlerden;
 - I. Beyaz baston taşıyan,
 - II. Kollarında 3 siyah yuvarlaklı sarı bant bulunan,
 - III. Bir yayanın veya bir köpeğin yardımı ile yürüyen, kişilerin taşıt yolu üzerinde bulunmaları halinde, bütün sürücülerin yavaşlamaları, gerektiğinde durmaları ve yardımcı olmaları mecburidir.
- c. Yetkili veya görevli kişilerin yönetimindeki yürüyüş kolları arasından geçmek yasaktır.

30.03.2012 tarihli Resmi gazete

Tebliğ

Sayı : 28249

Maliye Bakanlığından:

B. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ

197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 14. maddesinin (c) bendinde, malûl ve engelliler adına kayıtlı taşıtların motorlu taşıtlar vergisinden istisna tutulmasına ve Kanunun 5. maddesinin son fıkrasında, (I) sayılı tarifede yer alan otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerlerinin kasko sigortası değeri uygulamasına ilişkin hükümler yer almaktadır.

Bu kapsamda, malûl ve engellilere ait taşıtlarda motorlu taşıtlar vergisi istisnası ve kasko sigortası değeri uygulamasında başvuru sahiplerinden istenilen bilgi ve belgeler bu Tebliğin konusunu oluşturmaktadır.

C. MALÛL ve ENGELLİLERE AİT TAŞITLARDA MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ İSTİSNASI UYGULAMASI

212 Seri No'lu Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliğinde, 197 sayılı Kanunun istisnalara ilişkin 4. maddesinin (c) bendi uyarınca, sakatlık dereceleri yüzde doksan ve daha fazla olan malûl ve engellilerin adlarına kayıtlı taşıtlar ile diğer malûl ve engellilerin adlarına kayıtlı olan ve malûl ve engellilerin bu durumlarına uygun hale getirilmiş özel tertibatlı taşıtların motorlu taşıtlar vergisinden istisna tutulmasına ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

1. Özel Tüketim Vergisi İstisnasından Faydalanan Mükellefler İçin İstisna Uygulaması

Malûl ve engelli olmaları nedeniyle taşıtları ilk iktisabı esnasında özel tüketim vergisinden istisna olanların, motorlu taşıtlar vergisi istisnasından faydalanmak için Tebliğ ekinde örneği bulunan "Malûl ve Engelliler Adına Kayıt ve Tescilli Taşıtlarda Motorlu Taşıtlar Vergisi İstisnası Bildirim Formu3" (Ek-1) ile motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyet kaydı olan vergi dairesine yapacakları müracaatta sağlık kurulu raporu, araçlar için teknik belge ve proje raporunu ibraz etmeleri gerekmektedir. Bu şekilde müracaat eden mükellefler, söz konusu formda taşıtının özel tüketim vergisinden istisna olduğunu belirtmelidir. Bu durumda, malûl ve engelli mükelleflerin motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyet kaydını tutan vergi dairesi gerekli belgelerin birer örneğini özel tüketim vergisi istisnası uygulayan vergi dairesinden alır.

2. Özel Tüketim Vergisi İstisnasından Faydalanmayan Mükellefler İçin İstisna Uygulaması

Motorlu taşıtlar vergisi istisnasından yararlanacak olan malûl ve engelliler tarafından; Malûl ve Engelliler Adına Kayıt ve Tescilli Taşıtlarda Motorlu Taşıtlar Vergisi İstisnası Bildirim Formu düzenlenerek sağlık kurulu raporu, motorlu araç tescil belgesi, araçlar için teknik belge ve proje raporu asılları veya fotokopileri ilgili vergi dairesine verilir. İstisnadan yararlanabilmek için ibrazı zorunlu olan belgelerin fotokopilerinin getirilmesi hâlinde, asıllara uygunluğu kontrol edilerek işlem tesis edilir.

3. Motorlu Taşıtlar Vergisi İstisnasından Faydalanmak İçin Süreli Sağlık Kurulu Raporu İbrahim Edenler

Motorlu taşıtlar vergisi istisnasından yararlanan malûl ve engellilerden süreli sağlık kurulu raporu ibraz edenler, istisnadan raporun geçerlilik süresi içerisinde faydalanırlar. Bunun yanı sıra, söz konusu istisna uygulamasının devam edilebilmesi için, malûl ve engellilerin süre bitiminden önce yeni tarihli sağlık kurulu raporu ibraz etmeleri gerekmektedir.

D. KASKO SİGORTASI DEĞERİ UYGULAMASI

224, 245, 266 ve 287 Seri No'lu Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliğlerinde, 197 sayılı Kanunun 5. maddesinin son fıkrası uyarınca, (I) sayılı tarifede yer alan otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerlerine ait vergi tutarlarının Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği tarafından ilgili yılın Ocak ayında ilan edilen kasko sigortası değerlerinin yüzde beşini aşması halinde, aynı yaş grubunda bulunan taşıtlara ait vergi tutarlarının, bir alt kademedeki taşıtlara isabet eden vergi tutarı olarak tahakkuk ettirilmesine ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Taşıtları "Motorlu Kara Taşıtları Kasko Değer Listesi"nde yer alan mükellefler kasko sigortası değeri uygulamasından yararlanmak için yetkili sigorta acentelerine müracaat etmeden, Tebliğ ekinde yer alan "Kasko Sigortası Değeri Uygulaması Başvuru Formu"nu (Ek-2) düzenleyerek motorlu taşıtlar vergisi yönünden bağlı buldukları vergi dairesine müracaat ederler.

Vergi daireleri, bu şekilde müracaatta bulunan mükelleflerin ibraz edecekleri söz konusu formda yer alan bilgileri, motorlu taşıtlar kütüğünde ve ilgili yılın Ocak ayında ilan edilen "Motorlu Kara Taşıtları Kasko Değer Listesi"nde yer alan bilgilerle karşılaştırarak, bilgilerin birbirini tutması halinde, başvuruda bulunan mükellefleri kasko sigortası değeri uygulamasından faydalandırır.

E. DİĞER HUSUSLAR

Bu Tebliğ ile "Malûl ve Engelliler Adına Kayıt ve Tescilli Taşıtlarda Motorlu Taşıtlar Vergisi İstisnası Bildirim Formu" ve "Kasko Sigortası Değeri Uygulaması Başvuru Formu" yeniden düzenlenmiştir.

Bu Tebliğ hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Tebliğ olunur.

YEDİNCİ BÖLÜM

A. EMLAK VERGİSİNDEN MUAFİYET

Emlâk Vergisi Kanunu Genel Tebliği

(Seri No: 57)

Resmi Gazete Tarihi: 27.07.2011

Resmi Gazete Sayısı: 28007

1. Giriş

Bakanlığımıza intikal eden olaylardan, emlâk vergisi işlemleri sırasında mükelleflerden emlâk vergisi bildirimleri dışında başkaca belge talep edildiği, engellilere ait indirimli bina vergisi oranının (sıfır) uygulanmasında sağlık kurulu raporunun aslının verilmesinde zorlukların yaşandığı, ayrıca sağlık kurulu raporlarının her yıl yeniden istenildiği anlaşılmış olup, bu konularda aşağıdaki açıklamaların yapılmasına gerek duyulmuştur.

2. Emlâk Vergisi Mükelleflerinden Emlâk Vergisi Bildirimleri Dışında Bir Belge Talep Edilmemesi

1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanununun (1) 23. maddesinde, Kanunun 33. maddesinde (8 numaralı fıkra hariç) yazılı vergi değerini tadil eden nedenlerin bulunması halinde (geçici ve daimi muafiyetten faydalanılması hali dâhil), emlâk vergisi bildirimleri verilmesinin zorunlu olduğu, bildirimlerin emlâkin bulunduğu yerdeki ilgili belediyeye verileceği; 11 ve 21. maddelerinde de vergi değerini tadil eden sebeplerle bildirim verilmesi gereken hallerde mükelleflerce verilen bildirim üzerine ilgili belediyece verginin tarh ve tahakkuk ettirileceği hüküm altına alınmıştır.

1319 sayılı Kanunda, emlâk vergisi mükelleflerinden, bu vergiyle ilgili işlemler sırasında emlâk vergisi bildirimleri dışında herhangi bir belge isteneceğine dair yükümlülük getiren bir hüküm bulunmamaktadır.

Bu nedenle, emlâk vergisi mükelleflerinden emlâk vergisi bildirimleri dışında tapu sureti, kimlik fotokopisi, vergi kimlik numarasını gösteren belge, elektrik ve su abone belgesi, yapı kullanma izin belgesi, m² cetveli veya başkaca bir belge talep edilmeyecektir.

Belediyelerce, emlâk vergisi işlemlerinde mükellefler tarafından bildirilen hususların teyidinin mükelleflerden belge istenmeden ilgili kurum ve kuruluşlardan yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda belediyelerce, mükelleflere ait kimlik bilgileri, İçişleri Bakanlığı Kimlik Paylaşım Sistemi üzerinden, tapu kayıtları Tapu ve Kadastro Kayıt Bilgi Sisteminden alınabilecektir. Ayrıca, mükelleflerin şehit, gazi, dul, yetim ve emekli olduklarına ilişkin bilgilerin ise Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından elektronik ortamda sağlanması mümkün bulunmaktadır.

Öte yandan, belediyeler emlâk vergisi işlemlerinde öncelikle başta imar birimleri olmak üzere emlâk vergisine konu binalara ilişkin kendi kayıtlarında bulunan bilgi ve belgelerden faydalanacaklar ve gerek duyulması halinde bildirimlerin kontrolü amacıyla bildirim konu binalarda yoklama ve tespit yapacaklardır.

3. Engellilere Ait İndirimli Bina Vergisi Oranı (sıfır) Uygulaması

1319 sayılı Kanununun 5378 sayılı Kanunla (2) değişik 8. maddesinin ikinci fıkrasında, "Bakanlar Kurulu, kendisine bakmakla mükellef kimsesi olup onsekiz yaşını doldurmamış olanlar hariç olmak üzere hiçbir geliri olmadığını belgeleyenlerin, gelirleri münhasıran kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları aylıktan ibaret bulunanların, gazilerin, engellilerin, şehitlerin dul ve yetimlerinin Türkiye sınırları içinde brüt 200 m²'yi geçmeyen tek meskeni olması (intifa hakkına sahip olunması hali dahil) halinde, bu meskenlerine ait vergi oranlarını sıfıra kadar indirmeye yetkilidir. Bu hüküm, yukarıda belirtilenlerin tek meskene hisse ile sahip olmaları halinde hisselerine ait kısım hakkında da uygulanır. Muayyen zamanda dinlenme amacıyla kullanılan meskenler hakkında bu hüküm uygulanmaz. Geliri olmadığını belgelemenin usul ve esaslarını belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir." hükmü yer almaktadır.

Anılan hükmün verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan 2005/9827 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (3) ile engellilerin Türkiye sınırları içinde muayyen zamanlarda dinlenme amacıyla kullanılanlar hariç olmak üzere brüt 200 m²'yi geçmeyen tek meskene veya tek meskende hisseye sahip olmaları halinde (intifa hakkına sahip olunması hali dahil) bu meskene ait bina vergisi oranı 2006 yılı için sıfıra indirilmiştir. 2006/11450 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (4) ile de 2007 ve takip eden yıllar için bu oranın uygulanacağı belirtilmiştir.

47 Seri No'lu Emlâk Vergisi Kanunu Genel Tebliğine (5) göre, engellilerin indirimli bina vergisi oranı (sıfır) uygulamasından yararlanabilmeleri için bu durumlarını tam teşekküllü Devlet hastanesinden alınmış olan sağlık kurulu raporu ile belgelendirmeleri gerekmektedir. Ancak, engelli kimlik kartı sahibi mükellefler, engelli kimlik kartlarını belediyede ilgili görevliye ibraz etmek ve bu Tebliğ ekinde yer alan "Tek Meskeni Olan (İntifa Hakkına Sahip olanlar Dahil) Engellilere Ait İndirimli Bina Vergisi Formu" ekine engelli kimlik kartı fotokopisini eklemek suretiyle indirimli bina vergisi oranı (sıfır) uygulamasından yararlandırılacaklardır. Bu durumdaki mükelleflerden ayrıca tam teşekküllü Devlet hastanesinden alınmış olan sağlık kurulu raporu istenilmeyecektir.

Engelli kimlik kartı sahibi olmayan mükelleflerin ise, sağlık kurulu raporunun aslını veya onaylı örneğini belediye görevlisine ibraz etmek ve bu tebliğ ekindeki "Tek Meskeni Olan (İntifa Hakkına Sahip Olanlar Dahil) Engellilere Ait İndirimli Bina Vergisi Formu" ekine raporun fotokopisini ekleyerek indirimli bina vergisi oranı (sıfır) uygulamasından yararlanmaları mümkün olacaktır.

Diğer taraftan, ilk başvurudan sonra engelli kimlik kartı veya sağlık kurulu raporu fotokopisinin her yıl yeniden verilmesi gerekmeyip, şartların taşınması halinde indirimli bina vergisi oranının uygulamasına devam edilecektir.

B. YAPILARDA ENGELLİLERİN KULLANIMINA YÖNELİK PROJE TADİLİ

Tadilat projesine başvuru proje değişikliği için başvuru yeri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde yapının bulunduğu yerin belediyesi dışında ise İl Özel İdaresi Müdürlüğüdür. Başvuru, kat maliki veya vekili tarafından yapılır. Vekâletname ile kat maliki adına işlem yapılabilir. Başvuru dilekçesine proje değişikliği istenen yere ilişkin onaylı mimari proje, engellinin talebinin reddedildiğine ilişkin kararın bir örneği ve 18.3.1998 tarihli ve 23290 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Engellilere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmeliğe göre alınmış sağlık kurulu raporu eklenir.

1. Tadilat Şekli

Tadilat projeleri İmar Kanunu ve ilgili yönetmeliklerle engellilerle ilgili Türk Standartları'na uygun olarak yapılır.

2. Tadilat Giderleri

Proje tadilatına ilişkin inşaat ve imalat giderleri başvuru sahibine aittir.

3. Eski Hale Getirme

Engellinin kullandığı bağımsız bölümün bir daha kullanmamak üzere tahliye edilmesi durumunda, yapılan tadilatlar hakkında bina yönetiminin oy çokluğunun alacağı karara göre işlem yapılır.

(Yapılarda engellilerin kullanımına yönelik proje tadili komisyonları teşkili, çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik 22 Nisan 2006 tarih ve 26147 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir)

SEKİZİNCİ BÖLÜM

TÜRK İŞARET DİLİ SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI

Türk İşaret Dili ile ilgili esaslar aşağıda belirtilmiştir.

- a. Türk İşaret Dili Sistemi TDK tarafından oluşturulur. Sözlük ve dil bilgisi kitapları hazırlanır, yayımlanır. Bu kapsamda Bakanlık ve uygulayıcı kurumların destek ve katkıları alınır.
- b. TİD'nin korunması ve geliştirilmesi TDK'nun yetkisi ve güvencesi altındadır.
- c. TİD öğrenilmesi, öğretilmesi, araştırılması, yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi gereken bir iletişim aracıdır.
- d. TİD oluşturulmasında, alanında bilgi ve deneyime sahip akademisyen ve uzmanlardan oluşan bir ekip tarafından araştırmalar yapılır.
- e. Bakanlık tarafından, işitme özürüleriyle dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin eğitim ve iletişimlerinde kullanılmak üzere oluşturulan her türlü araç-gereç ve yayınların temin edilmesi, hazırlanması ve dağıtılmasına yönelik çalışmalar yapılır.
- f. Bakanlık, zorunlu eğitim çağındaki işitme özürü çocukların işaret dili ile ilgili eğitim araç ve gereçlerini ve yayınları ücretsiz olarak temin eder.
- g. Gerekli hâllerde yurt dışında işaret dili sistemi konusunda bilgi, deneyim ve araştırmaları olan akademisyenlerle iş birliği yapılır.
- h. TDK, gerektiğinde, TİD dil bilgisi kitabı ve sözlük hazırlanması ve yayımlanmasında, yurt dışında görev yapan kişi ve kuruluşlarla iş birliği yapabilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ENGELLİLERİN HAKLARINA İLİŞKİN SÖZLEŞME

Giriş

İşbu Sözleşmeye Taraf Olan Devletler

(a) Birleşmiş Milletler Şartı'nda ilan edilmiş olan ve insanlık ailesinin tüm mensuplarının doğuştan sahip oldukları onuru, değeri, eşit ve devredilmez hakları dünyada özgürlüğün, adalet ve barışın temeli olarak kabul eden ilkeleri anımsayarak,

(b) Birleşmiş Milletlerin, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi ve Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmeleri ile tanınan hak ve özgürlüklere, herhangi bir ayrımcılığa uğramaksızın herkesin sahip olduğunu kabul ve ilan ettiğini göz önünde bulundurarak,

(c) Tüm insan haklarının ve temel özgürlüklerin evrensel, bölünmez, birbiriyle bağlantılı ve karşılıklı bağımlı olma niteliği ile engelli bireylerin bu haklardan herhangi bir ayrımcılığa uğramaksızın yararlanmalarının güvence altına alınması gerekliliğini tekrar teyit ederek,

(d) Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi, İşkence ve Diğer İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşmeyi, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni ve Uluslararası Göçmen İşçilerin ve Aile Bireylerinin Korunması Sözleşmesi'ni akılda tutarak,

(e) Engelliliğin gelişen bir kavram olduğunu ve engellilik durumunun, sakatlığı olan kişilerin topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını engelleyen tutumlar ve çevre koşullarının etkileşiminden kaynaklandığı gerçeğini kabul ederek,

(f) Engelliler için Dünya Eylem Programı ve Engelliler için Fırsat Eşitliğinin Sağlanmasına Yönelik Standart Kurallarda yer alan ilke ve politika önerilerinin engellilere fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde politikaların, planların, programların ve eylemlerin geliştirilmesi, tasarlanması ve değerlendirilmesine katkısını göz önünde bulundurarak,

(g) Engelliliğe ilişkin konuların sürdürülebilir kalkınmayla ilgili stratejilerin ayrılmaz bir parçası olarak ele alınmasının önemini vurgulayarak,

(h) Bir kişinin engelli olduğu için ayrımcılığa maruz kalmasının her bireyin doğuştan sahip olduğu insanlık onuru ve değerinin de ihlal edilmesi anlamına geldiğini kabul ederek,

(i) Bunun yanı sıra engelli bireylerin çeşitliliğini kabul ederek,

(j) Daha yoğun desteğe ihtiyacı olan engelliler dâhil olmak üzere tüm engellilerin insan haklarının güçlendirilmesi ve korunmasının gerektiğini kabul ederek,

(k) Çeşitli araç ve yükümlülüklerin varlığına rağmen engelli kişilerin topluma eşit bireyler olarak katılmaları önündeki manilerin halen var olmaya devam ettiği ve dünyanın her yerinde engelli bireylerin insan hakları ihlallerine maruz kaldıkları gerçeğinden endişe duyarak,

(l) Özellikle gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere tüm ülkelerde engellilerin yaşam koşullarının geliştirilmesinde uluslararası işbirliğinin önemini bilincinde olarak,

(m) Engellilerin toplumun refah ve çeşitliliğine yaptıkları ve yapabilecekleri olumlu katkıları ve engellileri insan haklarını ve temel özgürlükleri tam kullanmaya ve topluma tam katılmaya teşvik etmenin onların toplumsal aidiyetlerine, toplumun insani, sosyal ve ekonomik yönden kalkınmasına ve yoksulluğun azalmasına katkıda bulunacağını kabul ederek,

(n) Kendi seçimlerini yapma özgürlüğü de dâhil olmak üzere engellilerin bireysel varlıklarının ve bağımsızlığının önemini kabul ederek,

(o) Engellilerin kendilerini doğrudan ilgilendirenler de dâhil olmak üzere politika ve programlarla ilgili karar alma süreçlerine etkin olarak katılabilmeleri gerektiğini dikkate alarak,

(p) Irk, ten rengi, cinsiyet, dil, din, siyasi veya başka fikir, ulusal, etnik veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum, yaş veya başka bir statü bakımından birçok nedene dayalı olarak ve bu nedenle daha ağırlaştırılmış bir ayrımcılığa maruz kalan engellilerin karşılaştığı zor koşullardan kaygı duyarak,

(q) Engelli kadınların ve kızların hem ev içinde hem de ev dışında şiddete uğramaya, yaralanmaya veya istismara, ihmale, ihmalkâr muameleye, kötü muameleye veya istismara karşı daha büyük bir risk altında oldukları gerçeğinin farkında olarak,

(r) Engelli çocukların diğer çocuklarla eşit koşullar altında tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden tam olarak yararlanmasını gereğini kabul ederek ve bu bağlamda Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne Taraf Devletlerin üstlendiği yükümlülükleri yeniden hatırlatarak,

(s) Engellilerin insan temel hak ve özgürlüklerinden tam yararlanmasını teşvike yönelik çabalara cinsiyet eşitliği perspektifinin de eklenmesi gerektiğini vurgulayarak,

(t) Engellilerin çoğunluğunun yoksulluk koşullarında yaşadığının altını çizerek ve bu bakımdan, yoksulluğun engelliler üzerindeki olumsuz etkisine dikkat çekmenin kritik önemini kabul ederek,

(u) Birleşmiş Milletler Şartı'nda yer alan amaç ve ilkelere saygı üzerine kurulu barış ve güvenlik ortamının ve yürürlükteki insan hakları belgelerine riayet edilmesinin özellikle silahlı çatışma ve işgal koşullarında engellilerin korunması için vazgeçilmez olduğunu akılda tutarak,

(v) Fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel çevreye, sağlık ve eğitim hizmetlerine, bilgiye ve iletişime erişimin, engellilerin tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden tam yararlanmasını sağlamadaki önemini kabul ederek,

(w) Diğer bireylere ve ait olduğu topluma karşı görevleri bulunan bireyin Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmesi'nde tanımlanan hakların güçlendirilmesi ve bu haklara riayet edilmesi için çaba gösterme yükümlülüğü altında olduğunun farkında olarak,

(x) Ailenin toplumun doğal ve temel birimi olduğu ve toplum ve devlet tarafından korunması gerektiğinin ve engellilerin tüm insan haklarından tam ve eşit ölçüde yararlanabilmesinin sağlanabilmesi için engelliler ile aile bireylerinin gerekli koruma ve desteği alması gerektiğine inanarak,

(y) Engellilerin haklarını ve onurunu güçlendiren ve koruyan kapsamlı bir uluslararası sözleşmenin, engellilerin ağır sosyal dezavantajlarının ortadan kaldırılmasına ve onların medeni, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel ortamlara eşit fırsatlarla katılımının teşvik edilmesine, hem gelişen hem de gelişmekte olan ülkelerde önemli bir katkı sağlayacağına ikna olarak, aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmaya varmışlardır:

Madde 1:

Amaç

Bu sözleşmenin amacı, engellilerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik ve temin etmek ve insanlık onurlarına saygıyı güçlendirmektir.

Engelli kavramı, diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişileri içermektedir.

Madde 2:

Tanımlar

İşbu Sözleşmenin amaçları açısından;

“İletişim”: Erişilebilir bilgi ve iletişim teknolojisi dâhil dilleri, metin gösterimini, Braille alfabesi kullanarak ve dokunarak iletişimi, büyük harflerle baskıyı, yazılı, işitsel ve erişilebilir çoklu medyayı, sade dili, işitsel okumayı, beden dilini, diğer tür, biçem ve araçlarla gerçekleşen iletişimi içermektedir.

“Dil”: Sözlü dili, işaret dilini ve sözlü olmayan diğer dilleri kapsamaktadır.

“Engelliliğe dayalı ayrımcılık”: Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda, insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı kapsamaktadır. Engelliliğe dayalı ayrımcılık makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dâhil her türlü ayrımcılığı kapsar.

“Makul düzenleme”: Engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeleri ifade eder.

“Evrensel tasarım”: Ürünlerin, çevrenin, programların ve hizmetlerin özel bir ek tasarıma veya düzenlemeye gerek duyulmaksızın, mümkün olduğunca herkes tarafından kullanılabilir şekilde tasarlanmasıdır. “Evrensel tasarım” gerek duyulduğu takdirde bazı engelli grupları için ihtiyaç duyulan yardımcı cihazların tasarımı zorunluluğunu da dışlamayacaktır.

Madde 3:

Genel İlkeler

İşbu Sözleşmenin dayandığı ilkeler şunlardır:

(a) Kendi seçimlerini yapma özgürlükleri ve bağımsızlıklarını da kapsayacak şekilde, kişilerin insanlık onuru ve bireysel özerkliklerine saygı gösterilmesi

(b) Ayrımcılık yapılmaması

(c) Engellilerin topluma tam ve etkin katılımlarının sağlanması

(d) Farklılıklara saygı gösterilmesi ve engellilerin insan çeşitliliğinin ve insanlığın bir parçası olarak kabul edilmesi

(e) Fırsat eşitliği

(f) Erişilebilirlik

(g) Kadın-erkek eşitliği

(h) Engelli çocukların gelişim kapasitesine ve kendi kimliklerini koruyabilme haklarına saygı duyulması

Madde 4:

Genel Yükümlülükler

1. Taraf Devletler engelliliğe dayalı herhangi bir ayrımcılığa izin vermeksizin tüm engellilerin insan hak ve temel özgürlüklerinin eksiksiz olarak yaşama geçirilmesini sağlamak ve engellilerin hak ve özgürlüklerini güçlendirmekle yükümlüdür. Bu amaç doğrultusunda Taraf Devletler;

(a) Bu sözleşmede tanınan hakların uygulanması için gerekli tüm yasal, idari ve diğer tedbirleri almayı,

(b) Yürürlükte mevcut, engelliler aleyhinde ayrımcılık teşkil eden yasalar, düzenlemeler, gelenekler ve uygulamaları değiştirmek veya ortadan kaldırmak için gerekli olan, yasama faaliyetleri dâhil uygun tüm tedbirleri almayı,

(c) Tüm politika ve programlarda engellilerin insan haklarının korunmasını ve güçlendirilmesini dikkate almayı,

(d) Bu sözleşmeyle bağdaşmayan eylemler veya uygulamalardan kaçınmayı ve kamu kurum ve kuruluşlarının bu sözleşmeye uygun davranmalarını sağlamayı,

(e) Kişiler, örgütler veya özel teşebbüslerin engelliliğe dayalı ayrımcı uygulamalarını engellemek için gerekli tüm uygun tedbirleri almayı,

(f) Standartlar ve rehber ilkelerin geliştirilmesinde sözleşmenin ikinci maddesinde tanımlandığı gibi evrensel tasarımdan yararlanılması ve engellilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak üzere evrensel olarak tasarlanmış ve mümkün olduğunca az değişikliği ve düşük maliyeti gerektiren ürünler, hizmetler, ekipman ve tesislerin araştırılması, geliştirilmesi, temini ve kullanılabilirliğini sağlamayı veya desteklemeyi,

(g) Maliyeti karşılanabilir teknolojilere öncelik vererek bilgi ve iletişim teknolojileri, hareket kolaylaştırıcı araçlar, yardımcı teknolojiler gibi engellilere yönelik yeni teknolojilerin araştırılması, geliştirilmesi, temini ve kullanılabilirliğini sağlamayı veya desteklemeyi,

(h) Engellilere yeni teknolojiler dâhil hareket kolaylaştırıcı araçlara, yardımcı teknolojilere ve bunların beraberindeki diğer yardımcı ve destekleyici hizmetler ile tesislere ilişkin erişim bilgilerinin sağlanmasını,

(i) Engellilerle çalışan meslek sahipleri ve işyeri personelinin bu sözleşmede tanınan haklara ilişkin eğitiminin geliştirilmesi ve böylece bu haklarla güvence altına alınan destek ve hizmetlerin iyileştirilmesini taahhüt eder.

2. Taraf Devletler ekonomik, sosyal ve kültürel haklarla ilgili olarak kaynakları ölçüsünde azami tedbirleri almayı ve gerektiğinde uluslararası işbirliği çerçevesinde engellilerin bu haklardan tam olarak yararlanmasını aşamalı olarak sağlamak için işbu sözleşmede yer alan ve uluslararası hukuka göre derhal uygulanması gereken yükümlülükleri yerine getirmeyi taahhüt eder.

3. Taraf Devletler işbu sözleşmenin uygulanmasını sağlayacak yasalar ve politikaların geliştirilmesi ve yaşama geçirilmesi ile engellilere ilişkin diğer karar alma süreçlerinde engelli çocuklar da dâhil olmak üzere engellilere, onları temsil eden örgütler aracılığıyla sürekli danışacak ve etkin bir şekilde bu sürece dâhil edeceklerdir.

4. Bu sözleşmedeki hiçbir hüküm, engelli kişilerin haklarının sağlanması bakımından daha elverişli nitelikte olan ve Taraf Devlet'in yasalarında veya Taraf Devlet'in uymayı taahhüt ettiği uluslararası hukuk kurallarında mevcut bulunan hükümleri etkilemeyecektir. Taraf devletlerden herhangi birinin hukuka, sözleşmelere, hukuki düzenlemelere, geleneğe göre yürürlükte bulunan temel insan haklarından herhangi birini, işbu sözleşmenin bu hakları öngörmediği veya daha dar kapsamlı olarak öngördüğü gerekçesiyle, kısıtlaması veya kısmen değiştirmesi, mümkün değildir.

5. Bu sözleşmenin hükümleri herhangi bir sınırlama veya istisnaya tabi olmaksızın federal devletlerin bütün bölgelerinde uygulanır.

Madde 5:

Ayrımcılık Yapılmaması ve Eşitlik

1. Taraf Devletler herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuktan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder.

2. Taraf Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır.

3. Taraf Devletler eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tüm adımları atar.

4. Engellilerin fiili eşitliğini hızlandırmak veya sağlamak için gerekli özel tedbirler işbu sözleşme amaçları doğrultusunda ayrımcılık olarak nitelendirilmez.

Madde 6:

Engelli Kadınlar

1. Taraf Devletler engelli kadınlar ile kız çocuklarının çok yönlü ayrımcılığa maruz kalmakta olduğunu kabul eder ve bu bakımdan onların tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit koşullarda yararlanmalarını sağlamaya yönelik tedbirleri alır.

2. Taraf Devletler kadınların tam gelişimi, ilerlemesi ve güçlenmesini ve bu sözleşmede belirtilen insan hak ve temel özgürlüklerini kullanmaları ve bu hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlamak için gerekli tüm tedbirleri alır.

Madde 7:

Engelli Çocuklar

1. Taraf Devletler, engelli çocukların diğer çocuklarla eşit bir şekilde tüm insan hak ve özgürlüklerinden tam olarak yararlanmasını sağlamak için gerekli tüm tedbirleri alır.

2. Engelli çocuklarla ilgili tüm eylemlerde çocuğun en çıkarının gözetilmesine öncelik verir.

3. Taraf Devletler, engelli çocukların kendilerini etkileyen her konuda, diğer çocuklarla eşit koşullar altında görüşlerini serbestçe ifade etme hakkına sahip olmalarını, yaşları ve olgunluk seviyelerine göre görüşlerine önem verilmesini ve onlara bu hakkın tanınması için engeline ve yaşına uygun destek sunulmasını sağlar.

Madde 8:

Bilinçlendirme

1. Taraf Devletler, aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için acil, etkin ve uygun tedbirleri almayı taahhüt eder:

(a) Aile dâhil toplumun her kesiminde engellilere yönelik bilinci arttırmak ve engellilerin hakları ve insanlık onurlarına saygı duyulmasını teşvik etmek

(b) Yaşamın her alanında engellilere yönelen klişeler, önyargılar, incitici uygulamalar ile cinsiyet ve yaş temelli ayrımcı davranışlarla mücadele etmek

(c) Engelli bireylerin kapasiteleri ve katkılarına ilişkin bilinç yaratmak

2. Bu amaca yönelik tedbirler aşağıdakileri içermektedir:

(a) Toplumda bilinç yaratmaya yönelik etkin kampanyaların tasarlanması, başlatılması ve sürdürülmesi

(i) Engelli bireylerin haklarının kabul edilebilirliği konusunda toplumun eğitimi

(ii) Engellilere yönelik olumlu yaklaşımların ve toplumsal bilincin artırılması

(iii) Engelli bireylerin becerileri, meziyetleri ve yeteneklerinin işyerlerine ve iş piyasasına katkısının toplumca tanınmasını teşvik etmek

(b) Erken yaştan itibaren tüm çocukların eğitim sisteminin her aşamasında engelli bireylerin insan haklarına saygıyla yaklaşmasını teşvik etmek

(c) Tüm kitle iletişim araçlarında, engellilerin işbu sözleşmenin amacına uygun bir yaklaşımla tanımlanmasını cesaretlendirmek

(d) Engellilere ve haklarına ilişkin bilinci artırıcı eğitim programlarını desteklemek

Madde 9:

Erişebilirlik

1. Taraf Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dâhil olacak şekilde, bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal hem de kentsel alanlarda, halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirleri alacaklardır. Erişim önündeki engellerin tespitini ve ortadan kaldırılmasını da içeren bu tedbirler diğerlerinin yanında, aşağıda belirtilenlere de uygulanır:

(a) Binalar, yollar, ulaşım araçları ve okullar, evler, sağlık tesisleri ve işyerleri dâhil diğer kapalı ve açık tesisler,

(b) Elektronik hizmetler ve acil hizmetler de dâhil olmak üzere bilgi ve iletişim araçları ile diğer hizmetler.

2. Taraf Devletler aşağıdakileri gerçekleştirmek için de uygun tedbirleri alacaklardır:

(a) Kamuya açık veya kamu hizmetine sunulan tesis ve hizmetlere erişime ilişkin asgari standart ve rehber ilkelerin geliştirilmesi, duyurulması ve bunlara ilişkin uygulamaların izlenmesi,

(b) Kamuya açık tesisleri işleten veya kamuya hizmet sunan özel girişimlerin engellilerin ulaşılabilirliğini her açıdan dikkate almalarının sağlanması,

(c) İlgili kişilerin engellilerin karşılaştığı ulaşılabilirlik sorunlarıyla ilgili olarak eğitilmesi,

(d) Kamuya açık binalar ve diğer tesislerde Braille alfabesi ve anlaşılması kolay nitelik taşıyan işaretlemelerin sağlanması,

(e) Kamuya açık binalara ve tesislere erişimi kolaylaştırmak için rehberler, okuyucular ve profesyonel işaret dili tercümanları dâhil çeşitli canlı yardımların ve araçların sağlanması,

(f) Engellilerin bilgiye erişimini sağlamak için onlara uygun yollarla yardım ve destek sunulmasının teşvik edilmesi,

(g) Engellilerin İnternet dâhil yeni bilgi ve iletişim teknolojilerine ve sistemlerine erişiminin teşvik edilmesi,

(h) Erişilebilir bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemlerinin tasarım, geliştirme ve dağıtım çalışmalarının ilk aşamadan başlayarak teşvik edilmesi ve böylece bu teknoloji ve sistemlere engelliler tarafından asgari maliyetle erişilebilmesinin sağlanması.

Madde 10:

Yaşama Hakkı

Taraf Devletler her insanın yaşama hakkına sahip olduğunu yeniden onaylayarak engellilerin bu haktan etkin ve diğer bireylerle eşit koşullar altında yararlanmalarını sağlayacak gerekli tüm tedbirleri alır.

Madde 11:

Risk Durumları ve İnsani Bakımdan Acil Durumlar

Taraf Devletler silahlı çatışma halleri, acil insani durumlar ve doğal afetler de dâhil olmak üzere risk durumlarında engellilerin korunması ve güvenliğinin sağlanması için insancıl hukuk ve uluslararası insan hakları hukuku dâhil uluslararası hukuk çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirmek için gerekli tüm tedbirleri alır.

Madde 12:

Yasa Önünde Eşit Tanınma

1. Taraf Devletler, engellilerin buldukları her yerde kişi olarak tanınma hakkına sahip olduklarını yeniden onaylar.

2. Taraf Devletler engellilerin tüm yaşam alanlarında diğer bireylerle eşit koşullar altında hak ehliyetine sahip olduğunu kabul eder.

3. Taraf Devletler engelli bireylerin hak ehliyetlerini kullanırken gereksinim duyabilecekleri desteği alabilmeleri için uygun tedbirleri alır.

4. Taraf Devletler hak ehliyetinin kullanımına ilişkin tüm tedbirlerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak, istismarı önleyici ve etkin bir şekilde güvenceler sağlamasını temin eder. Söz konusu güvenceler hak ehliyetinin kullanımına ilişkin tedbirlerin kişinin haklarına, iradesine ve tercihlerine saygılı olmasını, çıkar çatışmasından bağımsız olmasını, kişinin iradesine haksız bir müdahalede bulunmamasını, kişinin içinde bulunduğu koşullar ile orantılı olmasını ve bu koşulları gözetmesini, mümkün olan en kısa süre içinde uygulanmasını, yetkili, bağımsız ve tarafsız bir merci veya yargı organı tarafından sürekli olarak gözden geçirilmesini sağlamalıdır. Bu güvenceler söz konusu tedbirlerin kişinin hak ve çıkarlarını etkilediği derecede ölçülü olmalıdır.

5. Taraf Devletler işbu madde çerçevesinde engellilerin mülk edinmek veya mirasa hak kazanmak, mali işlerini kontrol etmek ve banka kredileri, ipotekleri ve diğer mali kredilere erişim açısından diğer bireylerle eşit haklara sahip olmasını sağlamak için uygun ve etkin bir şekilde tüm tedbirleri almalı ve engellilerin mülklerinden keyfi olarak mahrum bırakılmamasını sağlar.

Madde 13:

Adalete Erişim

1. Taraf Devletler engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında adalete etkin bir şekilde erişimini sağlamalıdır. Bunun için usule ve yaşa uygun düzenlemeler yapılmalı ve soruşturma ve diğer hazırlık aşamaları ve tanıklık dâhil tüm hukuki işlemlere doğrudan ve dolaylı katılımları kolaylaştırılmalıdır.
2. Taraf Devletler engellilerin, adalete etkin bir şekilde erişimini sağlamak için polis ve cezaevi personeli dâhil adalet sistemi çalışanlarının, gerekli eğitimi almalarını sağlamalıdır.

Madde 14:

Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği

1. Taraf Devletler engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında aşağıdaki haklardan yararlanmasını sağlar:
 - (a) Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkından yararlanma
 - (b) Özgürlüklerinden hukuka aykırı veya keyfi bir şekilde mahrum bırakılmamaları, özgürlüğün kısıtlandığı hallerin hukuka dayalı olması ve engelliliğin hiçbir koşulda özgürlüğün kısıtlanmasının gerekçesi olarak gösterilmemesi.
2. Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse, bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını, engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere sözleşmenin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.

Madde 15:

İşkence, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Maruz Kalmama

1. Hiç kimse işkence veya zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezaya maruz kalmamalıdır. Özellikle, hiç kimse rızası alınmaksızın tıbbi veya bilimsel deneye tabi tutulmamalıdır.
2. Taraf Devletler engellilerin işkence veya zalimane insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezaya karşı diğer bireylerle eşit koşullar altında korunmasını sağlamak için etkin bir şekilde tüm yasal, idari, yargısal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 16:

Sömürü, Şiddet veya İstismara Maruz Kalmama

1. Taraf Devletler engellilerin ev içinde ve dışında sömürüye uğramasının, şiddete ve istismara maruz kalmasının, bu tutumların cinsiyete dayalı hali dâhil, her biçiminden korumak için uygun yasal, idari, sosyal, eğitsel ve diğer tüm tedbirleri alır.
2. Taraf Devletler engellilere, ailelerine, onların bakımını sağlayanlara, cinsiyetlerine ve yaşlarına uygun, yardım ve desteği sağlayarak sömürü, şiddet ve istismar vakalarının nasıl önleneceğine, tespit edileceğine ve bildirileceğine dair bilgi ve eğitim vererek sömürünün, şiddetin ve istismarın her biçimini önleyici uygun tüm tedbirleri alır. Taraf Devletler koruma hizmetlerinin yaş, cinsiyet ve engellilik konularına duyarlı olmalarını sağlar.
3. Taraf Devletler sömürünün, şiddetin ve istismarın her biçimini önlemek için engellilere hizmet etmeye yönelik tüm tesislerin ve programların bağımsız merciler tarafından etkin bir şekilde denetlenmesini sağlar.
4. Taraf Devletler koruyucu hizmetlerin sunulması sırasında meydana gelenler de dâhil olmak üzere sömürünün, şiddetin veya istismarın herhangi bir biçiminin mağduru olan engellilerin fiziksel, zihinsel

ve psikolojik olarak tedavisi, rehabilitasyonu ve sosyal açıdan yeniden bütünleşmesini sağlayıcı uygun tüm tedbirleri alır. Söz konusu iyileşme ve yeniden bütünleşme, kişinin sağlığına, öz saygısına, onuruna, özerkliğine kavuşmasını sağlar ve yaş ve cinsiyetiyle bağlantılı özel ihtiyaçlarını dikkate alır.

5. Taraf Devletler engellilere karşı sömürü, şiddet ve istismar vakalarının tespiti, soruşturulması ve gerekli hallerde kovuşturulmasını sağlamak için; kadın ve çocuk merkezli yasa ve politikalar dâhil etkili yasa ve politikaları yürürlüğe koyar.

Madde 17:

Kişisel Bütünlüğün Korunması

Engelli her kişi, beden ve ruh bütünlüğüne diğer bireylerle eşit bir şekilde saygı duyulması hakkına sahiptir.

Madde 18:

Seyahat Özgürlüğü ve Uyruluk

1. Taraf Devletler engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında seyahat ve yerleşim yerini seçme özgürlüğüne ve uyruluk hakkına sahip olduğunu kabul eder ve engellilerin aşağıdaki haklarını sağlar:

(a) Uyruluk kazanma ve değiştirme hakkı olması ve keyfi olarak veya engelli olması nedeniyle uyruluktan mahrum bırakılmaması

(b) Kişinin engelli olması nedeniyle uyruluğuna veya kimliğine ilişkin diğer belgeleri elde etme, bu belgelere sahip olma ve bu belgeleri kullanma veya seyahat özgürlüğünden yararlanmasını sağlamak için gerekli olabilecek göçmenlik işlemleri gibi süreçleri yürütme olanağından mahrum bırakılmaması

(c) Kendi ülkesi dâhil herhangi bir ülkeden ayrılma özgürlüğünün olması

(d) Kendi ülkesine girme hakkından engelli olmasına dayanılarak veya keyfi olarak mahrum bırakılmaması.

2. Engelli çocuklar doğum sonrasında derhal nüfusa kaydedilmeli ve doğuştan isim edinme, uyruluk kazanma ve mümkün olduğu ölçüde kendi ebeveynlerini bilme ve onlar tarafından bakılma hakkına sahip olmalıdır.

Madde 19:

Bağımsız Yaşayabilme ve Topluma Dâhil Olma

İşbu sözleşmeye Taraf Devletler tüm engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında toplum içinde yaşama hakkına sahip olduğunu kabul eder ve engellilerin bu haktan eksiksiz yararlanabilmeleri ve topluma tam katılımlarını kolaylaştırmak için gerekli tedbirleri etkin bir şekilde alır. Bu çerçevede aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir:

(a) Engelliler diğer bireylerle eşit koşullar altında ikametgâhlarını ve nerede ve kiminle yaşayacaklarını seçme hakkına sahiptirler ve özel bir yaşama düzenine zorlanamazlar.

(b) Engellilerin kişisel destek dâhil olmak üzere toplum içinde yaşamak ve topluma dâhil olmak için ihtiyaç duydukları konut içi, kurum içi ve diğer toplumsal destek hizmetlerine erişimleri sağlanmalı ve engellilerin toplumdan tecridi ve ayrı tutulması önlenmelidir.

(c) Kamusal hizmet ve tesisler engellilere diğer bireylerle eşit şekilde açık olmalı ve onların ihtiyaçlarına yanıt verebilmelidir.

Madde 20:

Kişisel Hareketlilik

Taraf Devletler engellilerin olanaklar çerçevesinde azami ölçüde bağımsız hareket edebilmesini sağlamak için etkin bir şekilde gerekli tüm tedbirleri alır. Bu tedbirler şunlardır:

- (a) Engellilerin istedikleri şekil ve zamanda ve karşılanabilir bir maliyetle hareket edebilmelerinin kolaylaştırılması.
- (b) Engellilerin hareketi kolaylaştırıcı kaliteli araç ve gerece, yardımcı teknolojilere, yardım sunan insanlara ve araçlara karşılanabilir bir maliyetle erişiminin kolaylaştırılması.
- (c) Engellilere ve engelli kişilerle çalışan uzman personele engellilerin hareket becerilerinin geliştirilmesi konusunda eğitim verilmesi.
- (d) Harekete yardımcı araç ve gereçlerle yardımcı teknolojileri üretenlerin engellilerin her türlü ihtiyacını dikkate almaları hususunda teşvik edilmesi.

Madde 21:

Düşünce ve İfade Özgürlüğü ile Bilgiye Erişim

Taraf Devletler engellilerin işbu sözleşmenin 2. Maddesi'nde tanımlanmış tüm iletişim araçlarını tercihe bağlı kullanabilmesi, bilgi ve fikir araştırma, alma ve verme özgürlüğü dâhil düşünce ve ifade özgürlüğünden diğer bireylerle eşit koşullar altında yararlanabilmesi için uygun tüm tedbirleri alır. Bu tedbirler aşağıdakileri içermelidir:

- (a) Kamuya sunulması amaçlanan bilginin engellilerin erişebileceği biçimlerde ve farklı engelli gruplarına uygun teknolojilerle güncel olarak ve ek bir bedel alınmaksızın sunulması.
- (b) Engellilerin resmi temaslarda işaret dillerini, Braille alfabesini, beden dilini ve tercih ettikleri diğer tüm erişilebilir iletişim araç ve biçimlerini kullanmalarının kolaylaştırılması.
- (c) Kamuya açık hizmet sunan özel kuruluşların internet dâhil olmak üzere engellilerin erişilebileceği ve kullanılabilen biçimde bilgi ve hizmet sunmalarının teşvik edilmesi.
- (d) İnternet aracılığıyla bilgi sunanlar dâhil olmak üzere kitle iletişim hizmeti sunan kurumların hizmetlerini engellilerin erişebileceği şekillerde sunmalarının teşvik edilmesi.
- (e) İşaret dili kullanımının kabul ve teşvik edilmesi.

Madde 22:

Özel Hayata Saygı

1. İkametgâhı ve yaşama biçimi ne olursa olsun hiçbir engelli bireyin özel hayatı, ailesi, konutu, haberleşmesi ve diğer iletişimlerine, keyfi veya hukuka aykırı şekilde müdahale edilemez ve şeref ve haysiyetine yönelik hukuka aykırı uygulamalarda bulunulamaz. Engelliler söz konusu müdahale veya saldırılardan hukuken korunma hakkına sahiptir.

2. Taraf Devletler engellilerin kişisel, sağlık ve rehabilitasyon bilgilerinin gizliliğini diğer bireyler ile eşit koşullar altında korur.

Madde 23:

Hane ve Aile Hayatına Saygı

1. Taraf Devletler evlilik, aile, ebeveynlik ve özel ilişkilere dair meselelerde engellilere karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmak için uygun tedbirleri etkin bir şekilde ve engellilerin diğer bireylerle eşit olduğunu gözetenek alır. Bu çerçevede aşağıda belirtilenler sağlanmalıdır:

(a) Evlilik çağına gelmiş engellilerin evlenme ve aile kurma hakkının tanınması ve bu hakkın evlenmek isteyen eşlerin serbest iradeleri ve rızaları doğrultusunda kullanılması.

(b) Engellilerin çocuklarının sayısına ve yaş aralığına serbestçe ve sorumluluğunu taşıyarak karar verme hakkının tanınması ve yaşlarına uygun bilgiye, üreme ve aile planlaması eğitime, erişim hakkının tanınması ile bu haklarını kullanmaları için gereken araçların oluşturulması.

(c) Çocuklar dâhil olmak üzere engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında doğurganlıklarından mahrum bırakılmaması.

2. Taraf Devletler, velayet, vesayet, kayımlık, evlat edinme veya ulusal mevzuatta bu kavramların benzerlerinin yer aldığı kurumlar hususunda - her durumda çocukların yararlarının üstün tutulması şartıyla - engelli hakları ve sorumluluklarını güvence altına alır. Engelliler çocuklarının bakım sorumluluklarını yerine getirirken Taraf Devletler uygun desteği sunar.

3. Taraf Devletler, engelli çocukların aile yaşamlarıyla ilgili olarak diğer bireylerle eşit haklara sahip olmasını sağlar. Taraf Devletler bu hakları yaşama geçirmek ve engelli çocukların saklanması, terk edilmesi, ihmal edilmesi ve ayrı tutulmasının önüne geçmek üzere engelli çocuklara ve ailelerine erken ve kapsamlı bilgi, hizmet ve destek sunar.

4. Taraf Devletler, bir çocuğun ailesinin istemi olmadan ailesinden ayrılmasını sağlar. Bunun istisnası, yargısal denetime tabi yetkili mercilerin, çocuğun üstün yararı gereğince ailesinden ayrılmasının gerekli olduğuna uygulanan yasa ve usuller uyarınca karar vermesidir. Hiçbir koşulda çocuğun veya ebeveynlerinden biri ya da hepsinin engelli olması nedeniyle çocuk anne ve babasından ayrı tutulamaz.

5. Taraf Devletler, engelli çocuğun çekirdek ailesinin çocuğa bakamaması durumunda, çocuğa geniş anlamda aile üyeleri, bunun mümkün olmadığı takdirde aile ortamını sağlayacak bir sosyal çevrede alternatif bakım sağlanması için her türlü çabayı göstermeyi taahhüt eder.

Madde 24:

Eğitim

1. Taraf Devletler engellilerin eğitim hakkını tanır. Taraf Devletler, bu hakkın fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması için eğitim sisteminin bütünleştirici bir şekilde her seviyede engellileri içine almasını ve ömür boyu engellilerin öğrenim imkânını sağlar. Bunun için aşağıdaki hedefler gözetilmelidir:

(a) İnsan potansiyelinin, onur ve değer duygusunun tam gelişimi ve insan haklarına, temel özgürlüklere ve insan çeşitliliğine saygı duyulmasının güçlendirilmesi.

(b) Engellilerin kişiliklerinin, yeteneklerinin, yaratıcılıklarının, zihinsel ve fiziksel becerilerinin potansiyellerinin en üst derecesinde gelişiminin sağlanması.

(c) Engellilerin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılımlarının sağlanması.

2. Taraf Devletler bu hakkın yaşama geçirilmesi için aşağıda belirtilenleri sağlar:

(a) Engelliler, engelleri nedeniyle genel eğitim sisteminden dışlanmamalı ve engelli çocuklar engelleri nedeniyle parasız ve zorunlu ilk ve ortaöğretim olanaklarının dışında tutulmamalıdır.

(b) Engelliler yaşadıkları çevrede bütünleştirici, kaliteli ve parasız ilk ve orta öğretime diğer bireylerle eşit olarak erişebilmelidir.

(c) Bireylerin ihtiyaçlarına göre makul düzenlemeler yapılmalıdır.

(d) Engellilerin genel eğitimden etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için genel eğitim sistemi içinde ihtiyaç duydukları desteği almalıdır.

(e) Engellilere yönelik bireyselleştirilmiş etkin destekleyici tedbirler, engellilerin tam katılımı hedefine uygun olarak, akademik ve sosyal gelişimi artırıcı ortamlarda sağlanmalıdır.

3. Taraf Devletler engellilerin toplumun eşit üyeleri olarak eğitime tam ve eşit katılımlarını kolaylaştırmak için yaşamı ve sosyal gelişim becerilerini öğrenmelerini sağlar. Taraf Devletler bu amaçla aşağıda belirtilen tedbirleri alır:

(a) Braille ve diğer biçemlerdeki yazıların okunmasının öğrenilmesi, beden dilinin ve alternatif iletişim araçları ve biçimleri ile yeni çevreye alışma ve bu çevrede hareket etme becerilerinin öğrenilmesi, akran desteği ve rehberlik hizmetlerinin kolaylaştırılması.

(b) İşaret dilinin öğrenilmesine, işitme ve konuşma engellilerin dilsel kimliğinin gelişimine yardımcı olunması.

(c) Görme, işitme veya hem görme hem işitme-konuşma engellilerin, özellikle çocukların eğitiminin en uygun dille, iletişim araç ve biçimleriyle, onların akademik ve sosyal gelişimini artırıcı ortamlarda sunulmasının sağlanması.

4. Taraf Devletler bu hakkın yaşama geçmesini sağlamak için, engelli olanlar dâhil olmak üzere, işaret dilini ve Braille alfabesini bilen öğretmenlerin işe alınması ve eğitimin her düzeyinde çalışan uzmanların ve personelin eğitimi için uygun tedbirleri alır. Söz konusu eğitim engelliliğe ilişkin bilincin artırılmasını, alternatif iletişim araç ve biçimleri ile destekleyici eğitim tekniklerinin ve materyallerinin kullanılmasını içermelidir.

5. Taraf Devletler engellilerin genel yükseköğretimine, mesleki eğitime, erişkin eğitime ve ömür boyu süren eğitime ayrımcılığa uğramaksızın diğer bireylerle eşit koşullar altında erişimini sağlar. Taraf Devletler bu amaçla engellilerin ihtiyaçlarına uygun makul düzenlemelerin yapılmasını temin eder.

Madde 25:

Sağlık

Taraf Devletler engellilerin, engelliliğe dayalı ayrımcılığa uğramaksızın ulaşılabilir en yüksek sağlık standardından yararlanma hakkını tanıır. Taraf Devletler engellilerin sağlıkla ilgili olarak rehabilitasyon da dâhil olmak üzere cinsiyete duyarlı sağlık hizmetlerine erişimini mümkün kılmak için uygun tüm tedbirleri alır.

Taraf Devletler;

(a) Parasız veya karşılanabilir bir maliyetle sağlanan sağlık bakımı ve programlarının, engellilere diğer bireylerle aynı kapsam, kalite ve standartta sağlanmasını ve bu hizmetlerin cinsel ve üreme sağlığı ile halk sağlığı programlarını da içermesini sağlar.

(b) Engellilerin özellikle engellilikleri nedeniyle gereksinim duyduğu sağlık hizmetlerini sağlar. Bu sağlık hizmetleri erken tanı ve mümkünse müdahaleyi, çocuklar ve yaşlılar dâhil olmak üzere, engelliliğin azaltılmasını ya da artmasını önlemeyi hedefleyen hizmetleri kapsamalıdır.

(c) Sağlık hizmetlerini kırsal alanlar dâhil olmak üzere mümkün olduğu kadar kişilerin yaşadıkları yerlerin yakınına götürülmesini temin eder.

(d) Sağlık profesyonellerinin engellilere sunduğu tıbbi bakımın, diğer bireylere sundukları bakımla aynı kalitede olmasını ve bu bakımın hastaların bağımsız ve aydınlatılmış onaylarına dayanmasını sağlamak amacıyla diğer tedbirlerin yanı sıra eğitim vererek kamu kurumları ile özel kurumlar tarafından sunulan sağlık bakımının etik standartlarını yayımlayarak engellilerin insan hakları, onuru, özerkliği ve ihtiyaçları hakkında bilinç yaratır.

(e) Ulusal mevzuatın sağlık ve yaşam sigortasını düzenlediği hallerde engellilerin bu sigortalardan yararlanmaları bakımından ayrımcılık yapılmasını yasaklar ve sigortanın adil ve makul olmasını sağlar.

(f) Engelliliğe dayalı olarak sağlık bakımı veya hizmetlerinin sunulmamasını veya yiyecek ve içecek verilmemesini önlemek üzere gerekli tedbirleri alır.

Madde 26:

Habiliteasyon ve Rehabilitasyon

1. Taraf Devletler, engellilerin azami bağımsızlığını, tam fiziksel, zihinsel, sosyal ve mesleki becerilerini elde etmelerini ve yaşamın her alanına tam katılımlarını sağlamak için akran desteği dâhil uygun tedbirleri etkin bir şekilde alır. Bu bakımdan Taraf Devletler özellikle sağlık, istihdam, eğitim ve sosyal hizmetler alanlarında kapsamlı rehabilitasyon hizmetlerini sunar, mevcut hizmetleri güçlendirir ve genişletir. Bunun için şöyle bir yol izlemelidirler:

(a) Habilitasyon ve rehabilitasyon hizmet ve programları mümkün olan en erken evrede başlamalıdır ve bireylerin ihtiyaçlarının ve güçlü olduğu yönlerin çok disiplinli bir çerçevede değerlendirilmesine dayanmalıdır.

(b) Engellilerin topluma katılımını ve toplumla bütünleşmesini destekleyen habilitasyon ve rehabilitasyon hizmet ve programlarına katılmak rızaya dayalı olmalıdır ve bu hizmet ve programlar, kırsal alanlar dâhil olmak üzere engellilerin yaşadıkları yerlerin mümkün olduğu kadar yakınında sunulmalıdır.

2. Taraf Devletler, habilitasyon ve rehabilitasyon hizmetlerinde çalışan profesyoneller ve personel için temel ve sürekli eğitim programları geliştirilmesini destekler.

3. Taraf Devletler engelliler için hazırlanmış habilitasyon ve rehabilitasyonla ilgili yardımcı cihazlar ve teknolojilerin erişilebilirliğini, bunlara ilişkin bilgiyi ve bunların kullanımını teşvik eder.

Madde 27:

Çalışma ve İstihdam

1. Taraf Devletler engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında çalışma hakkına sahip olduğunu kabul eder. Bu hak, engellilerin açık, bütünleştirici ve erişilebilir bir iş piyasası ve çalışma ortamında, serbestçe seçtikleri bir işle hayatlarını kazanmaları fırsatını da içerir. Taraf Devletler, çalışırken engelli olanlar dâhil olmak üzere tüm engellilerin çalışma hakkının yaşama geçmesini yasama çalışmalarını da içeren uygun tüm tedbirleri alarak güvence altına alır. Taraf Devletler bunların yanı sıra;

(a) İşe alım ve istihdam edilme koşullarında, istihdamın sürekliliği, kariyer gelişimi, sağlıklı ve güvenli çalışma koşulları dâhil olmak üzere istihdama ilişkin her hususta, engelliliğe dayalı ayrımcılığı yasaklar.

(b) Fırsat eşitliği, eşit değerde işe eşit ücret ilkesi, tacizden korunma ve mağduriyetin giderilmesi, güvenli ve sağlıklı çalışma koşulları dâhil olmak üzere diğer bireylerle eşit koşullar altında adil ve uygun çalışma koşullarının sağlanmasına ilişkin olarak engellilerin haklarını korur.

(c) Engellilerin iş ve sendikal haklarını diğer bireylerle eşit koşullar altında kullanabilmelerini sağlar.

(d) Engellilerin genel teknik ve mesleki rehberlik programlarına yerleştirme hizmetlerine, mesleki ve sürekli eğitime diğer bireylerle eşit koşullar altında etkin bir şekilde erişimini sağlar.

(e) İş piyasasında engellilerin istihdam olanaklarının ve kariyer gelişiminin desteklenmesine ve engellilerin iş aramasına veya işe başlamasına, çalışmaya devam etmesine ve işe geri dönmelerine yardım eder.

(f) Serbest çalışma, girişimcilik, kooperatif kurma ve kendi işini kurma konusundaki fırsatları geliştirir.

(g) Engellileri kamu sektöründe istihdam eder.

(h) Olumlu eylem programları, teşvikler ve diğer tedbirleri de içerebilecek uygun politika ve önlemlerle, engellilerin özel sektörde istihdam edilmelerini destekler.

(i) Engellilerin çalıştığı işyerlerinde makul düzenlemelerin yapılmasını sağlar.

(j) Engellilerin açık iş piyasasında iş deneyimi kazanmasını temin eder.

(k) Engelliler için mesleki rehabilitasyon, işte kalma ve işe dönüş programları yürütür.

2. Taraf Devletler, engellilerin kölelik altında tutulmalarını engeller ve engellileri zorla veya mecburi çalışmaya karşı diğer bireylerle eşit koşullar altında korur.

Madde 28:

Yeterli Yaşam Standardı ve Sosyal Korunma

1. Taraf Devletler engellilerin yiyecek, giysi ve barınma dâhil kendileri ve aileleri için yeterli yaşam standardı hakkını ve yaşam koşullarının sürekli olarak iyileştirilmesi hakkını tanır. Taraf Devletler bu hakkın engelli olmaları nedeniyle ayrımcılığa uğramaksızın tanınmasını temin etmek için gerekli adımları atar.

2. Taraf Devletler engellilerin sosyal korunma ve engelliliğe dayalı ayrımcılığa uğramadan bu haktan yararlanma hakkını tanır ve aşağıda belirtilen tedbirler dâhil olmak üzere bahse konu hakkın tanınmasını temin etmek ve geliştirmek için gerekli adımları atar:

(a) Engellilerin temiz su hizmetlerine uygun ve bedeli ödenebilir hizmetlere eşit erişimlerini sağlamak ve engellilerin ihtiyaçlarına ilişkin araç - gereç ve diğer yardımlara erişimlerini temin etmek.

(b) Özellikle engelli kadın ve kızlar ve engelli yaşlılar dâhil olmak üzere engellilerin sosyal koruma programlarına ve yoksulluk azaltıcı programlara erişimini sağlamak.

(c) Yoksulluk koşullarında yaşayan engellilerin ve ailelerinin uygun eğitim, danışmanlık, mali yardım ve süreli bakım dâhil engelliliğe ilişkin harcamalarında, devlet yardımına erişimini sağlamak.

(d) Engellilerin toplu konut programlarına erişimini sağlamak.

(e) Engellilerin emeklilik fırsatları ve programlarına eşit erişimini sağlamak.

Madde 29:

Siyasal ve Toplumsal Yaşama Katılım

Taraf Devletler, engellilerin siyasi haklarını ve diğer bireylerle eşit koşullar altında bunlardan yararlanma fırsatını güvence altına alır ve aşağıda belirtilenleri yerine getirir:

(a) Diğerlerinin yanı sıra aşağıda belirtilenler yoluyla engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında seçme ve seçilme hakları dâhil olmak üzere siyasi ve kamusal yaşama etkin şekilde ve tam katılımını doğrudan veya serbestçe seçilmiş temsilciler aracılığıyla sağlamak.

(i) Seçim usullerinin, tesislerinin, materyallerinin uygun, erişilebilir ve anlaşılması ve kullanılmasının kolay olmasını sağlamak.

(ii) Engellilerin, seçimlerde ve referandumlarda baskıya uğramadan, gizli oy kullanarak aday olma ve etkili bir mevkide görev alma ve devletin tüm kademelerinde tüm kamu görevlerini yerine getirme haklarını koruyarak, uygun olan yardımcı ve yeni teknolojilerin kullanılmasını kolaylaştırmak.

(iii) Engellilerin seçmen olarak tercihlerini özgürce ifade edebilmelerini güvence altına alarak ve bu amaçla gerektiğinde, talep etmeleri durumunda oy kullanırken kendi seçtikleri bir kişinin desteğini almalarına izin vermek.

(b) Engellilerin ayrımcılığa uğramadan, diğer bireylerle eşit koşullar altında, kamu işlerinin idaresinde etkin ve tam katılımlarının sağlanacağı bir ortamı yaratmak ve aşağıda belirtilenler de dâhil olmak üzere kamu işlerine katılımlarını cesaretlendirmek.

(i) Ülkenin kamusal ve siyasi yaşamı ile ilgili sivil toplum kuruluşları, dernekler ve siyasi partilerin etkinliklerine ve yönetimine, engellilerin katılımını sağlamak.

(ii) Engellileri uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde temsil eden engelli örgütlerinin kurulması ve engellilerin içinde yer almalarının sağlanması.

Madde 30:

Kültürel Yaşama, Dinlenme, Boş Zaman Aktiviteleri ve Spor Faaliyetlerine Katılım

1. Taraf Devletler, engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında, kültürel yaşama katılım hakkını tanırlar ve engellilerin aşağıda belirtilenlerden yararlanmasını sağlamak için gerekli tüm tedbirleri alır:

(a) Kültürel materyallere ulaşılabilir biçimleri aracılığıyla erişmek.

(b) Televizyon programlarına, filmlere, tiyatroya ve diğer kültürel etkinliklere ulaşılabilir biçimleri aracılığıyla erişmek.

(c) Tiyatro, müze, sinema, kütüphane ve turistik hizmetler gibi kültürel etkinliklerin yapıldığı veya hizmetlerin sunulduğu yerlere ve ayrıca mümkün olduğu ölçüde ulusal kültür açısından önemli anıtlar ve alanlara erişmek.

2. Taraf Devletler, sadece engellilerin yararı için değil, toplumu zenginleştirmek amacıyla da engellilerin yaratıcı, sanatsal ve entelektüel kapasitelerini geliştirme ve kullanma imkânına sahip olmalarını sağlayıcı gerekli tedbirleri alacaklardır.

3. Taraf Devletler, uluslararası hukuka uygun olarak fikri mülkiyet haklarını koruyan yasaların, engellilerin kültürel materyallere erişimine uygun olmayan veya ayrımcılık yaratan bir engel çıkarmaması için tüm uygun tedbirleri alır.

4. Engelliler, diğer bireylerle eşit koşullar altında, kendilerinin özel kültürel ve dil kimliklerinin, örneğin işaret dilleri ve işitme engelliler kültürü, tanınması ve desteklenmesi hakkına sahiptir.

5. Taraf Devletler, engellilerin eğlence, dinlenme ve spor etkinliklerine diğer bireylerle eşit koşullar altında katılımını sağlamak amacıyla aşağıda yazılı tedbirleri alır:

(a) Engellilerin her seviyedeki genel spor etkinliklerine mümkün olduğunca tam katılımını cesaretlendirmek ve artırmak.

(b) Engellilerin, özel spor ve eğlence etkinliklerini örgütleme, geliştirme ve bu etkinliklere katılma imkânına sahip olmasını temin etmek ve bu nedenle, diğer bireylerle eşit koşullar altında onlara uygun bilgi ve eğitimin verilmesini ve kaynakların sunulmasını sağlamak.

(c) Engellilerin spor, eğlence yerleri ile turistik alanlara erişimini sağlamak.

(d) Engelli çocukların, okullardaki etkinlikler dâhil olmak üzere, oyun, eğlence, boş zaman aktiviteleri ve spor etkinliklerine eşit şekilde katılabilmelerini sağlamak.

(e) Eğlence, turistik aktiviteler ile boş zaman aktiviteleri ve spor etkinliklerini organize edenlerin sunduğu hizmetlere engellilerin erişebilmesini sağlamak.

Madde 31:

İstatistikler ve Veri Toplama

1. Taraf Devletler bu sözleşmenin uygulanması açısından gerekli politikaları formüle etmeleri ve geliştirmelerinde kendilerine yol gösterecek istatistik veriler ve araştırmalar da dâhil olmak üzere uygun bilgileri toplar. Bilgi toplama ve bilginin sürdürülebilirliği için aşağıdaki noktalar dikkate alınır:

(a) Verinin korunması, engelli kişilerin özel yaşamlarına saygı ve gizliliğin sağlanmasına ilişkin yasal olarak oluşturulmuş güvenlik tedbirlerine uygun olmalıdır.

(b) İstatistiklerin toplanması ve kullanımında insan hakları, temel özgürlükler ve etik ilkelerin korunması konularındaki uluslararası düzeyde kabul edilen normlara uygunluk aranmalıdır.

2. Bu maddeye göre toplanan bilginin, uygun olması halinde, dağıtılması ve mevcut sözleşme kapsamında taraf devletlerin uygulamalarının değerlendirilmesi ve engellilerin haklarını kullanırken karşılaştıkları güçlüklerin ortaya konulmasında, kullanılması sağlanmalıdır.

3. Taraf Devletler topladıkları istatistiklerin dağıtılması konusunda sorumluluk almalı ve bu verilerin engelli kişiler ve diğerleri için erişilebilir olmasını sağlamalıdır.

Madde 32:

Uluslararası İşbirliği

1. Taraf Devletler bu sözleşmenin amaç ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesine yönelik olarak ulusal çabaların desteklenmesi konusunda uluslararası işbirliğinin önemini kabul eder ve teşvik eder. Bu doğrultuda devletlerarası ve devletler düzeyinde, gerektiğinde ilgili uluslararası ve bölgesel örgütler ve sivil toplumla özellikle engellilere yönelik örgütlerle işbirliğini sağlamak üzere gerekli tedbirleri alır. Bu tedbirler diğerlerinin yanı sıra şunları içerir:

(a) Uluslararası kalkınma programları da dâhil olmak üzere uluslararası işbirliğinin, engellileri kapsamasını ve engelliler için erişilebilir olmasını güvence altına almak.

(b) Bilgi, deneyim ve eğitim programları ve iyi uygulamaların değişimi ve paylaşımı aracılığıyla kapasite geliştirmeyi teşvik etmek ve desteklemek.

(c) Araştırma, bilimsel ve teknik bilgiye erişim konularında işbirliğini geliştirmek.

(d) Erişilebilir ve destek sağlayıcı teknolojilere ulaşımın sağlanması aracılığıyla ve teknoloji transferi yoluyla uygun görülen teknik ve ekonomik yardımı sağlamak.

2. Bu Maddenin hükümleri, her taraf devletin mevcut sözleşmenin getirdiği yükümlülükleri yerine getirmesini göz ardı etmez.

Madde 33:

Ulusal Uygulama ve Denetim

1. Taraf Devletler kendi örgütlenme biçimlerine uygun olarak mevcut sözleşmenin uygulanmasıyla ilgili konular için hükümet içinde bir veya daha fazla kilit nokta tahsis eder ve hükümet içinde farklı sektörler ve farklı düzeylerdeki konuyla ilgili faaliyetlerin teşvik edilmesi için koordinasyon mekanizması kurar.

2. Taraf Devletler, kendi bünyeleri içerisinde, işbu sözleşmeyi teşvik ve temin edip düzeltmek amacıyla kendi yasal ve idari sistemlerine uygun olan ve bir veya daha fazla bağımsız mekanizmayı içeren bir yapı bulundurur veya kurar ve bu yapıyı güçlendirir. Taraf Devletler bu yapıyı kurarken, insan haklarının teşviki ve korunması için ulusal kurumların statü ve işleyişine ilişkin ilkeleri de göz önünde bulundururlar.

3. Taraf Devletler, başta engelliler ve onları temsil eden kuruluşlar olmak üzere sivil toplumun denetim sürecine tam katılımını sağlar.

Madde 34:

Engelli Hakları Komitesi

1. İşbu sözleşmede verilen görevleri yerine getirmek üzere bir Engelli Hakları Komitesi kurulur (bundan sonra "Komite" olarak adlandırılacaktır).

2. Komite, işbu sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte 12 uzmandan oluşur. 60 onay veya katılımdan sonra, Komite'nin üye sayısı altı kişi arttırılarak azami üye sayısı olan 18'e ulaşılır.

3. Komite üyeleri kişisel kapasiteleri ölçüsünde çalışmalı ve ahlaki değerleri yüksek, sözleşmenin içerdiği alanlarla ilgili başarıları ve deneyimleri kabul gören kişiler arasından seçilmelidirler. Taraf Devletler, adaylarını belirlerken bu sözleşmenin 4. Maddesi'nin 3. paragrafındaki hükümleri göz önünde bulundurmaya davet edilir.

4. Komite üyeleri Taraf Devletlerce seçilir. Taraf Devletler komite üyelerinin seçiminde eşit coğrafi dağılım, farklı medeniyetlerin ve yasal sistemlerin temsil edilmesi, kadın-erkek temsiline dengeli olması ve engelli uzmanların katılımı hususlarını dikkate alır.

5. Komite üyeleri, Taraf Devletler Konferansı sırasında, sözleşmeye Taraf Devletlerin vatandaşları arasından belirlediği adaylardan oluşan bir listeden gizli oyla seçilir. Taraf Devlet sayısının 2/3'ünün karar yeter sayısı olduğu bu toplantılarda, en fazla oyu alan ve temsil edilen devletlerin oylarının mutlak çoğunluğuna ulaşan kişiler seçimi kazanırlar.

6. İlk seçim, sözleşmenin yürürlüğe girişinden itibaren altı ay içinde yapılır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, her seçimden en az dört ay önce Taraf Devletlere yazı göndererek iki ay içinde adaylarını bildirmelerini ister. Genel Sekreter, taraf devletlerce gösterilen ve sözleşmeye uygun olan adayların adlarını alfabetik sıraya göre, kendisini aday gösteren Taraf Devletin adıyla birlikte listeler ve sözleşmeye taraf devletlere gönderir.

7. Komite üyeleri dört yıllık bir dönem için seçilir. Üyeler, sadece bir dönem daha tekrar seçilebilirler; ancak ilk seçimlerde seçilen altı üyenin dönemi iki yılsonunda biter. Bu altı üye, ilk seçimlerin hemen

ardından bu maddenin 5. paragrafında bahse konu oturum başkanı tarafından kura yöntemiyle belirlenir.

8. Altı yeni üyenin seçimi, bu maddenin ilgili hükümlerine göre gerçekleştirilen düzenli seçimlerle yapılır.

9. Komite üyelerinden biri ölüm, istifa ya da başka herhangi bir nedenle süresi dolmadan görevinden ayrılırsa, temsil ettiği Taraf Devlet, bu Maddenin ilgili hükümlerinde aranan nitelik ve yeterliliklere sahip bir başka uzmanı atar. Yeni üye kalan süreyi tamamlar.

10. Komite çalışmalarıyla ilgili kurallarını kendisi belirler.

11. Komitenin bu sözleşmeyle verilen görevlerini etkin olarak yerine getirebilmesini teminen, gereksinim duyacağı personel ve diğer ihtiyaçları Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından sağlanır. Ayrıca, Genel Sekreter Komite'yi ilk toplantı için toplar.

12. Bu sözleşme hükümlerine göre kurulan Komitenin üyeleri, Genel Kurulun kararıyla, Birleşmiş Milletler kaynaklarından bir ücret alır. Genel Kurul bu kararı verirken Komite'nin sorumluluklarını dikkate alır.

13. Komite üyeleri, Birleşmiş Milletler misyonlarında görevli uzmanlar olarak Ayrıcalık ve Bağışıklıklar Sözleşmesinin ilgili kısımlarında yer alan imkân, ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanırlar.

Madde 35:

Taraf Devletlerce Sunulacak Raporlar

1. Her Taraf Devlet, sözleşmenin ilgili Devlet için yürürlüğe girmesinden sonra iki yıl içerisinde Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aracılığıyla Komiteye, Sözleşme'nin gereklerinin yerine getirilmesi için alınan önlemler ve kaydedilen gelişmeler hakkında kapsamlı bir rapor sunar.

2. Bundan sonra, Taraf Devletler en az dört yılda bir ve buna ilave olarak zamana bağlı olmaksızın Komitenin talep etmesi durumunda müteakip raporları sunar.

3. Komite, raporların içeriği için başvurulabilecek temel noktaları belirler.

4. Komiteye ilk kapsamlı raporunu sunan bir Taraf Devlet'in müteakip raporlarının eski bilgileri içermesine gerek yoktur. Taraf Devletler komiteye rapor hazırlarken, açık ve şeffaf bir yöntem izlemeli ve bu sözleşmenin 4. Maddesinin 3 Paragrafındaki Hükümleri göz önünde bulundurmalıdır.

5. Raporlar, sözleşme yükümlülüklerinin yerine getirilme düzeyini etkileyen güçlükleri ve etkenleri de içerebilir.

Madde 36:

Raporların Değerlendirilmesi

1. Komite, her raporu inceler, varsa önerilerini ve genel yorumlarını da ekleyerek ilgili devlete geri gönderir. Taraf devlet, seçtiği herhangi bir bilgiyle komiteye yanıt verir. Komite, sözleşmenin uygulanmasına ilişkin ek bilgileri "Taraf Devletler"den isteyebilir.

2. Bir Taraf Devlet, raporunu sunmada kayda değer ölçüde geç kalmışsa Komite, ilgili devlete, raporun sunulması yönünde çağrıda bulunabilir. Bu çağrıyı takip eden üç ay içerisinde söz konusu rapor Komite'ye iletilmezse, Komite sözleşme hükümlerinin bahse konu ülkede yerine getirilmesine yönelik çalışmaların gözden geçirilmesi ihtiyacının ortaya çıktığı yönde bildirimde bulunabilir. Taraf Devlet, bu bildirimde söz konusu raporu sunarak yanıt verirse, bu maddenin birinci paragrafının hükümleri uygulanır.

3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri raporların erişilebilir olmasını sağlar.
4. Taraf Devletler raporlarının, kendi ülkelerindeki kamuoyu için geniş ölçüde erişilebilir olmasını sağlar ve söz konusu raporlara tavsiye ve önerilerin getirilmesini teşvik eder.
5. Komite, uygun gördüğü takdirde, içinde teknik yardım talebi ya da belirtisi bulunan raporları, kendi görüş ve önerileriyle Birleşmiş Milletler İhtisas Kuruluşları, fon ve programları ile ilgili diğer kuruluşlara iletebilir.

Madde 37:

Taraf Devletler ve Komite Arasındaki İşbirliği

1. Taraf Devletlerin her biri Komite'yle işbirliği yapmalı ve üyelere görevlerini yerine getirmede yardımcı olmalıdır.
2. Komite, Taraf Devletlerle ilişkisi çerçevesinde, bir devlete sözleşmenin uygulanması için ulusal kapasitesini geliştirici yollar ve araçlar konularında uluslararası işbirliği de dâhil sorumluluklar verir.

Madde 38:

Komitenin Diğer Organlarla İlişkisi

Sözleşme hükümlerinin etkin olarak yerine getirilmesinin güçlendirilmesi ve sözleşmenin kapsadığı alanla ilgili uluslararası işbirliğinin teşvik edilmesi açısından:

1. Birleşmiş Milletlerin ihtisas kuruluşları ve diğer organları, sözleşmenin, kendi çalışma alanlarına giren hükümlerinin uygulanmasının incelenmesi sırasında temsil edilmelidir. Komite, uygun görmesi halinde, ihtisas kuruluşları ve diğer organları, bu sözleşmenin alanlarıyla ilgili hükümlerin nasıl yerine getirileceği hakkında uzman görüşüne başvurmak üzere çağırabilir. Komite, ihtisas kuruluşları ve diğer organlardan, sözleşmenin kendi faaliyet alanlarıyla ilgili uygulamalarına ilişkin rapor sunmalarını isteyebilir.
2. Komite, yetkisini kullanırken, raporlama ilkeleri, önerileri ve genel yorumlarında tutarlılığı sağlayabilmek, yetki ve görev alanlarının çatışmasından kaçınmak açısından, uygun görmesi halinde, uluslararası insan hakları anlaşmalarıyla oluşturulan diğer ilgili organlara danışır.

Madde 39:

Komitenin Raporu

Komite, her iki yılda bir, faaliyetleri hakkında, Genel Kurul ve Ekonomik ve Sosyal Konsey'e rapor sunar. Komite raporunda ayrıca, Taraf Devletlerden alınan bilgiler ve raporların incelenmesi doğrultusunda ortaya çıkan öneri ve genel yorumları da belirtebilir. Bu öneri ve değerlendirmeler, Taraf Devletlerin olabilecek yorumlarıyla birlikte Komite raporunda yer alır.

Madde 40:

Taraf Devletler Konferansı

1. Taraf Devletler, sözleşme hükümlerinin yerine getirilmesi ile ilgili konuları tartışabilmek için düzenli aralıklarla Taraf Devletler Konferansı'nda bir araya gelir.
2. Sözleşmenin yürürlüğe girmesini takip eden altı ay içinde ilk Taraf Devletler Konferansı Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin çağrısıyla toplanır. Bundan sonraki toplantılar Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından iki yılda bir ya da Taraf Devletler Konferansı'nın kararıyla toplanır.

Madde 41:

Depozitör

Sözleşmenin depozitörlük görevini "Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri" yürütür.

Madde 42:

İmzalanma

İşbu sözleşme, 30 Mart 2007 tarihinden itibaren, New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde, tüm devletler ve bölgesel bütünleşme örgütlerinin imzasına açılır.

Madde 43:

Bağlanma İradesi

İşbu sözleşme, imzacı Devletlerin onaylamasına ve bölgesel bütünleşme örgütlerinin resmi teyidinde tabidir. Sözleşmeyi imzalamamış devlet veya bölgesel bütünleşme örgütlerinin katılımına açıktır.

Madde 44:

Bölgesel Bütünleşme Örgütleri

1. "Bölgesel Bütünleşme Örgütü", belirli bir bölgedeki bağımsız devletlerce kurulan ve bu sözleşme kapsamındaki konulardaki yetkilerini devrettikleri örgütü ifade etmektedir. Bu örgütler, onay veya katılım belgelerinde, sözleşme kapsamına giren konulardaki yetki düzeylerini açıklarlar. Sonrasında, bu yetki düzeylerinde değişiklik olduğu takdirde depozitorü bilgilendirirler.
2. Mevcut sözleşmede "Taraf Devletlere yapılan atıflar, yetkileri dâhilinde bu örgütlere uygulanacaktır.
3. 45. maddenin 1. paragrafı, 47. maddenin 2. ve 3. paragrafları açıklarından, bölgesel bütünleşme örgütlerince depozit edilen belgeler sayıma dâhil edilmez.
4. Bölgesel bütünleşme örgütleri, Taraf Devletler konferansında yetkileri kapsamındaki konular hakkında oy kullanabilirler. Oyları, bu sözleşmeye taraf üyelerin sayısı kadardır. Bünyesindeki Taraf Devletlerden birinin oy kullanması durumunda bu örgütler oy haklarını kullanamazlar. Bu kural, tersi için de geçerlidir.

Madde 45:

Yürürlüğe Girme

1. İşbu sözleşme, 20. onay veya katılım belgesinin depozit edilmesini takip eden 30. gün yürürlüğe girer.
2. Söz konusu 20. belgenin depozit edilmesinin ardından sözleşme, onu imzalayan, resmen teyit eden veya ona katılan herhangi bir devlet ya da bölgesel bütünleşme örgütü için, onay belgelerini depozit etmelerini takip eden 30. gün yürürlüğe girer.

Madde 46:

Çekinceler

1. Mevcut sözleşmenin kapsamı ve amaçlarıyla uyumlu olmayan çekinceler kabul edilemez.
2. İleri sürülen çekinceler her zaman geri çekilebilir.

Madde 47:

Değişiklikler

1. Herhangi bir Taraf Devlet, sözleşme üzerinde bir değişiklik önererek, bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirebilir. Genel Sekreter, öneriyi Taraf Devletler'e bildirerek, tartışılıp karara

bağlanması için bir konferans toplanması hakkındaki görüşlerini sorar. Bildirimi takip eden dört ay içinde, Taraf Devletler'in en az 1/3'ü konferansın toplanmasından yana görüş bildirirse, Genel Sekreter, Birleşmiş Milletlerin himayesi altında Taraf Devletler'i toplantıya davet eder. Söz konusu değişiklik tasarısı, toplantı sırasında mevcut bulunan ve oy kullanan Taraf Devletler'in 2/3'ünün desteğini alması durumunda kabul edilir ve Genel Sekreter tarafından, onay için Genel Kurul'a, daha sonra ise kabulleri için tüm Taraf Devletler'e iletilir.

2. Paragraf 1'e göre kabul edilen ve onaylanan bir değişiklik, anılan değişikliğin kabulü sırasında hazır bulunan Taraf Devlet sayısının 2/3'ü kadar onay belgesinin depozit edilmesini takip eden 30. günde yürürlüğe girer. Daha sonra, bahse konu değişiklik herhangi bir Taraf Devlet için, kendi onay belgesini depozit etmesini takip eden 30. günde yürürlüğe girer. Bir değişiklik, sadece onu kabul eden devletleri bağlar.

3. Taraf Devletler Konferansı sırasında oybirliğiyle karar verildiği takdirde, Paragraf 1 çerçevesinde kabul edilen ve onaylanan ve sözleşmenin sadece 34, 38, 39 ve 40. maddelerine ilişkin bir değişiklik, anılan değişikliğin kabulü sırasında hazır bulunan Taraf Devlet sayısının 2/3'ü kadar onay belgesinin depozit edilmesini takip eden 30. Günde, tüm Taraf Devletler için yürürlüğe girer.

Madde 48:

Çekilme

Herhangi bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yazılı olarak bildirmek suretiyle sözleşmeden çekilebilir. Bu çekilme, söz konusu bildirim Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nce alınışından 1 yıl sonra geçerlilik kazanır.

Madde 49:

Erişilebilir Format

Bu sözleşme erişilebilir formatlarda hazır bulundurulur.

Madde 50:

Orijinal Metinler

Bu sözleşmenin Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri orijinalinin aynıdır.

Aşağıda imzaları bulunan ve temsil ettikleri devletlerce tam olarak yetkili kılınmış katılımcılar işbu sözleşmeyi temsil ettikleri devlet namına imzalamışlardır.

KAYNAKÇA

1. Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik
2. Özürlüler Veri Tabanı Oluşturulmasına Ve Özürlülere Kimlik Kartı Verilmesine Dair Yönetmelik
3. Karayolu Taşıma Yönetmeliği
4. 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları İle Özürlü ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik
5. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
6. Özel Mesleki Rehabilitasyon Merkezleri Hakkında Yönetmelik
7. Yüksek Öğretim Kurumları Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği
8. Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik
9. Bakıma Muhtaç Özürlülere Yönelik Resmî Kurum ve Kuruluşlar Bakım Merkezleri Yönetmeliği
10. Bakıma Muhtaç Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği
11. Engelli Kamu Personel Seçme Sınavı Ve Engellilerin Devlet Memurluğuna Alınmaları Hakkında Yönetmelik
12. Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
13. Yurtiçinde İşe Yerleştirme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik
14. Korumalı İşyerleri Hakkında Yönetmelik
15. Sosyal Sigortalar Kanunu
16. Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
17. Özel Tüketim Vergisi
18. 2005/9827 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
19. Yapılarda Özürlülerin Kullanımına Yönelik Proje Tadili Komisyonları Teşkilî, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
20. Türk İşaret Dili Sisteminin Oluşturulması ve Uygulanmasına Yönelik Usul ve Esasların Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik
21. Karayolları Trafik Yönetmeliği
22. Sakatlık İndiriminden Yararlanacak Hizmet Erbabının Sakatlık Derecelerinin Tespit Şekli İle Uygulanması Hakkında Yönetmelik
23. Ücretsiz veya İndirimli Seyahat Kartları Yönetmeliği
24. Yüksek Öğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği
25. Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri no: 57)
26. Özel Tüketim Vergisi (2) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği

